

4. apríl 2021

7 – 8

ČASOPIS
GRÉCKOKATOLÍCKEJ CIRKVI

Slovo

ROZHOVOR

Pôst
v Slovincách

NA TÉMU

Vzkriesenie
v Starom zákone

UDALOSŤ

Pápež František
navštívil Irak

RODINA

Zvieratá v rodine:
Domáce zvieratá

ZÁZRAČNÝ PRAMEN

Juraj GRADOŠ

Život je plný zvrátov a nečakaných situácií. Niekedy nás prekvapí v dobrom, inokedy nás pomyselne ťenie na kraj útesu, aby otestoval našu túžbu žiť. Sme postavení pred výzvy, aby sme ich zvládli, a tak rástli. Mocneli v boji (porov. Hebr 11, 34). Ale nie v boji s ostatnými, ale sami so sebou. So svojimi túžbami, predstavami a názormi.

Najväčšia tma je pred úsvitom. Tieto hodiny sú najťažšie pre závislých, pre ľudí, ktorí svoj boj prehrávajú. Aj my sme v týchto dňoch asi v najväčšej tme. Sme slabí, unavení, vyčerpaní a najmä sklamaní. A to nám berie chuť bojovať ďalej. Túžime po starom živote bez covidu. Vnímame ho ako vysnený raj. Ale ten život sa už nevráti. Nikdy. A to je dobre, lebo nebeský Otec pre nás pripravil niečo iné, niečo lepšie. Po každej veľkej skúške, ak v nej ľudstvo obstálo ako celok i človek ako jednotlivec, nasledovalo obdobie veľkých pozitívnych zmien. Zmenila sa celá spoločnosť, zmenila sa kvalita života. Zmenilo sa myslenie ľudí.

To, čo nás čaká, nepoznáme. No dnes vidíme iba svoju slabosť. Vnímame iba svoju bolesť a zúfalstvo. Snažíme sa nájsť vinníkov a takpovediac ich ukrižovať. A myslíme si, že nám to pomôže. Že po akejsi pomste sa budeme cítiť lepšie. Že nám bude lepšie. Skúsenosti miliónov ľudí dokazujú, že nebude. Ale ako z toho von? Ako začať žiť, keď už nevládzeme? Keď cítíme potrebu, ba priam nutnosť prežívať staré zlaté časy pred covidom.

Odpoveďou je realita. My sme neprestali žiť. Žijeme! Jedny dvere sa zatvorili, a otvorili sa druhé. Možno menšie. Možno do menšej sály. Ale nie sme obklopení zatvorenými dverami. Naši dedovia po roku 1950 boli na tom horšie, ako sme my dnes. Boli bez kňaza. Pod dozorom štátnej moci. Nemohli sa ani len prežehnať na verejnosti. A tak hľadali nové spôsoby, ako žiť svoju vieru v spoločenstve. Ako sa spolu pomodliť. A nielen hľadali, ale našli. Netradičné, neúplné. A keď sa nedalo v chráme, modlili sa po domoch, na cintoríne. Keď sa nedalo s kňazom, modlili sa to, čo vedeli bez neho. Pred rokom 1950 by na to nikto nepomyslel. A najmä sa nevzdávali. Vzali svoj život, realitu, ktorú mali, a vyťažili z nej maximum.

Ani my to nevzdávajme. Na rozdiel od tých sto mŕtvych denne žijeme. Nie sme slabí, lebo Otec je pri nás. On je našou silou, našou záchranou, našou spásou. Miluje všetkých. Mňa i teba. I tvojho suseda. I toho, kto dnes zomiera, aj toho, kto ho nakazil. Učí nás, ako učí otec syna, ako učí matka dcéru. Učí nás, ako žiť realitu. Neutápať sa v snahe oživiť minulosť, nestavať na novej budúcnosti. Učí nás byť jeho dieťaťom, byť ako on. Tu a teraz. Milovať a odpúšťať. Dávať a chrániť život. Ale to bez spojenia s ním nejde. Bez rozhovoru s ním nebudeme počuť povzbudenie. A k tomu nepotrebujeme nič. Ani žiadneho iného človeka. Ten základ, to hlavné sa deje v nás. My sme jeho chrámom. My sme miestom, kde sa stretáva Najsvätejšia Trojica. V našom srdci. Tam je zdroj našej sily. A ak sa dnes cítime slabí, zúfalí, unavení a sklamaní, tak preto, lebo nečerpáme vodu života z tohto zdroja.

Tak si vysúkajme rukávy. Vyhádzme zo svojho srdca všetok neporiadok. Očistme svoje srdce a plnými dúškami zakúsme, ako nás Otec miluje. Ochutnajme jeho silu a lásku.

Slovo oficiálny časopis Gréckokatolíckej cirkvi na Slovensku
www.casopisslovo.sk; ročník 53; periodicita vydávania: dvojtýždenník.
Adresa redakcie: SLOVO, Hlavná 3, 080 01 Prešov, tel.: 051/756 26 42, 0911 711 263.
Číslo účtu: SK45 0200 0000 0032 1020 6959;
SWIFT KÓD: SUBASKBX, KS: 0558, VS: vaše PSČ.

Vydavatelja: Gréckokatolícka cirkev na Slovensku
Hlavná 1, 081 35 Prešov, IČO 51311917.
Petra, n. o., Hlavná 1, 080 01 Prešov, IČO 37886622.

Cirkevné schválenie: Gréckokatolícke biskupstvo v Prešove, č.j. 3317/99.
Šéfredaktor: PhDr. ThLic. Juraj Gradoš, PhD. (sefredaktor@casopisslovo.sk)
Redaktori: Mgr. Jozef Petričko (grafik@casopisslovo.sk)
Mgr. Tomáš Miňo (spravodajstvo@casopisslovo.sk)
PaedDr. Helena Krenická (inzercia@casopisslovo.sk)
Ján Maras (distribucia@casopisslovo.sk)

Jazyková úprava: PhDr. Adriana Matoláková, PhD. (adriana.matolakova@gmail.com)

Cenzori: ThDr. Miroslav Dancák, PhD., ThDr. Milan Kuzmiak, PhD.
vL Dr. h. c. ThDr. Ján Babjak SJ, PhD., vL prof. ThDr. ICDr. Cyril Vasil SJ, PhD., vL Peter Rusnák, vL Kurt Richard Burnette, vL Marián Andrej Pacák CŠSR, Mgr. Ján Hreško, Mgr. Marek Baran, Mgr. Daniel Dzurovčín, Richard Fučko, Mgr. Stanislav Gábor, PhDr. ThLic. Juraj Gradoš, PhD., doc. ThDr. Michal Hospodár, PhD., Mgr. Petra Jakubová, PhDr. Valéria Juríčková, PhD., prof. ThDr. PaedDr. Ing. Gabriel Paľa, PhD.

Občianska inzercia: znak (vrátane medzier): 2 centy a fotografia alebo rámček 2 eurá. Meno zvyrazňujeme zadarmo. Blahoželanie kňazovi k okrúhlemu jubileu (od 40 rokov života a od 20 rokov kňazstva) do 200 znakov je za dobrovoľný príspevok.
Firemná inzercia: znak (vrátane medzier): 3 centy a fotografia alebo rámček 3 eurá

Všetky informácie sú na casopisslovo.sk/redakcia/.
Za obsah inzerátov neručíme. Redakcia si vyhradzuje právo na úpravu príspevkov. Zásady ochrany osobných údajov sú uvedené každoročne v prvom čísle na strane 25. Celý text je dostupný na webovej stránke <http://casopisslovo.sk/vyhlasenie/>. Pri zasielaní príspevkov použite jeden z týchto špecifických symbolov: 700 (časopis, prípadne zverejnenie príspevku), 1700 (iba časopis), 555 (inzercia), 777 (priatelia časopisu Slovo) a 999 (eSlovo). Ak je váš príspevok anonymný, neuvádzajte žiadny špecifický symbol.

Tlač: Alfa print, s. r. o., Martin
Distribúcia: Mediaprint-Kapa Pressegrasso, a. s., Bratislava
ISSN 1335-7492. EV 182/08

Uzavierka pre číslo 11/2021: 12.05.2021

Titulná strana: Veľkonočné kraslice z Petkoviec (Eva Nemcová)

KREŠŤAN MÁ BYŤ LAMPÁŠIKOM EVANJELIA

Marek BARAN

Pred modlitbou *Anjel Pána* Svätý Otec František vo svojom príhovore vyzval ľudí, aby aj v čase skúšok kontemplovali nádheru vzkrieseného Pána.

Druhá pôstna nedeľa nás pozýva rozjímať nad Ježišovým premenením na vrchu, pred tromi z jeho učeníkov (porov. Mk 9, 2 – 10). Krátko pred tým Ježiš oznámil, že bude v Jeruzaleme mnoho trpieť, že ho zavrhnú a zabijú. Môžeme si predstaviť, čo sa muselo odohrať v srdci jeho naj dôvernejších priateľov, jeho učeníkov: predstava silného a víťaziaceho Mesiáša je zrazu otrasená, ich sny sa rozpadli a prepadla ich úzkosť z myšlienky, že Učiteľ, v ktorého uverili, by mal byť zabitý ako najhorší zo zločincov.

V takom stave Ježiš volá Petra, Jakuba a Jána a vedie ich so sebou na vrch. Evanjeliom hovorí: „Vyviedol ich na vysoký vrch.“ (Mk 9, 2) V Biblii má vrch vždy špeciálny význam: je vyvýšeným miestom, kde sa nebo a zem dotýkajú, kde Mojžiš a proroci mali neobyčajný zážitok stretnutia s Bohom. Vystúpiť na vrch znamená priblížiť sa k Bohu. Ježiš stúpa spolu s tromi učeníkmi na vrchol hory. Tu sa Ježiš pred nimi premení. Jeho žiariaca tvár a žiarivý odev, ktoré anticipujú obraz Vzkrieseného, ponúkajú vystrašeným mužom svetlo nádeje, svetlo na prechod temnotami: smrť nebude znamenať koniec všetkého, pretože sa otvorí sláve Vzkrieseného.

Ježiš oznamuje svoju smrť, privádza ich na vrch a ukazuje im, čo nastane potom: vzkriesenie. Je krásne zostať s Pánom na vrchu, zažívať túto „predzvesť“ svetla uprostred pôstneho obdobia. Je to pozvanie pripomenúť si, zvlášť keď prechádzame ťažkou skúškou, že Pán vstal z mŕtvych a nedovolí, aby tma mala posledné slovo.

Niekedy sa stáva, že človek prechádza temnými chvíľami v osobnom, rodinnom alebo spoločenskom živote, a dostane strach, že nejestvuje žiadne východisko.

„Sme povolaní zažiť stretnutie s Kristom, aby sme oživení jeho svetlom mohli toto svetlo niesť a dať mu zažiarit všade.“

(Svätý Otec František)

Cítíme sa vyľakaní zoči-voči veľkým záhadám, ako sú choroby, utrpenie nevinných či tajomstvo smrti. Na ceste viery často zakopneme, narazíme na pohoršenie kríža, ktoré od nás žiada vynaložiť svoj život pre službu a stratiť ho pre lásku, namiesto toho, aby sme si ho uchovávali pre nás samých a bránili si ho. Potrebujeme svetlo, ktoré by do hĺbky osvetlilo tajomstvo života a pomohlo nám prekonať naše schémy a kritériá tohto sveta.

Sme povolaní vystúpiť na vrch, kontemplovať nádheru vzkrieseného Pána, ktorý naplno rozžiari blikotajúce svetlo v každom kúsku nášho života a pomôže nám vysvetliť dejiny na základe veľkonočného víťazstva.

Buďme však pozorní: ten Petrov pocit „dobre je nám tu“ sa nesmie stať duchovnou lenivosťou. Nemôžeme zostať na vrchu a tešiť sa sami z blaženosti tohto stretnutia. Sám Ježiš nás znovu privádza späť do údolia, do bežného života. Vystúpiť na vrch neznamena zabudnúť na realitu. Sme povolaní zažiť stretnutie s Kristom,

aby sme oživení jeho svetlom mohli toto svetlo niesť a dať mu zažiarit všade. Začínať svetielka v srdciach ľudí; byť lampášikmi evanjelia, ktoré prinášajú trochu lásky a nádeje: toto je poslanie kresťana.

Prosme najsvätejšiu Pannu Máriu, aby nám pomáhala prijímať Kristovo svetlo, opatrovať ho a deliť sa oň.

(z príhovoru 28. februára 2021)

VZKRIESELENIE V STAROM ZÁKONE

Ľuboš PAVLIŠINVIČ

Jednou z kľúčových doktrín Gréckokatolíckej cirkvi je viera, že Boh je Stvoriteľom a Pánom neba i zeme, sveta viditeľného i neviditeľného. Jeho moc je neobmedzená a panuje aj nad smrťou. Podobným spôsobom môžeme vnímať aj Ježišovo zmŕtvychvstanie, ktoré je základným kameňom viery nielen nás gréckokatolíkov, ale aj všetkých kresťanov na svete.

vyviesť z hrobu. Svätopisci často využívali motív spánku ako metaforu pre smrť, a tak môžeme nájsť starozákonné pasáže, ktoré naznačujú tému vzkriesenia skrze slovné spojenie „zobudenia sa zo spánku“. V každom prípade, text Starého zákona sa dotýka nanajvýš všeobecnej Božej sily a schopnosti zachrániť človeka pred smrťou alebo zvýrazňuje Božiu moc nad smrťou, či Božie finálne víťazstvo nad smrťou v eschatologickom rozmere. S prihliadnutím na tento fakt je tak zrejmé, že téma vzkriesenia nie je v Starom zákone prominentná, čo však neznamená, že by absolútne absentovala. Samotný zoznam konkrétnych vzkriesení jednotlivcov je však preto veľmi krátky. V Starom zákone môžeme nájsť tri miesta, ktoré explicitne opisujú konkrétne vzkriesenie, pričom všetky tri sa viažu k osobám Eliáša a Elizea v Prvej a Druhej knihe kráľov.

MLADÍK ZO SAREPTY

Prvý príbeh vzkriesenia konkrétnej osoby môžeme nájsť v sedemnásť kapitole Prvej knihy kráľov. Ide o miesto, kde na scénu po prvýkrát prichádza postava proroka Eliáša. Samotný akt vzkriesenia je vsadený do scény odohrávajúcej sa v meste Sarepta. Prvá polovica zachytáva Eliášov príchod do Sarepty, kde sa o neho na Boží pokyn má postarať istá vdova. Tá len veľmi neochotne pripravuje z posledných zásob chlieb pre Eliáša. Pripomína mu totiž, že sa práve chystala pripraviť posledné jedlo pre seba a pre svojho syna a následne boli pripravení zomrieť. Boh však skrze Eliáša odmieňa túto vdovu a zázračne rozmnožuje múku aj olej.

Druhá polovica scény v Sarepte sa začína tragickou správou o chorobe syna spomínanej ženy. Stav bol natoľko vážny, že chlapec prestal dýchať. Vtedy opäť prichádza na scénu Eliáš, ktorý berie chlapca na ruky a vystupuje s ním

Vzkriesenie mladíka zo Sarepty, Biblia v obrazoch od S. Carosie (1860). Zdroj: snappygoat.com

Zmŕtvychvstanie či vzkriesenie je hlbokým symbolom víťazstva nad smrťou. Je preto prirodzené, že naša pozornosť sa automaticky uberá ku Kristovej Pasche, k jeho prechodu zo smrti do života, čo je aj základnou črtou našej východnej liturgie. Pri tom všetkom je však dôležité všimnúť si nielen samotné zmŕtvychvstanie Krista, ale aj ďalšiu skoro desiatku vzkriesení biblických postáv. Všetky tieto postavy predstavujú úžasný zázrak

a zároveň ukazujú, že Boh, ktorý je sám zdrojom života, je schopný dávať život komukoľvek – dokonca aj po smrti.

V samotnom Starom zákone je priamy odkaz na vzkriesenie, teda prinavrátanie niekoho späť do života po fyzickej smrti, len veľmi zriedkavý. Môžeme v ňom nájsť pasáže, ktoré hovoria buď o Božej moci vykúpiť ľudí z moci smrti, alebo o moci priviesť ľudí späť z podsvetia, alebo

do hornej izby, kde býval. Scéna pokračuje vo veľmi dramatickom štýle, keď Eliáš doslova kričí a volá k Bohu: „Pane, môj Bože, chceš aj ženu, u ktorej som hosťom, urobiť nešťastnou, že usmrčuješ jej syna?“ Eliáš sa vskutku stáva obhajcom tejto ženy a prie sa s Bohom vo forme výčitky. Štýl, akým sa Eliáš rozpráva s Bohom, sa výrazne mení.

Zatiaľ čo doteraz mohol čitateľ vnímať Eliáša ako Božieho vyslanca, ktorý sa bezvýhradne odvolával na Pánove slová, v tejto chvíli sa karta obracia a z Eliášových úst vychádza výkrik ako priama zúfalá prosba k Bohu. Po tomto zvolaní sa Eliáš trikrát vystiera nad chlapca a opäť prednáša prosbu k Pánovi. Modlitba bola vyslyšaná a chlapcova duša sa vrátila do jeho tela. Eliáš ho znovu berie na ruky, schádza dole a odovzdáva ho matke.

Ak si porovnáme obe tieto scény z mesta Sarepta, teda rozmnoženie múky a oleja, ako aj vzkriesenie chlapca, je zaujímavé všimnúť si niekoľko oporných bodov, v ktorých sa oba príbehy dopĺňajú. Prvým bodom je motív blízkosti smrti. V prvej scéne vdova hovorí Eliášovi, že už je stotožnená s tým, že zomrie ona aj jej syn, keďže už majú len za hrst múky na posledné jedlo. V druhej scéne je motív smrti bezprostredný, chlapec prestal dýchať a Eliáš sa pýta Boha, prečo ho usmrčuje. A rovnako v prvej, ako aj v druhej scéne je toto nebezpečenstvo, resp. prítomnosť smrti odvrátené skrze Eliáša. Zároveň však zdôrazňujem slovné spojenie „skrze Eliáša“. Je to totiž Boh, kto v oboch prípadoch koná. V prípade rozmnoženia oleja a múky Eliáš zvyrazňuje autoritu Boha odvolávaním sa na jeho slová: „Lebo toto hovorí Pán, Boh Izraela: Múky z hrnca nebudne...“ A neskôr svätopisec opäť podčiarkuje túto skutočnosť slovami: „Múky z hrnca nebudlo a z krčaha nechýbal olej podľa Pánovho slova, ktoré povedal prostredníctvom Eliáša.“

V prípade druhého zázraku je intervencia samotného Boha ešte viditeľnejšia. Či už na základe toho, že Eliáš prosí Boha, aby konal, alebo aj skrze opis vzkriesenia, ktoré sa začína slovami „Pán vyslyšal Eliášov hlas“. Je dôležité vnímať, že v osobe Eliáša sa sprítomňuje Božia aktívna moc, hoci sa to môže zdať spočiatku nejasné. Na samotnom postoji vdovy – matky chlapca – možno vidieť uvedomenie si Božej moci. Pri prvom zázraku svätopisec poznamenáva, že „šla a urobila podľa Eliášovho slova“, pričom to bolo slovo Pánovo, ale len vyrieknuté skrze Eliáša.

Na konci druhého zázraku však už jasne zvyrazňuje Božiu autoritu, keď poznamenáva: „Teraz už viem, že si Boží muž a že Pánovo slovo, ktoré máš v ústach, je pravdivé.“ Aj skrze toto vyznanie môžeme vnímať, že je to Boh, kto koná na prvom mieste. Je to náš Pán, kto vzkriesil chlapca. A postoj vdovy pozýva aj nás, aby sme dozrievali v uvedomovaní si Božieho konania v našich životoch.

sa chlapec sťažuje na bolesť hlavy, čo vyvrcholí až jeho smrťou v matkinom náručí. Tá jeho mŕtve telo odnesie do hornej izby, ktorú dávnejšie vyhradili pre Elizea. Následne neváha a hneď ide na osliatku na horu Karmel za Elizeom. Na jej prosbu sa Elizeus rozhodne vrátiť do jej domu. Ešte predtým však dopredu pošle svojho sluhu so svojou palicou, ktorú má priložiť na hlavu chlapca. Sluha sa však vracia

Vzkriesenie chlapca zo Sunamu. Olejomalba B. Westa (1766). Zdroj: snappygoat.com

CHLAPEC ZO SUNAMU

Druhé vzkriesenie konkrétnej osoby, ktoré je zaznamenané v Starom zákone, môžeme nájsť v Druhej knihe kráľov vo štvrtej kapitole. Hlavnou postavou tohto príbehu je prorok Elizeus, ktorý bol žiakom a chránencom proroka Eliáša. Bol to Elizeus, kto prevzal plášť po Eliášovi po tom, ako bol vzatý na ohnivom koči do neba. Svätopisec tak vníma Elizea ako pokračovateľa Eliášovej tradície. Spočinitie Eliášovho ducha na Elizeovi je viditeľné aj v jednotlivých príbehoch, ktoré nesú veľmi podobné znaky a štruktúru.

Druhé vzkriesenie sa odohráva meste Sunam, v dome bohatého manželského páru, kde sa Elizeus z času na čas zastavil a občerstvil na svojich cestách. Po čase sa žena spolu s manželom rozhodla vyčleniť jednu izbu na poschodí len pre Elizea, pretože vnímala, že je to Boží muž. Elizeus ju na znak vďaky požehnal a ona počala svojho prvorodeného syna, keďže predtým boli bezdetní. Po istom čase, keď už chlapec podrástol, text Písma opisuje dramatickú scénu, v rámci ktorej

so zlou správou. Chlapec sa neprebral. Po príchode Elizeus prichádza do svojej hornej izby, kde sa zatvorí len s telom chlapca. Modlí sa k Bohu, skláňa sa nad chlapca a dotýka sa jeho pier, očí a rúk. Chlapec oživa. Elizeus k sebe volá matku a odovzdáva jej chlapca, tá sa klania až k zemi, berie chlapca a odchádza.

Keď si porovnáme obe vzkriesenia, môžeme vidieť, že obidve sa odohrávajú v hornej izbe. Tak Eliáš v Sarepte, ako aj Elizeus v Suname vzkriesili človeka v izbe, kde prebývali, teda v intímnom, uzavretom priestore. V oboch prípadoch išlo o chlapca, o syna, o jedináčika, čo ešte viac podčiarkuje naliehavosť situácie. Obidvaja Boží muži sa skláňajú nad telesnú schránku chlapcov, čo slúži ako konkrétne gesto. Toto gesto je sprevádzané modlitbou. Zatiaľ čo v prípade Eliáša ju svätopisec zaznamenáva v priamej reči, u Elizea nás o tom len stručne informuje. Je zaujímavé si všimnúť, že ani jeden z dvojice prorokov nevykonáva obeť, čo je pre toto obdobie dosť nezvyčajné. Samotné vzkriesenie je vykonané len skrze gesto a modlitbu. Absencia obety môže

Elizeov zázrak. Medená rytina vo vydani Jozefa Flavia z roku 1790. Zdroj: wikimedia.org

mať dve vysvetlenia. Môže ísť o anachronizmus, to znamená, že v čase, keď boli spísané tieto príbehy, sa v Izraeli už obety nevykonávali, a preto neboli zakomponované do príbehu. Druhým dôvodom pre vynechanie obety môže byť zvýraznenie dôležitosti modlitby ako prostriedku na sprítomnenie Božej moci. V každom prípade, obe tieto vzkriesenia demonštrujú Božiu moc nad smrťou skrze modlitbu Božích mužov v čase osobnej tiesne postihnutých.

V HROBE ELIZEA

Tretí a posledný príbeh vzkriesenia konkrétnej osoby v Starom zákone sa nachádza tiež v Druhej knihe kráľov. V trinástej kapitole sa dozvedáme o tom, že Elizeus zomrel a jeho telo pochovali. Nezávisle od tejto informácie nám svätopisec oznamuje, že v tom čase prišli do krajiny moabskí zbojníci. Po istom čase zomrel neznámy muž, a keď ho pozostalí šli pochovať, uvideli moabských lupičov, a tak telo len rýchlo hodili do hrobu Elizea a odišli. Zázrak vzkriesenia nastal vo chvíli, keď sa telo mŕtveho muža dotklo Elizeových kostí, a on ožil a postavil sa na nohy.

Tento tretí príbeh vzkriesenia sa od predošlých dvoch odlišuje v niekoľkých bodoch. Zatiaľ čo v prvých dvoch prípadoch bola Božia činnosť jasne podčiarknutá skrze jeho slová alebo modlitbu k nemu,

v tomto treťom prípade nie je Božia intervencia explicitne zvýraznená. Zatiaľ čo v obidvoch predošlých príbehoch vzkriesenia boli jadrom zázraku modlitba a gesto Božieho muža, v poslednom prípade stojí v centre pozornosti len gesto – dotyk mŕtveho s ostatkami Elizea. Tak gesto, ako aj modlitba boli úmyselné akcie zo strany Eliáša či Elizea a oni sami vykonali pohyb smerom k mŕtvym chlap-

com. V prípade muža hodeného do hrobu bol pohyb paradoxne vykonaný zo strany mŕtveho smerom k Božiemu mužovi, resp. k jeho ostatkom, a samotná akcia bola vykonaná neúmyselne, keďže ho pozostalí hodili do hrobu zo strachu pred približujúcimi sa lupičmi. Vo všetkých troch prípadoch sa zázrak vzkriesenia odohráva v uzavretom priestore, čo môže symbolizovať intimitu a Božiu blízkosť. Ale zatiaľ čo v prípade prvých dvoch vzkriesení to bolo vyvýšené miesto (horná izba v dome), v poslednom prípade to bolo miesto smerujúce dolu (hrob).

Ako môžeme sledovať, jednotlivé príbehy majú na jednej strane podobné spoločné črty, ale sú v istom pohľade aj rôznorodé, čo zvýrazňuje Božiu univerzálnu moc nad smrťou. Vzkriesenie tak nie je limitované len špecifickým gestom alebo konkrétnou osobou človeka, ktorý sa prihovára k Bohu, ale naopak, Boh panuje nad smrťou a svoju moc vykonáva kdekoľvek, či už v hornej izbe, alebo dole v hrobe, skrze modliaceho sa Božieho muža alebo skrze jeho relikvie. Boh nenadržiava nikomu, vzkriesil tak syna chudobnej, ako aj syna bohatej, či úplne anonymného muža. Boh je všetko pre všetkých. A práve táto všeobecnosť a univerzálnosť Božej moci nad smrťou, ktorú môžeme vnímať zo vzkriesení v Starom zákone, sa ukazuje aj v Ježišovom zmŕtvychvstání. Ježišovo víťazstvo nad smrťou je totiž rovnakým spôsobom víťazstvo nás všetkých.

BISKUP JURAJ GABRIEL BLAŽOVSKÝ

archív Mukačevskej eparchie

Nástupcom Simeona Oľšavského sa 26. apríla 1738 stal mladý kňaz Juraj Gabriel Blažovský, pôvodne Mankovič, z Blažova. Kňazskú vysviacku prijal v roku 1729 z rúk Juraja Genadija Bizanciho. Cisár potvrdil vymenovanie 11. mája a pápež Klement XII. 11. septembra 1738. Absolvoval štúdium filozofie v Košiciach a teológie v Trnave. Za biskupa Bizanciho pôsobil od roku 1729 ako tajomník a správca biskupského chrámu, za Simeona Oľšavského už ako generálny vikár. Aby si poistil súhlas kňazov pri voľbe, Blažovský precestoval celú eparchiu od Spiša

po Marmaroš. Spolu s mukačevským archipresbyterom Michalom Oľšavským a máriapócsským mníchom Michalom Oľšajom odišli do Bratislavy a Viedne, kde žiadali Uhorskú kanceláriu o vymenovanie za mukačevského biskupa. Biskupskú vysviacku prijal 22. decembra 1738 z rúk kyjevského metropolitu Atanáza Šepťického v Uneve. Blažovský, ktorý bol vysvätený za ardenského a mukačevského biskupa, získal od cisára dvetisíc zlatých na pomoc duchovenstvu a tisíc pre seba. Za jeho pôsobenia oslobodilo sedmohradské knieža Michal Apafi marmarošských kňazov od poddanských prác. V roku 1742 pri návrate z kráľovského snemu ochorel na mor a utiahol sa do monastiera v Malom Bereznom. Monastier pod vedením igumena bol práve v prestavbe a staré drevené stavby boli nahradzované kamennými. V monastieri 21. decembra 1742 zomrel a tu ho aj pochovali. (Juraj Gradoš)

COVID-19 A PRIORITY

Jozef Glasa

Vrcholiaca druhá vlna pandémie ochorenia Covid-19. Zdravotnícka katastrofa globálnych rozmerov. Všade prítomné obavy a zle potláčaný, lepkavý strach. Únava a vyčerpanosť. Ako v tom všetkom kráčať ďalej?

Pandémia prevracia zabehané rebríčky hodnôt a preveruje doterajšie priority jednotlivého človeka i ľudstva. V situácii krízy a existenčného ohrozenia sa medzi ľuďmi, neraz celkom prekvapujúco a nečakane, vynára to najlepšie – známi aj bezmenní hrdinovia našich čias, statočnosť, odvaha a obetavosť ľudí, ktorí si „iba plnia svoju povinnosť“, až po nezištné obetovanie vlastného života alebo zdravia.

Nečakaná katastrofa však zvyčajne odhalí v ľuďoch, v spoločnosti aj to horšie. Nečakanú hĺbku a prekvapivé rozšírenie skutočnej mravnej biedy, nezodpovednosti a hlúposti. Chýbajúce znalosti, cnosti aj zdroje, zle skrývané sebeckvo, nezájum, obchádzanie opatrení. S následkami na zdraví, na živote. Zvyčajne tých druhých, nevinných.

V situácii krízy jasnejšie vidíme, ako si ľudia nastavujú priority, čo je pre nich v živote podstatné, prvoradé a koľko tomu alebo onomu vedia obetovať. Zo svojho pohodlia, peňazí, názorového komfortu vlastnej virtuálnej bubliny. Pandémia nás núti vybrať si. Stavia nás pred voľby, ktoré v minulosti možno nemuseli byť až také jednoznačné. Obnažila a zneistila naše priority, lebo nám odrazu ukázala, že v našom živote naozaj ide o život.

Rozhodovania o prioritách sú neraz dramatické, komplikované. Minule sme si čiastočne priblížili problém triáže – výberu pacientov na poskytnutie kriticky obmedzenej intenzívnej starostlivosti. V našom desaťročia zanedbávanom či drancovanom zdravotníctve totiž nechý-

bajú až tak veľmi moderné respirátory (tie sa už dokúpili). Chýbajú lekári a sestry, ktorí/ktoré by to s nimi vedeli.

Nevyhnutné rozhodnutia triáže majú byť predovšetkým férové, spravodlivé. Je to vôbec možné? Ako tu stanoviť priority? Na Slovensku sme si povedali, že to nebude podľa veku, ale uprednostnili sme medicínsky pohľad. Snahu poctivo, maximálne podporiť reálnu šancu na život. Aj u zdravotne postihnutých, hendikepovaných. Aby im zvolené bodovacie pravidlá nekrivdili, aby boli, ako sa len dá, v prospech života, a zároveň nenútili lekárov či samotného pacienta do úpornej, neprimeranej liečby.

Vykonávanie triáže však zároveň vyžaduje, aby sa žiaden pacient v jej dôsledku neocitol bez primeranej pomoci. Má sa k nemu obracať a byť mu neustále k dispozícii tá prívetivejšia, ochraňujúca a prijímajúca tvár medicíny. Vo forme paliatívnej liečby a starostlivosti, tlmiacej bolesť, pomáhajúcej dýchať, zmiernujúcej utrpenie, prekonávajúcej mučivý strach a opustenosť pacienta, pribitého chorobou na svoj vlastný kríž – nemocničné lôžko bezmocnosti. Je to každodenné úsilie – zaistiť pacientovi medicínske, ľudské i duchovné sprevádzanie, nezanedbať starostlivosť na konci života. Naliehavé priority večnosti. Spása nesmrteľnej duše. Priority modlitieb vysielaných úpenlivo k nebesiam. Volajúca hĺbokosť ľudskej biedy. Modliaci sa pacient, jeho blízki, cirkevné spoločenstvo. Duchovná adopcia pacientov na diaľku. Jakubov anjelský rebrík duchovnej sily a pomoci.

flickr.com

Inou, vo verejnosti nevelmi zvládanou diskusiou bola zvada okolo priorit očkovania. V situácii nedostatku vakcín sa hľadali primerané kritériá. Žiaľ, v praxi aj možnosti, ako ich obchádzať. Aj tohtoročné veľkonočné sviatky nás učia o nádeji a láske. Dobrá zvesť Kristovho zmŕtvychvstania. Pokoj a vykúpenie. Lebo koncom našej vlastnej krížovej cesty, individuálnej či spoločnej, nie je tma hrobu, ale nádej a istota zmŕtvychvstania. Máme ju prinášať s radosťou do nášho uboleného, rozorvaného sveta. Priorita, ktorú nám ukladá sám Ježiš: „Nebojte sa!“ Priorita svetla, prenikajúceho do temnot nášho sveta i srdca. Priorita lásky, ktorá premáha smrť aj všetok náš strach.

PÔST V SLOVINKÁCH

Ján MARAS

Pôstne obdobie v Gréckokatolíckej cirkvi predstavuje štyridsaťdňové putovanie a prípravu na veľký sviatok Paschy, keď sa na Utierni Vzkriesenia slávnostne zaspieva *Christos voskrese*. Pôstne obdobie je však aj časom pokánia a okrem odriekania si jedál je časom pokory či poníženosti. O tom dobre vedia aj veriaci z obce Slovinky. V päťdesiatych rokoch bolo pôstne obdobie u nich časom veľkej pokory, ale aj časom, keď sa gréckokatolíci spojili a spoločne modlili. Aj napriek krivdám a ranám, ktoré ostali v srdciach veriacich, dnes slzy predstavujú spomienky a úsmev nádej, že nič nie je nemožné tým, ktorí veria.

■ Ako si spomínate na svoje detstvo počas pôstneho obdobia?

Pamätám si, že v tých časoch bol veľmi prísny pôst, mohli by sme povedať, že sa nejedlo skoro nič. Neboli žiadne zábavy, a dokonca aj vtedy, keď sme išli s kravami na pašu, nám mamka zakázala spievať. Na to bol čas na fašiangy – vtedy sa ešte čo-to pospievalo, pojedlo i vypilo.

Dakedy sa po celej dedine chodilo s harmonikou i po *bubnovaňu*. Znamenalo to, že sa vzali bubny a chodilo sa po celej dedine, kde sa bubnovalo, spievalo a celá dedina žila, lebo sme vedeli, že čoskoro bude pôst a nič také sa robiť nebude.

U nás doma sme všetok riad a hrnce čistili popolom, upratovalo sa všetko od pecky až po samotný dvor. Taniere sa umývali popolom preto, aby sa nepoužívali, keďže sa nevarilo a mal byť pôst. Väčšinou sme prísny pôst dodržiavali v pondelok, v stredu a v piatok.

■ Aké jedlá ste počas pôstu mohli jesť?

Jedlá v tých dňoch boli naozaj skromné. Vzhľadom na tú dobu, keď nebolo toľko vymožeností ako teraz, sme počas troch dní v týždni jedli chlieb s olejom či soľou a v ostatné dni zemiaky či zapečenú ryžu na oleji. Často sa stalo, že počas celého pôstneho obdobia sme vôbec nejedli mäso, pretože ho toľko nebolo. Niekedy zas bolo málo syra či mlieka.

Ján Maras

Elena Perháčová (77) je vedúcou folklórneho súboru Slovinka v Slovinkách, ktorá sa taktiež stará o zachovanie tradícií a zvyklostí v obci Slovinky. Má už za sebou niekoľko vystúpení na Slovensku aj v zahraničí.

■ Ako to bolo so slávením svätých liturgii počas pôstu v päťdesiatych rokoch?

Do cerkvi sa chodilo pravidelne, občas sme dokonca chodili aj do vedľajšieho mesta, do Krompách. Päťdesiate roky boli ťažkým obdobím. Vtedy sme sa niekedy do cerkvi ani nedostali a často sme sa stretávali pri Kaplnke Nanebovzatia Panny Márie. Ak prišiel kňaz (pretože v tých časoch boli Slovinky iba spravované *ex-currendo*), občas sa tam slúžili aj sväté liturgie. V deväťdesiatych rokoch k nám dochádzal otec Vasil Kormaník z Kojšova. Neskôr

ho vystriedal otec Milan Mojžiš, ktorý naozaj bez prestania prichádzal k nám každý deň, aby s nami mohol slúžiť či vysluhovať nám svätú spoveď, ktorú sme v tých časoch veľmi potrebovali.

Ján Maras

Anna Perháčová, rod. Lučanská (76), je matkou a čerstvou babkou. Pracovala ako vedúca jedálne a teraz si vychutnáva dôchodok.

■ Ako často ste sa ako veriaci stretávali?

Stretávali sme sa každý deň, niekedy v dome, kde sme sa spolu modlili ruženc, alebo pri spomínanej kaplnke, a keď nebola svätá liturgia, spievali sme žalmy a v piatky sme sa modlili molebeny alebo Ježišovu modlitbu. Neskôr sme sa už modlili aj krížovú cestu. Každú nedeľu sme sa s dievčatami vybrali ku krížu a tam sme hodinku pobudli a spievali piesne. Keďže v Slovinkách máme postavených veľa krížov, každú nedeľu sme išli k inému krížu. Pamätám si, že každú tretiu pôstnu nedeľu sme chodili až ku kri-

žu, ktorý je postavený na kopci, na rozhraní medzi Slovinkami a Helcmanovcami.

■ Pani Elena, aké piesne ste zvykli pri križoch spievať?

Keďže sa nemohli spievať žiadne veselé piesne, boli to žalostné piesne, typické pre pôst. Boli to ľudové piesne, ktoré sme sa naučili od starých rodičov. Občas sa stalo, že sme sa aj navzájom učili nové piesne od starých materi. Zväčša išlo o rusínske ľudové piesne, aj keď je pravdou, že medzi nimi sa našli aj ukrajinské piesne. V tých časoch bola vyše polovica Slovinčanov Rusíni. Spievali sme *O, križu, križu presvjatyj, na ňim Ježiš raspjatyj* či *O, križu, križu strašlivyj, zri dušy na drevo kresta, alebo Dnes vysit' na drevi*.

■ Pani Anna, ako vyzeral u vás doma týždeň pred Paschou?

Celý týždeň sa všetko chystalo. Čistili sme košíky a vešali ich na plot, aby vyschli, údili sme klobásy,

Tradiciónny slaný slovinský koláč beliš. Zdroj: Ján Maras

šunku, robila hrudka či piekla „paska“, chlebič s tvarohovou plnkou. Taktiež sa zvykla chystať hrudka syra či masla, na ktoré sme kreslili križ. Ten týždeň bol náročný, pretože sme sa toho jedla nemohli ani dotknúť, hoci voňalo po celom dome. Moja mamka často hovorili: „V piatnicu treba variť šunku, to je pust, že se zatrimoš!“ (Smiech) V nedeľu sa už o tretej ráno išlo na Utiereň Vzkriesenia, kde sa robil sprievod okolo cerkvi a spoločne sa spievalo *Christos voskrese*. Potom nasledovala svätá liturgia, kde sa posvätili jedlá.

■ Ako si spomínate na Svetlý pondelok po Pasche?

V nedeľu poobede sme všetky dievčatá žehlili a škrobili kroje, aby boli v pondelok ráno krásne nariasené. V pondelok ráno sme išli do cerkvi na svätú liturgiu a potom sme všetci utekali domov, lebo sme vedeli, že sa treba nachystať. V ten deň sa nesedelo doma, všetci vyšli von, chodilo sa

Ján Maras

po dedine, chlapci a chlapi chodili v krojoch s korbáčmi a harmonikou, oblievali dievčatá, no potom na druhý deň všetky dievčatá v krojoch naháňali chlapcov a oblievali ich.

■ Ako prežívate pôstne obdobie teraz, keď si porovnáte vaše detstvo so súčasnosťou?

Musím povedať, že je to veľký rozdiel. Vtedy to boli aj časy strachu, neistoty a samoty, pretože nám chýbal duchovný otec. Aj keď sme sa stretávali, chýbalo nám to. Jedno vieme, že teraz tento pôst prežívame duchovnejšie. Tešíme sa, že prišli do našej farnosti kňazi, ktorí nám vysvetľovali a naučili nás stále niečo nové. Ako napríklad liturgie vopred posvätených darov, ktoré

sme kedysi nepoznali. Práve preto sa tešíme, že dnes môžeme prežívať tento pôst duchovnejšie.

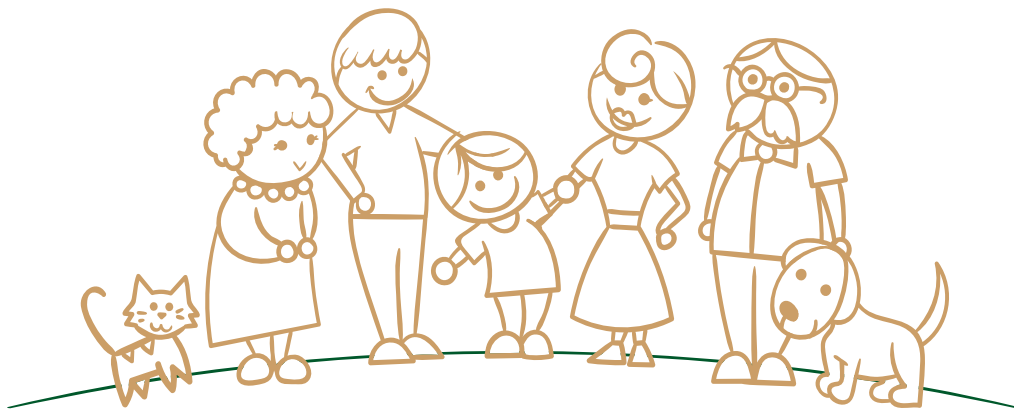
■ Aké je jedlo typické pre Slovinky?

No jednoznačne beliš. Beliš sa robí v Slovinkách dlhé roky a odovzdáva sa z generácie na generáciu. Beliš je vlastne slaný koláč a niekedy sa k nemu zvyknú robiť aj údené rebrá. Robieva sa na svadby, na fašiangy pred pôstom alebo keď sa koná zábava, či veselica. Recept na beliš je veľmi jednoduchý. Urobí sa kysnuté cesto, plnka zo zemiakov, bryndze a kôpru. Potom sa z cesta urobí bochník a do stredu sa dá plnka z varených zemiakov, bryndze a kôpru. Cez plnku potom treba preložiť cesto a rukami ho vytlačiť na celý plech. Potom už len pečieme v rúre pri teplote 200 stupňov. Nad týmto jedlom už ne jeden človek vypustil slinu. Pamätám si, že raz, keď k nám zavítali skauti z Talianska a my sme im priniesli beliš, na druhý deň nás prosili, aby sme im znova urobili tú „slovinčiansku pizzu“.

tradiciónny slovinský chlieb – paska plnený tvarohom, hrozienkami, ozdobený lístím a baranček z bábovkového cesta

VIETE, ŽE...

Číslo 40 má podobne ako čísla 3, 7, 9 už od najstarších biblických čias symbolický význam. Preto sa dostalo do predpaschálneho pôstu skôr v symbolickom ako v doslovnom chápaní. Zmienky v Starom zákone: štyridsaťdňová potopa (Gn 7, 4); štyridsaťročné putovanie Izraela po púšti (Nm 14, 33); štyridsaťdňový pôst Mojžiša predtým, než dostal od Boha tabule Zákona (Ex 34, 28); štyridsaťdňové putovanie proroka Eliáša na horu Horeb (1 Kr 19, 8). Zmienky v Novom zákone: na štyridsiaty deň Jozef a Mária priniesli dieťa Ježiša do chrámu (porov. Lk 2, 22); Ježiš sa štyridsať dní postil na púšti (Mt 4, 2); Ježiš sa štyridsať dní po svojom vzkriesení zjavoval na zemi (Sk 1, 2).

ZVIERATÁ V RODINE: DOMÁCE ZVIERATÁ

Juraj GRADOŠ

Človek nikdy nie je sám. Žijeme v koexistencii s množstvom drobných tvorov v našom tele. Aj s parazitmi. Ale čo je dôležité, aj s duchovnými bytosťami. A k všetkým týmto stvoreniam aj k ich tvorcovi máme vzťah.

Akoby bolo v našej prirodzenosti, aby bol tento vzťah založený na vlastníctve. Skutočný vzťah (aj k zvieratu) má byť založený na dávaní a nie na očakávaní. Ak sa dieťa naučí takémuto vzťahu k zvieratu, o to ľahšie ho bude aplikovať vo vzťahu k ľuďom a aj k tomu najbližšiemu človeku v manželstve. Vlastnícky vzťah často používa zámená ako môj, moja, moje. Vypustenie týchto a podobných zámen v komunikácii s dieťaťom ohľadom zvierat odbúrava z jeho budúcnosti potrebu vlastníť, ovládať. Často to budujeme tým, že zvieratá používame ako vyprosený dar pod stromček, na narodeniny... Namiesto toho by sme ho mali dieťaťu predostrieť ako výsledok zodpovedného zváženia rodičov, ako naplniť túžbu dieťaťa. A už od počiatku budovať vzťah dieťaťa k zvieratu nie na pocite vlastníctva, ale na zodpovednos-

ti, na radosť z budúcnosti, z krásnych okamihov so zvieratom.

MENO PRE ZVIERA

Človek od počiatku určuje pomenovanie veciam i živočíchom. Väčšina druhov žije v komunite – v stáde či svorke, kde sa často stráca individualita. Ak však zvieratá z tejto všednosti nejakým spôsobom vyčnieva, tak si ho človek všimol, a práve tento jeho vyčnievajúci znak sa stal pomenovaním zvieratá – Rysuľa, Strakáč, Bodka... – jeho slovným odlišením od ostatných bezmenných. No zvieratá môžu vyčnievať aj silou vzťahu. Iný vzťah máme so zvieratami, ktoré je niekde „uzavreté“, iný s tým pri našich nohách. A tak zvykneme aj tieto blízke zvery pomenovávať buď podľa ich fyzických, či iných

charakteristických vlastností, alebo podľa vlastnej tradície.

Takéto pomenovanie v prípade zvierat, ktoré nekončia „na pekáči“, je výrazom pevnejšieho vzťahu, väčšej ochrany a zodpovednosti. Na druhej strane sa dnes do skupiny zvierat v tesnej blízkosti človeka dostávajú aj úžitkové zvieratá, najmä králiky. Pri voľbe takéhoto „domáceho maznáčika“ by mali rodičia zvážiť aj jeho budúcnosť. Inak môžu čeliť palbe otázok a často aj nenávisti zo strany dieťaťa. Najmä ak jeho Duško skončí dusený na pekáči. Pri silných väzbách malého dieťaťa na zvieratko by tam nemal skončiť žiadny „Duško“. Malé deti totiž majú tendenciu si domýšľať a byť vzťahovačné. To môže viesť k traume, ktorá sa bude ťahať roky.

STAROSTLIVOSŤ O ZVIERATÁ

Vzťahy dieťaťa s hospodársky chovanými zvieratami netreba budovať na citovej blízkosti, na spoločných „zážitkoch“, ale na zodpovednosti za zvieratá a tým aj za rodinu. A s tým úzko súvisí starostlivosť o zvieratá. Každé zvieratko potrebuje dýchať, jesť, piť a spať. Potrebuje bezpečie a istú formu pohodlia. Ak mu to dáme, odzrkadlí sa to v hospodárskom výsledku nášho snaženia.

Malé dieťa sa však nevie postarať samo o seba, a teda ani o zvieratá. Časom však v starostlivosti o seba bude stále sebestačnejšie. Je dobré, ak chováme zvieratá, aby

Naše zvieratká nemajú mená. Teda okrem Belly, našej malej sučky, rasy *orech valalský*, ktorej matku som našiel raz na farskom dvore, keď som sa vrátil z liturgie. Bella je náš miláčik, no nemala to ľahké, keď vyrastala popri dvoch malých deťoch. Zato dnes neublíži nikomu, nieto ešte dieťaťu. Ani vtedy, keď ju to dieťa uhryzne do ňufáka. Radšej sa otočí a odíde. To je reálna situácia, ktorú sme zažili a na vlastné oči videli. Je proste *baby friendly*. Na druhej strane je krásne vidieť dieťa, ktoré drží svoje obľúbené šteniatko na rukách a podáva ho so slzami v očiach jeho novým majiteľom so slovami: „Nech sa páči a nech sa má u vás dobre.“ Aj takto sa dá vpísať do detského srdiečka, že je lepšie či blaženejšie dávať, ako prijímať. (Vladislav Marčák)

podobne rástlo aj v starostlivosti o zvieratá. Nenútiť ho, neurčovať všetko do detailov – určiť bezpečné mantinely a pravidlá, a v tomto priestore pri starostlivosti o zviera nechať dieťa voľne sa pohybovať. Nechať ho určiť, ktorému králikovi sa dá zvyšný kúsok mrkvy. A zároveň vysvetliť, že aj ostatné musia dostať svoje jedlo. Na jeho vlastnom smäde ho učiť, že aj zvieratká musia piť, aby prežili. Na jeho potrebe ísť vonku šantiť a behať ho učiť potrebe psa ísť na prechádzku... A pri tom všetkom ho sprevádzať.

Najprv tak, že dieťa sprevádza nás. Pozera, učí sa. Sem-tam môže priložiť ruku k dielu. Časom mu dovoľíme prevziať primeranú časť zodpovednosti. Nakrmiť jedného králika, podržať vódzku, naliat mačke mlieko... Stále pod blízkym dohľadom. Ak to dieťa zvládne, pochváliť ho. Ak zaváha, zneistie, neurobí dokonale – povzbudiť ho. Nekarhať, neukázať, že „ja to viem“, ale ponúknuť mu pomoc. A postupne sa vzdávať. Ako Ján Krstiteľ hovoril: „On musí rásť a mňa musí ubúdať.“ (Jn 3, 30) Nechať ho samého vykonávať činnosť. A ak zlyhá, často sa uchylujeme do extrémov. Bud' to urobíme sami, alebo dieťa potrestáme. Mali by sme ho však učiť niesť následky. No mal by ich poznať vopred. Inak ich bude vnímať ako trest. Mal by vedieť, čo nasleduje, ak zlyhá, ak zabudne. A najmä – mal by vedieť, že nie je na to sám. Že ak poprosí o pomoc,

dostane sa mu jej. Takto časom prevezme plnú zodpovednosť.

ZVIERACIE NEBO

Každý tvor na Zemi má čas príchodu i odchodu. Je čas narodiť sa i umrieť. Kým to prvé je spájané s nedočkavou zvedavosťou, to druhé často so sklamaním a smútkom. A to aj vo vzťahu k zvieratám. Koniec v ich prípade môže byť daný prirodzene či ako následok choroby a úmyselne ako následok potreby človeka.

To druhé zvykne byť omnoho jednoduchšie. Dobrý gazda vie zužitkovať z hospodárskeho zvierata skoro všetko. Čo sa nedá, nemalo by sa len tak považovať „po dvore“. Nejde tu iba o estetický či hygienický deficit, ktorý tým vzniká. Pohodené zvyšky mŕtveho zvierata nie sú pekné a môžu u detí vyvolať negatívny postoj k mäsu. Alebo takéto naše ne-miestne správanie vyvolá u dieťaťa agresivitu voči zvieratám. Tak či tak spôsobíme namiesto výchovy traumy.

Ako na to? Jednoducho – odnieť zvyšky do kafilérie. Je dôležité, aby sme dieťaťu neklamali a vždy mu povedali pravdu takým spôsobom, ktoré bude schopné pochopiť. O to viac, ak ide o ukončenie „vzťahu“ so zvieratom, ktoré bolo súčasťou jeho života. Je dôležité, aby sme sa neuchyľovali k extrémom. Na jednej

strane k čisto racionálnemu prístupu a na druhej ku klamstvu. To, ako naložíme s uhynutým domácim zvieratom, by malo byť výsledkom rozpravy v domácnosti, dohody, kde budeme ako rodičia rešpektovať citovú väzbu a potrebu dieťaťa, a ono bude rešpektovať nami predložené argumenty a dôvody. A to všetko vo vzájomnej láske.

Pri úmrtí „milovaného zvieratka“ netreba pozornosť dieťaťa upriamovať na zviera, ale na jeho vlastné prežívanie tejto traumy. Namiesto ľútosti by malo byť uprednostnené pochopenie, zdieľanie bolesti. Rodič by nemal podľahnúť citom dieťaťa a mal by si zachovať chladnú hlavu. Byť zodpovedný k rodine, k jej životu a zdraviu a podľa toho konať. Klamstvá o „zvieracom nebi“ by mali nahradiť slová o spomienkach v srdci dieťaťa. Slová o večnom živote zvierata upriamenie na to, že kým si naň bude rodina pamätať, bude jej „súčasťou“. Ak sa zvieratko uloží do zeme v záhrade, netreba ho nijako „označovať“. Skôr dieťaťu vysvetliť kolobeh života.

Na uloženie mŕtveho zvierata treba vybrať pokojné miesto. Nie preto, aby sme mu zabezpečili pokoj, ale aby v pokoji a bez ďalších zranení postupne odišlo z mysle dieťaťa. Nie je dobré jedno zviera hneď nahradzovať druhým. Treba dieťa nechať prežiť citovú bolesť a ukončiť ju. A potom, ak to zvládne a samo o to požiada, dopriať mu nového spoločníka.

archív Vladimíra Marčáka

„KEĎ PÁN, BOH, UTVORIL
Z HLINY VŠETKU POĽNÚ ZVER
A VŠETKO NEBESKÉ VTÁCTVO,
PRIVIEDOL HO K ADAMOVI,
ABY VIDEL, AKO BY HO
NAZVAL, LEBO AKO HO NAZVE,
TAKÉ BUDE JEHO MENO.“

Gn 2, 19

DOLISSKÁ IKONA

Milan GÁBOR

Väčšina ikon, a to nielen Božej Matky, ale aj Krista, anjelov či svätých sa spája priamo s Byzanciou alebo v neskoršom, postbyzantskom období nadväzuje na tieto korene. Potom sú to ikony slovanských národov, ktoré si osvojili pôvodnú byzantskú kultúru a umenie a vtlačili im vlastnú pečať, zvýraznenú v jemnosti výrazových prostriedkov a farebnej palety. Ale známymi sú aj ikony, ktoré sa objavili v prostredí, ktoré nespĺňa uvedené kritériá. A takou je aj táto ikona.

Dolisská ikona Bohorodičky (rus. долисская) je ikonou Božej Matky,

o ktorej pôvode nejstujú presné informácie. Niektorí autori jej obdobie vzniku zaraďujú najneskôr do konca 19. storočia. Jeden z prameňov uvádza, že ikona sa objavila vo francúzskom mestečku Doliss

– odkiaľ dostala aj pomenovanie dolisská. Podľa iného zdroja vieme, že sa ikona preslávila mnohými zázrakmi aj v období pred druhou svetovou vojnou, keď z očí Bohorodičky stekali krvavé slzy. Ten istý prameň uvádza, že ikona sa aj v súčasnosti nachádza vo Francúzsku. Tretí zdroj, ktorý vychádza z informácií uverejnených v časopise Кормчий (č. 6 r. 1897), uvádza, pôvodný obraz dolisskej ikony Bohorodičky bol vysekaný z kameňa vo Francúzsku (Doliss). V Rusku v súčasnosti niet ani jednej kópie tejto ikony.

Z ikonografického hľadiska sa dolisská ikona Bohorodičky zaraďuje k typu hodigitrie, ale samotná kompozícia ikony je istým spôsobom špecifická. Božia Matka drží dieťa Krista sediaceho na jej ľavej ruke, ktorý je však na rozdiel od typických ikon hodigitrie zobrazený odvrátený od Matky, sedí k nej chrbtom a díva sa tým istým smerom ako Bohorodička.

S rozprávaním o tejto ikone sa v ruskej literatúre stretávame po prvýkrát v zborníku arcibiskupa Joannikija (Galjatovského) Небо Новое (Lvov, 1665). Vo francúzskom mestečku Doliss sa nachádzala socha Panny Márie, z ktorej sa istého dňa začali vysmievať dvaja muži. Jeden z nich neuvážene hodil do nej kameň takou silou, že sa odlomila Kristova ruka, ktorá spadla na zem, a v tej chvíli začala z Kristovho ramena stekať krv akoby zo živého človeka. Przniteľ sochy zostal na mieste mŕtvy a druhý, ktorý sa snažil zomierajúceho zachrániť, zomrel na druhý deň.

Arcibiskup Sergej (Spasský) zaradil dolisskú ikonu ako dolinskú do zoznamu ikon „slovanských, gruzinských a sviatkov Bohorodičky, ktoré sa nenachádzajú a nespomínajú v bohoslužobných knihách Gréckej a Ruskej cirkvi“. Taktiež uviedol aj dátum jej liturgického slávenia, a to 13. február. Ďalšie informácie o ikone sa neuvádzajú.

Priateľ časopisu

Slovo CA

HLADÁME PRIATEĽA SLOVA - MODLITEBNÍKA,

ktorý sa pravidelne bude poslednú nedeľu v mesiaci modliť posvätný ruženec za redaktorov a dobrodincov časopisu.

viac na casopisslovo.sk/priatelja/

SILA VZKRIESEŇA

Peter

Volám sa Peter. Mám milujúcu manželku Silviu a sme rodičmi štyroch detí.

V manželstve žijeme pätnásť rokov. Obaja pochádzame z veriacich rodín s trocha odlišným spôsobom praktizovania viery. Zatiaľ čo manželkini rodičia sú ľudia živej viery, ktorí sa roky formovali v kresťanskom spoločenstve, ja som mal rodičov, ktorí boli tradične a skôr zvykovo praktizujúci kresťania. Po každom príchode z chrámu moji rodičia komentovali, hodnotili: susedov, kňazov príhovor... Ja, ani si neuvedomujúc túto ich slabosť, som sa inšpiroval podobným duchom kritiky. Spolu s deťmi sme pravidelne navštevovali chrám. Silvia mala túžbu, aby sme sa aktívnejšie vo farnosti zapájali do farských aktivít. Potajomky sa dohodla s ľuďmi zo spoločenstva, že ma zavolajú na stretnutie rodín vo farnosti. Bála sa totiž, že ak by ma zavolala ona, pozvanie odmietnem. A tak sme spolu nastúpili na našu cestu viery. Nikdy som si neuvedomoval, že môj spôsob prežívania duchovných vecí je taký oklieštený. Viac ako na obsahu mi záležalo na forme. Ak sa neslávilo podľa mojich predstáv, bol som nervózny a dokázal som sebe i rodine pokaziť svojím šomraním a ironickými poznámkami celý deň. Manželka však bola trpezlivá a nikdy mi to nevyčítala. Až kým nedošlo minulý rok k tomu, že prišiel Covid-19 a život mnohých z nás sa otočil naruby. V marci bola Pascha, v chrámoch sa nesmelu slúžiť a zrazu sme si museli zvyknúť na slávenie bohoslužieb cez televízne prenosy. Pre mňa bol tento spôsob slávenia neprijateľný. Mój duch sa búril, takúto liturgiu som považoval za neplatnú a nikto ma nepre-

svedčil o opaku. Prišla Nedeľa Vzkriesenia a Silvia ma poprosila, aby som naladil televízor. Vtedy sa môj problém spustil. Začal som jej hrozne nadávať, kričať na deti len preto, lebo som to nepovažoval za vhodný spôsob slávenia. Zutekal som nahnevaný do izby. Manželka spolu s deťmi dopezerali liturgiu. Potom prišli za mnou a prosili ma, aby som ako kňaz rodiny posvätil košíček s pripraveným jedlom. Celý zúrivý som schytil svätenú vodu a začal som kropiť košíček, a vtedy sa to stalo. V srdci som

začul hlas: *Peter, je pre teba dôležitejšia forma či obsah? Som tu pre teba so svojím vzkriesením!*

Zrazu som pocítil Boží dotyk, silu vzkriesenia, lásku mojej milujúcej manželky a detí. Vtedy ma Boh oslobodil a uzdravil od akéhokoľvek posudzovania. Manželka mi až po roku povedala, že sa za mňa roky modlila a postila. Boh cez vzkriesenie vstúpil do mojej smrti hriechu, aby mi dal nový život.

JE SO MNOU JEŽIŠ, MÔJ NAJLEPŠÍ PRIATEĽ (1)

Vítam ťa, Ježišu, môj drahý priateľ! Zostaň so mnou navždy. Ďakujem ti za osvietenie, za tvoju vernosť, za tvoju lásku.

Ó, Ježišu, ak sa pozriem na svoj život, veľmi sa hanbím. Koľkokrát som ti bol neverný! Ale teraz pri svätom prijímaní ti znova sľubujem vernosť, priateľskú vernosť. Ježišu, ty si mojím priateľom, a teraz mám príležitosť znova sa pozrieť do svojej duše. Naozaj si mojím dobrým priateľom? Milujem ťa, ako možno milovať svojho najlepšieho priateľa? To, čo my milujeme, je často predmetom podľa nášho zmyšľania. Sväté písmo hovorí, že kde je tvoj poklad, tam bude i tvoje srdce (Mt 6, 21). Znovu opakujem, že Ježiš Kristus je mojím priateľom, ale či si, Kriste, naozaj centrom môjho života, môjho zmyšľania? Či sú moje myšlienky a modlitby nasmerované na Krista? Môžem úprimne povedať, že je u mňa ešte dosť svetského zmyšľania, trápenia, ktoré ma odďalujú od Krista. Je vo mne ešte dosť egoizmu, pretože sa starám o svoje pozemské potreby, možno aj o pozemskú slávu, a tak málo o večného priateľa, o jeho kráľovstvo. Drahý Ježišu, môj nebeský priateľ! Aké je to priateľstvo z mojej strany? Koľko mám ešte pracovať nad sebou. Z tejto príčiny prichádzam často k svätému prijímaniu, aby som sa čím viac a viac podobal tebe, pretože len vtedy budem tvojím hodným priateľom, ak sa ti budem podobať.

(Vasil Hopko: *Kristus v nás. Rozjímania o Eucharistii*; preložil F. Dancák)

Bola manželkou židovského kňaza Zachariáša a matkou proroka Jána Krstiteľa. Ježiš a jeho matka Mária s ňou boli v príbuzenskom vzťahu. Táto svätá žena veľkej pokory, viery a vernosti Bohu mala prorockého ducha a dar múdrosti od Pána. Biblia sa o nej zmieňuje v prvej kapitole Lukášovho evanjelia.

ALŽBETA

Martina DIHENEŠČIKOVÁ

ZACHARIÁŠOVA MANŽELKA

Meno Alžbeta pochádza z hebrejského *Eli-shava*, čo znamená „môj Boh prisahal“. Pochádzala z kňazského rodu. Bola vydatá za kňaza z Abiášovej kňazskej triedy menom Zachariáš (hebr. *Zachar-jah* – *Pán si spomenul*). Oboch manželov Biblia opisuje ako spravodlivých ľudí, ktorí zachovávali všetky Pánove nariadenia. Boli už v pokročilom veku, ale nemali deti. Alžbeta bola neplodná. V kultúre Blízkeho východu hodnota ženy závisela od jej schopnosti rodiť deti. Neplodnosť prinášala ťažkosti a verejné pohrdanie, lebo sa považovala za Boží trest. Zostarnúť bez detí pre Alžbetu znamenalo prežiť dlhý čas vo veľkej bolesti a osamotenosti. Utrpenie ju urobilo veľmi pokornou. Napriek všetkému zostala Bohu verná. Nikdy sa neprestala modliť a dôverovať.

NEVERIACI KŇAZ

Alžbeta si zvykla, že jej muž chodieval do Jeruzalemského chrámu plniť si svoje kňazské povinnosti. Keď raz prinášal Bohu kadidlovú obeť, zjavil sa mu pri oltári Pánov anjel. Veľmi sa naľakal. Ale anjel mu povedal: „Neboj sa, Zachariáš, lebo je vyslyšaná tvoja modlitba. Tvoja manželka Alžbeta ti porodí syna a dáš mu meno Ján. Budeš sa radovať a plesať a jeho narodenie poteší mnohých. Lebo on bude veľký pred Pánom...“ A hoci mu anjel oznámil, že prichádza milostivý čas, Zachariáš neveril. Videl iba ich vlastnú neschopnosť a starobu. Preto mu na otázky plné pochybností anjel hovorí: „Ja som Gabriel. Stojím pred Bohom a som poslaný hovoriť s tebou, a oznámiť ti túto radostnú zvesť. Ale onemieš a nebudeš môcť hovoriť až do dňa, keď sa toto stane, lebo si neveril mojim slovám, ktoré sa splnia v svojom čase.“ Nemý Zachariáš sa vracia domov k manželke, ktorá krátko nato otehotnie. To, čo bolo ich dávnym snom, sa stalo skutočnosťou. Určite mali veľkú radosť, že ich dlhoročné modlitby boli vypočuté. Ale túto radosť zatiaľ nešíria do celého sveta. Zachariáš ani nemohol, keďže bol nemý. Alžbeta sa prvých päť mesiacov tehotenstva ukrýva. Na istý čas

odchádza do ústrania, aby v tichu naplno kontemplovala Božiu vernosť a dobrotu. Zachariáš bol kňazom. Jeho úlohou bolo iných ľudí privádzať k živej viere v Boha Izraela. Na rozdiel od svojho manžela, ktorý stratil vieru ohľadne ich potomstva, Alžbeta túto vieru nikdy nestratila. Verila, že Bohu nič nie je nemožné. Preto napokon hovorí: „Toto mi urobil Pán v čase, keď zhladal na mňa, aby ma zbavil hanby pred ľuďmi.“ A nový život rastie pod jej srdcom. Aká veľká je žena, ktorá verí svojmu Bohu napriek tomu, že kňaz, jej vlastný manžel, už neverí?

STRETNUTIE DVOCH MATIEK

Po istom čase anjel navštívil aj Alžbetinu príbuznú Máriu – mladé dievča z Nazareta. Oznamoval jej, že sa stane matkou Mesiáša. Na rozdiel od Zachariáša, toto jednoduché dievča s veľkou vierou prijíma Boží plán pre svoj život, hoci mu celkom nerozumie. Gabriel jej objasňuje, že dieťa nepočne prirodzeným spôsobom, ale zo Svätého Ducha – bude to Boží Syn. A vzápätí dodáva: „Aj Alžbeta, tvoja príbuzná, počala syna v starobe. Už je v šiestom mesiaci. A hovorili o nej, že je neplodná! Lebo Bohu nič nie je nemožné.“ Po zvestovaní Mária išla navštíviť Alžbetu. Cestovala asi štyri dni, lebo Alžbeta bývala v meste medzi vrchmi v blízkosti Jeruzalema. Podľa tradície je to dnešné Ain Karem, vzdialené asi šesť kilometrov na západ od Jeruzalema. Keď Mária vošla do Zachariášovho domu a pozdravila Alžbetu, dieťa v jej lone sa zachvelo. Alžbetu naplnil Svätý Duch a veľkým hlasom prorocky zvolala: „Požehnaná si medzi ženami a požehnaný je plod tvojho života. Čím som si zaslúžila, že matka môjho Pána prichádza ku mne? Lebo len čo zaznel tvoj pozdrav v mojich ušiach, radosťou sa zachvelo dieťa v mojom lone.“ A potom o Márii vyslovila najkrajšie svedectvo: „A blahosla-

vená je tá, ktorá uverila, že sa splní, čo jej povedal Pán.“ Mária chváli Pána nádhernými slovami *Magnifikatu*. Vidí, že všetko je presne tak, ako povedal anjel. Dostáva krásnu spätnú väzbu. Okrem Márie je Alžbeta totiž jediným človekom, ktorý vie, že Pán už začal plniť to, čo sľúbil svojmu ľudu. Alžbeta vie, že pred ňou stojí matka dlho očakávaného Mesiáša. Oslovuje ju ako „matka môjho Pána“ a jej návštevu považuje za veľkú česť. Ako mohla Alžbeta už vtedy vedieť, na čo mnohí ešte ani dodnes neprišli? Ako žena tej doby nemala vzdelanie. Nemohla to vyčítať zo žiadnych kníh. Božie slovo hovorí, že Alžbetu naplnil Svätý Duch. To on jej dal milosť pochopiť tajomstvo, ktoré presahovalo hranice ľudského rozumu. Aj jednoduchá žena môže mať dar veľkej múdrosti, ak žije autenticky svoju vieru a je naplnená Svätým Duchom. Alžbeta a Mária boli príbuzné. Alžbeta bola pomerne stará, zatiaľ čo Mária celkom mladé dievča. Obe boli v požehnanom stave, lebo zakúsili moc všemohúceho Boha. Toto je spoločný menovateľ, vďaka ktorému si dobre rozumeli, aj napriek veľkému vekovému rozdielu. Tri mesiace sa vzájomne zdieľali a povzbudzovali vo viere. Pri stretnutí oboch matiek vystupuje do popredia pokora. Mladšia Mária prichádza za Alžbetou, aby jej poslúžila a aby sa poučila zo životnej skúsenosti staršej príbuznej. Aj Alžbeta stojí pred Máriou vo veľkej pokore. Uvedomuje si, že hoci je Mária od nej omnoho mladšia, dostala od Pána oveľa väčšie poslanie než ona so svojím synom. Pokorné ženy dávajú život veľkým synom, „lebo Boh pyšným odporuje, ale pokorným dáva milosť“ (1 Pt 5, 5). Alžbeta porozumela dlhým rokom svojej bolesti. Už vedela, že Pán nikdy nemešká so svojimi príslubmi. Iba ich správne načasuje.

MATKA JÁNA KRSTITEĽA

Keď Alžbeta porodila, susedia a príbuzní sa radovali spolu s ňou. Na ôsmy deň chceli chlapca obrezať. Pri tejto slávnosti býva zvykom, že otec dáva meno synovi, ktorý sa začleňuje do vyvoleného národa. Vstupuje do zmluvy s Bohom, stáva sa dedičom aj nositeľom Božích prisľúbení. Keď prítomní chceli dieťa nazvať Zachariáš po jeho otcovi, Alžbeta privádza všetkých do úžasu, keď hovorí: „Nie, bude sa volať Ján.“ (hebr. *Jochanan* – Boh je milostivý, milosrdný). To, čo vyslovila, bolo v úplnej zhode s tým, čo si vypočul Zachariáš od anjela vo svätyni chrámu. Každý namietal, lebo v ich príbuzenstve sa nik takto nevolal. Obrátili sa na nemého otca, aby spor vyriešil. Keď Zachariáš na tabuľku napísal: „Ján sa bude volať“, všetci sa čudovali. Potvrdil meno, ktoré anjel vyslovil ešte pred jeho počatím, čím verejne vyjadril svoju vieru. V tej chvíli bol náhle uzdravený. Opäť začal rozprávať, velebiť Boha a prorokovať. Teda už krátko po narodení Jána Krstiteľa sa diali veľké veci. Všetkých sa zmocnil strach a všade po okolí sa hovorilo o týchto udalostiach. A ľudia sa pýtali: „Čím len bude tento chlapec?“ Odpoveď dal dospelý Ježiš, keď povedal: „Medzi tými, čo sa narodili zo ženy, nie je nik väčší ako Ján. Ale ten, kto je v Božom kráľovstve menší, je väčší než on.“ (Lk 7, 28) Aj my sa svätým krstom začleňujeme do zmluvy s Pánom, do Božieho kráľovstva. Uvedomujeme si, že každé pokrstené dieťa môže byť prorokom pre svojich rodičov? Alžbeta je krásna žena. Ako manželka privádza späť k viere svojho manžela. Ako matka privádza na svet a vychová veľkého proroka. Nech Pán udelí milosť našim kresťanským ženám byť takými manželkami a matkami.

Keď dal Herodes povraždiť v Betleheme a na jeho okolí všetkých chlapcov od dvoch rokov nadol (Mt 2, 16), týkalo sa to aj Jána, syna Alžbety a Zachariáša (Jána Krstiteľa). Ako to, že Ján tomuto ortielu unikol? Z apokryfného Jakobovho protoevanjelia sa dozvedáme, že Alžbeta s dieťaťom išla k istej Božej hore, ktorú prosila, aby ju s dieťaťom ukryla. Hora sa otvorila a matku so synom vpustila. Mali tam svetlo a spoločnosť Božieho anjela, ktorý ich chránil. Zlý osud však postretol Zachariáša, pretože Herodes považoval jeho ukrytého syna za toľko ohlasovaného kráľa Izraela. Keď Zachariáš nechcel prezradiť miesto prebývania svojej rodiny, bol vo svätyni chrámu Herodesovými sluhami surovo zavraždený.

ŠTEFAN BOLESLAV ROMAN – 100 ROKOV OD NARODENIA

Daniel ČERNÝ

V roku 2021 si pripomíname sto rokov od narodenia Štefana Boleslava Romana. Hoci patrí k najvýznamnejším osobnostiam slovenskej emigrácie 20. storočia, na rodnom Slovensku sa o ňom vie celkom málo a pamiatka na neho je vyjadrená vlastne len jednou ulicou v bratislavskej Petržalke a námestím v Trebišove. Kto teda bol Štefan Boleslav Roman?

Bol to v prvom rade hrdý Slovak a navyše gréckokatolík. Svetu však viac známy ako zakladateľ Svetového kongresu Slovákov (SKS), prípadne ako multimilionár a veľkopodnikateľ, ktorý je definovaný na západe pojmom *self-made man*, teda človek, ktorý sa sám vypracoval. Štefan Roman žil svoj „kanadský sen“. Je to zásluha predovšetkým toho, že z farmára a obchodníka s holštajnským dobytkom sa neskôr stal známy ako podnikateľ v banskom priemysle, vo firme *Denison Mines Limited*, ktorá aj vďaka kombinácii studenej vojny a uránu patrila k najlepším podnikom Kanady svojej doby.

Štefan Roman sa narodil 17. apríla 1921 v dedinke Veľký Ruskov pri Trebišove na východnom Slovensku. Do Kanady prišiel v mladom veku v roku 1937 spolu so starším bratom Jurajom. Počas vojny pôsobil v kanadských ozbrojených silách. Po nej sa oženil a s manželkou Betty (tiež slovenského pôvodu) mali dokopy sedem detí. Načas sa zamestnal v automobilke *General Motors*, no čoskoro začal farmárčiť a podnikať v banskom priemysle. Mal šťastie, že sa dostal k pozemkom pri jazere Elliott Lake, kde boli nájdené ložiská uránu, a vďaka tomuto podnikaniu neskôršie získal neoficiálny titul „uránový kráľ“. Ne-

Portrét Š. B. Romana. Zdroj: archív Daniela Černého

skoršie podnikal v mnohých odvetviach. Medzi jeho poradcov patrili neskorší prezident USA Richard Nixon či profesor Jozef Kirschbaum. Oddaným spolupracovníkom na poli SKS mu bol tajomník Jozef Suchý, dlhoročný šéfredaktor časopisu *Mária*. Roman podporoval slovenské spolky a svetské aj cirkevné organizácie, festivaly mládeže, ako aj ďalšie aktivity smerujúce k propagácii slovenskej otázky.

Jeho vplyv a bohatstvo neprinášali úžitok a radosť len jemu, ale stal sa aj štedrým mecénom mnohých organizácií vrátane Katolíckej cirkvi, ku ktorej sa ako gréckokatolík vždy hlásil. Svedkovia spomínajú, že veľmi často a rád sa s návštevmi rozprával o náboženských témach. V roku 1963 pomohol s organizáciou veľkých cyrilo-metodských slávností v Toronte. Počas nich bol vymenovaný za veliteľa rytierov Rádu sv. Gregora a súčasne práve táto slávnosť pomohla vymenovaniu otca Michala Rusnáka CSsR za biskupa pre slovenských gréckokatolíkov v Kanade. Otec biskup Rusnák prichádzal pravidelne na liturgie do domu a rodiny Štefana Romana. Oboch spájalo veľmi srdečné celoživotné priateľstvo. Môžeme povedať, že Štefan Roman bol v Ríme v tej dobe pečený – varený. Nепрекvaпí preto, že bol pápežom Pavlom VI. vymenovaný za laického delegáta na Druhý vatikánsky koncil. Osud utlačenej Cirkvi vo vtedajšom Československu mu nebol ľahostajný, osobitne osud Gréckokatolíckej cirkvi, ktorá bola v rokoch 1950 – 1968 likvidovaná. Aj preto jeho pôsobenie na Druhom vatikánskom koncile smerovalo hlavne k podpore prenasledovaných kresťanov v socialistických krajinách.

V roku 1965, po veľkej potope Dunaja na Žitnom ostrove mal záujem pomôcť pri obnove, ale československá vláda to nedovolila. Rok 1968 a obnovu Gréckokatolíckej cirkvi prijal s veľkou radosťou. Vlastným lietadlom sa cez Moskvu dostal až do Košíc, kde bol prítomný na prvej liturgii v košickom gréckokatolíckom chráme po tom, čo ho gréckokatolíci v roku 1968 prebrali od pravoslávnych. Podľa zápisu v košickej farskej kronike sa práve vrátenie odohralo až po prilete

Štefana Romana na košické letisko, keď v jeho prítomnosti odznela otázka, prečo chrám ešte nie je navrátený gréckokatolíkom. Miestny komunistický funkcionár zavolať na cirkevný odbor a gréckokatolíci mali do tridsiatich minút kľúče k dispozícii. Aj taký bol jeho vplyv. Jeho účasť na prvej liturgii bola skutočnou eucharistiou – teda vďakvyzdaním. Ako Bohu, tak aj jemu, bez čieho priletu by sa to nebolo dosiahlo.

Pravdou je, že slovenskému exilu po smrti Sidora, Černáka či Ďurčanského akoby chýbala zjednocujúca sila. Práve to sa rozhodol Roman napraviť. Prím v mnohom začala hrať Kanada, kde predsa len na rozdiel od USA bola generácia, ktorá bola mladšia a mala slovenské školy, a tak lepšie povedomie. Zahraničnú Maticu slovenskú prevzal otec Fuga, gréckokatolícky duchovný v ontárijskom Hamiltone. Z iniciatívy Štefana Romana bol v roku 1970 založený Svetový kongres Slovákov ako organizácia zastrešujúca slovenský exil a tak podporujúca právo Slovákov a Slovenska na sebaurčenie. Jeho predsedom sa stal až do svojej smrti práve Štefan Roman. Samozrejme, v spisoch ŠtB je táto iniciatíva opísaná ako snaha Romana zabezpečiť si následne po oslobodení Slovenska podiel na jeho ťažkom priemysle. Ale pravda, kto by vo vtedajšej dobe čakal, že vtedajšia garnitúra o ňom napíše niečo pochvalné... Angažoval sa aj v knižnej tvorbe a spolu s Eugenom Löblom vydali knihu *Zodpovedná spoločnosť*.

Stretnutie Š. B. Romana so Svätým Otcom Jánom Pavlom II., Zdroj: archív Daniela Černého

V roku 1980 zriadil sv. pápež Ján Pavol II. Eparchiu sv. Cyrila a Metoda pre Slovákov byzantského obradu v Kanade – dodnes jediné slovenské katolícke biskupstvo mimo Slovenska. Je nespochybniteľné, že sa to stalo aj zásluhou Štefana Romana. Čoskoro po zriadení biskupstva sa začala stavať na Romanových pozemkoch v ontárijskom Unionville nová Katedrála Premenenia

Pána. Práve táto rozostavaná katedrála, ktorú financoval, bola 15. septembra 1984 miestom návštevy pápeža Jána Pavla II. Ten ju práve na sviatok patrónky Slovenska posvätil, a tak sa stala prvou katedrálou v Severnej Amerike posvätenou pápežom. Samotná katedrála, ktorá však, žiaľ, už dnes nie je slovenskou katedrálou, je zväčšenou kópiou gréckokatolíckeho Chrámu Ochrany Presvätej Bohorodičky z jeho rodného Veľkého Ruskova (dnes časť obce Nový Ruskov).

Štefan Roman zomrel náhle 23. marca 1988 v Toronte v Kanade. Na poslednej ceste ho po ním milovanej cirkevnoslovenskej liturgii vyprevádzali zvony jeho katedrály. Historik by sa nemal zaoberať hypotetickým „keby bolo keby“... No ktovie, ako by vyzerali novodobé dejiny Slovenska po udalostiach v novembri 1989 a samostatnosti od januára 1993, keby Štefan Roman žil. To sa však už nikdy nedozvieme. Jeho pohreb v rozostavanej Katedrále Premenenia Pána akoby znamenal koniec jednej éry. Jeho misia, ktorú od pádu komunizmu delilo menej ako dva roky, však rozhodne bola úspešná. Oheň za krajšie a slobodné Slovensko nevyhasol. Všetky významania na Slovensku dostal až posmrtné. No jedným z najväčších vyznamenaní je isto aj skutočnosť, že pre nás ostáva ukážkou toho, že byť v emigrácii ešte neznamená, že srdce nám netlčie pre Slovensko. Práve naopak... Večná mu pamiatka!

Š. B. Roman na zasadnutí Svetového kongresu Slovákov, Zdroj: archív Daniela Černého

VYJADRENIE SLOVENSKÝCH GRÉCKOKATOLÍCKYCH BISKUPOV

Už viac ako rok sa naša krajina borí s pandémiou koronavírusu. V súvislosti s prijatými opatreniami, ktoré majú predchádzať šíreniu vírusu, bola Gréckokatolícka cirkev vždy nápomocná a plne rešpektovala, ako aj prijala viaceré opatrenia, ktoré priamo zasahujú do spôsobu slávenia jej bohoslužieb. Všetko kvôli ochrane života a zdravia ľudí.

My, biskupi Gréckokatolíckej cirkvi, si plne uvedomujeme vážnosť pandemickej situácie v našej krajine, no zároveň ako pastieri Božieho ľudu podporujeme jeho požiadavky, vychádzajúce zo základného ľudského práva na náboženskú slobodu. Sláviť bohoslužby síce môžeme, ale bez prítomnosti veriacich a momentálne nastavenie opatrení nám navyše bráni aj v akejkoľvek individuálnej pastoračnej službe. Preto plne chápeme frustráciu veriacich a ich nenaplnené duchovné potreby. V tejto súvislosti sa preto stotožňujeme s podaním podnetu zo strany Jána Figeľa. Vložme do našich modlitieb úmysel za jeho spravodlivé vyriešenie.

Aj naďalej však prosíme ľudí o veľkú trpezlivosť, aby sme dôsledne dodržiavali všetky v súčasnosti platné protiepidemické opatrenia. Všetkých veriacich uisťujeme o svojich modlitbách a udeľujeme im archijerejské požehnanie.

biskupi Gréckokatolíckej cirkvi *sui iuris* na Slovensku

ZATVORENÉ KOSTOLY A TRI NÁVRHY PRE VLÁDU

Ján FIGEĽ

Faktické zrušenie verejných bohoslužieb na Slovensku od Nového roka 2021 považujem za nezákonné. Je totiž v rozpore s Ústavou SR a s Európskym dohovorom o ľudských právach. Ústava (čl. 24) garantuje náboženskú slobodu ako základné ľudské právo. Jeho uplatňovanie má aj verejný a kolektívny rozmer a pokrýva štyri oblasti: bohoslužby, náboženské úkony, zachovávanie obradov a vyučovanie. Cirkvi a náboženské spoločnosti spravujú svoje záležitosti samy. Výkon týchto práv možno obmedziť iba zákonom, ak ide o opatrenie nevyhnutné v demokratickej spoločnosti napríklad na ochranu verejného poriadku alebo zdravia.

štátu zrušiť ani *de iure*, ani *de facto*. To platí aj pre tzv. čierne pásmo Covid automatu. Akékoľvek obmedzenia, ktoré sú „nevyhnutné v záujme ochrany zdravia“, musia spĺňať kritériá zákonnosti, legitimity a primeranosti.

§4 Vyhlášky Úradu verejného zdravotníctva (ÚVZ) nespĺňa ani jedno z troch uvedených nevyhnutných kritérií súladu s Európskym dohovorom. Preto sa obraciam na vládu so žiadosťou, aby tento problém bezodkladne riešila ústavne súladným spôsobom. Vzhľadom na vážnosť situácie som podal v tejto veci vo februári podnet na Európsky súd pre ľudské práva (ESLP) v Štrasburgu a tiež generálnemu prokurátorovi SR, aby ho postúpil Ústavnému súdu SR. Zároveň som sa obrátil listom na vládu SR s návrhom na potrebné zmeny predpisov.

Podobne, pre Slovensko záväzný Európsky dohovor o ľudských právach, rozpracovaný aj judikátmi Európskeho súdu pre

ľudské práva v čl. 9 potvrdzuje kolektívnu a verejnú formu realizácie náboženskej slobody. Toto právo nemožno zo strany

DUCHOVNÝ ŽIVOT A ZDRAVIE

Otázka nestojí tak, či uprednostníme slobodu, alebo poriadok v záujme zdravia. Ak zachováme potrebný poriadok, ten nám bude slúžiť a našu slobodu to posilní. Ústava a platné medzinárodné právo musia byť v jadre tohto poriadku. Okrem toho chcem upozorniť na ďalšie súvislosti duchovného života, dôležité pre zdravý vývoj, obnovu a rozvoj národa a spoločnosti.

Po prvé, duševné zdravie je základnou súčasťou celkového zdravia človeka. Škodí spoločnosti, kto siaha na jej duchovný život a poškodzuje jej duševné zdravie. Bez rešpektovania duše človeka a jeho celistvej dôstojnosti sa život mení na číre vecné zabezpečenie a administratívnu správu rôznych záležitostí. Po stáročia sú v centre našich miest a obcí chrámy, ktoré sú strediskami duchovného života. Nie náhodou sa naša ústavnosť a štátnosť spája s „cyrilometodským duchovným dedičstvom“.

Po druhé, pri podobnej pandemickej situácii nie sú v žiadnom susednom štáte uplatňované také striktné opatrenia vo forme zatvorených kostolov ako na Slovensku. Demokratické vlády rešpektujú konštitučnú autonómiu cirkví a náboženských spoločností, pričom potrebné opatrenia sú prijímané v dialógu a v spolupráci s nimi. Súčasný kritický vývoj z hľadiska počtov obetí pandémie a hospitalizovaných sa zlepšil len rozumnou zmenou opatrení, ktoré budú v súlade s Ústavou SR a budú dôsledne dodržiavané. Zároveň je nevyhnutné rozvinúť účinnú zdravotnú terapiu pri liečbe pacientov, ale aj overené postupy v rámci prevencie šírenia choroby, a zvlášť urýchliť vakcináciu.

TRI NÁVRHY PRE VLÁDU

V zhode s mnohými spoluobčanmi preto žiadam vládu o bezodkladné prijatie rozhodnutí, ktoré povedú k zmene ustanovení vyhlášky ÚVZ (tzv. Covid automat) tak,

1) aby bolo rešpektované základné právo občanov na uplatňovanie slobody náboženského vyznania alebo viery a ich prejavenie v spoločenstve a verejne, ako to garantuje čl. 24 Ústavy SR a čl. 9 Európskeho dohovoru, a aby prijaté obmedzenia s cieľom ochrany zdravia nespochybniteľne spĺňali kritériá zákonnosti,

legitimity a primeranosti. Ústavný zákon 227/2002 Z. z. o núdzovom stave neumožňuje vláde prijať zákaz verejných bohoslužieb. Rozumným a lepším východiskom z neústavného stavu a spravodlivým riešením v súlade s právom môže byť prijatie nevyhnutných opatrení štatutárnymi orgánmi cirkví a náboženských spoločností na základe dialógu s kompetentnými štátnymi orgánmi a v zhode s verejným záujmom. Ako adekvátny model pre „duchovnú výživu“ môžu poslúžiť opatrenia platné pre dostupnosť „fyzickej výživy“ (potravín), drogerie a základných potrieb obyvateľov (limit počtu osôb podľa plochy chrámu), v kombinácii s dodržiavaním základných protiepidemických pravidiel. Primerané a logické je umožniť účasť na bohoslužbách pre ľudí s negatívnym testom a hlavne pre rastúci počet zaočkovaných (k 7. marcu vyše 338-tisíc).

2) Vláda by nemala ďalšie prijímané opatrenia pre oblasť verejného náboženského a duchovného života spájať s opatreniami „športovej, kultúrnej, zábavnej, spoločenskej či inej povahy“. Táto oblasť sa má riešiť samostatne, priamo a jednoznačne. Zároveň treba pri ďalšom pokračovaní protiepidemických obmedzení podporiť samostatné, špecifické a primerané podmienky na udržanie živej kultúry a športovej činnosti. Kultúra ako tvorivý sektor si zaslúži citlivé opatrenia, podobne ako ekonomika, ktorú vnímame ako zásadnú pre vitalitu spoločnosti. Povedané hanusovsky, človek a kultúra sú dve tváre tej istej reality. Európa je z hľadiska histórie a súčasnosti svetovou veľmocou v kultúre a športe, lebo im poskytovala osobitný význam, podporu a priestor. Kultúra a vzdelanie najviac ovplyvnili dejiny Európy. Slovensko by malo byť v centre takéhoto chápania a vývoja nielen zemepisne, ale hlavne mentálne a prakticky. Primerané opatrenia a fungovanie nemateriálnej sféry života človeka a spoločnosti vrátane vzdelania, kultúry a športu sa nám vrátia

v zdraví a celkovej zrelosti našich obyvateľov, zvlášť mladých.

3) Podľa čl. 40 Ústavy SR „každý má právo na ochranu zdravia“. Pri pandémii ide nielen o ochranu zdravia, ale aj životov vo veľkom rozsahu. Bez účinnej prevencie a v jej rámci dostupnej a bezpečnej vakcinácie štát bude opakovane zlyhávať z hľadiska tejto zodpovednosti. Očkovanie patrí medzi najefektívnejšie preventívne opatrenia. Problémy s nedostatkom vakcín by do budúcnosti v podstatnej miere vyriešila výroba pandemickej vakcíny na Slovensku, ktorá ju zabezpečí včas a v potrebnom množstve. Keďže SR má výrobné skúsenosti a kapacity, treba prikrčiť k strategickej štátnej investícii, vyčleniť z eurofondov potrebné prostriedky (odhadom maximálne 35 miliónov eur) a bezodkladne začať vo vhodnej lokalite výstavbu takejto výrobnej haly s vakcinačnou technológiou s kapacitou päť miliónov vakcín vyrobených v priebehu pol roka. Pre iniciáciu tohto zámeru a jeho dynamický rozbeh by ministerstvo zdravotníctva alebo správa štátnych hmotných rezerv mali využiť súčasné podmienky núdzového stavu.

Pandémia, ktorá nás ohrozuje, je rozsiahla a nebezpečná, ale nie je ani prvou, ani poslednou krízou, ktorou ľudstvo a Slovensko prechádza. Východiskom z každej krízy je zdravý rozum a živé svedomie. Teda konštruktívne a účinné konanie, ktoré je založené na racionálnych, odborne podložených, logických opatreniach a na zodpovednom konaní voči všetkým občanom, najstarším i najmladším, chorým aj zdravým, v súlade s Ústavou SR.

List s uvedenými návrhmi bol 1. marca 2021 zaslaný premiérovi a všetkým členom vlády, a tiež prezidentke SR a predsedovi Národnej rady SR. Jeho plné znenie spolu s hlavnými právnymi argumentmi podnetu pre EŠLP je dostupné na <https://www.janfigel.eu/single-post/list-vlade-slovenskej-republiky-3-3-2021>.

Deň so svätým a Božím slovom

By Teodor

Všetci svätí, proste Boha za nás hriešnych!

Pri príležitosti jubilejného roka farnosti vznikol aj nový podcast: Deň so svätým a Božím slovom. Ide o krátky denný synaxár (životopisy svätých) a zamyslenie nad Božím slovom príslušného dňa. Katechézy, ako aj podcast o svätých si možno vypočuť na týchto webových stránkach: www.trhoviste.fara.sk, <https://anchor.fm/maros-rinik>.

PREČO ŽIŤ VO VŤAĤU ČISTO? (4)

1. ... lebo to robia všetci!

Viem, je ľahšie ísť s prúdom, nevystřkovať hlavu z davu... Najjednoduchšie je radiť človeku: vyskúšaj to s ním... Toto skúšanie je však veľmi bolestivé a zraňujúce. Málokedy spraví človeka naozaj šťastným. A ešte horšie je, keď takíto ľudia na základe tejto príťažlivosti alebo tlaku (že to robia všetci) skočia do nečistoty. Ochotní „poradcovia“ sa rozprchnú a ty musíš niesť tieto bremená sám/sama. Uvažuj teda prv, ako bude neskoro, čo chceš v živote dosiahnuť a akou cestou sa k tomu dopracuješ.

2. Chcel/-a by si byť ikstý/-á v poradi? Nevedela by som si predstaviť, že by môj manžel mal už sexuálnu skúsenosť s niekým iným. Asi by som neustále rozmýšľala nad tým, či ma neporovnáva s tou druhou (alebo by som sa s ňou určite neustále porovnávala ja). Je paradoxné, že muži, ktorí majú za sebou niekoľko sexuálnych skúseností, chcú za manželku ženu, ktorá je ešte „nepoškvrnená“. Ved' kto by chcel nahryznutý koláč? (Katarína Marčáková)

Redakcia Slovo
Čo na to poviete?

Otázka: AKO ZISTÍM, ŽE SOM SVÄTÝ/SVÄTÁ?

3 komentáre

Páči sa mi to

Komentovať

František Engel, kňaz v Spišskej Novej Vsi

Mnohí svätci o sebe počas života tvrdili, že sú hriešni. Nezisťovali, či sú svätí, ale dennodenne sa o to snažili. Ich snaha spočívala v nasledovaní Krista. K tomuto sme pozvaní aj my, aby sme v dnešných časoch nasledovali Krista, a tak vydávali svedectvo tomuto svetu o Bohu a jeho láske. Svätosť sa nezaobíde bez pokory a kajúcnosti. Ak by som si myslel, že som svätý, bolo by to z pýchy, lebo iba Boh je svätý. Ak v pokore priznávam, že som hriešny, dostávam sa do pravdy, ktorá mi umožňuje vidieť, aký je Boh milosrdný a plný lásky. Uvedomujem si, že sám Boh chce, aby som bol svätý a bol s ním navždy v nebeskom kráľovstve.

Páči sa mi to · Odpovedať

Lk 9, 23 – 27

Radoslav Šimko, seminarista a animátor

Nepochybne budem plný pýchy, ak sám nad sebou vyhlásim: Zistil som, že som svätý. Niektorí by mohli uvažovať asi takto: To sa nedá, ved' sme ľudia a robíme chyby. Je pravdou, že našimi vlastnými silami sväto žiť nedokážeme. Napriek tomu čítame, Božou vôľou je naše posvätenie. Sám Boh vo svojej veľkej láske k človeku poslal Ježiša, aby sme mohli skrze Krista byť tu na zemi posväcovaní a po smrti spasení a svätí. Kedy a ako sa posväcovať? Každá chvíľa s Ježišom je vzácny čas našej premeny a posvätenia. Všetko závisí od nášho rozhodnutia, kde a ako využijeme čas, ktorý nám Boh dal. Keď budeme premieňaní na jeho obraz, potom sa bude posväcovať aj naše okolie a bude rásť Božie kráľovstvo. Potom aj my mnohých pritiahneme k Bohu. Ak ho budeme poznať a milovať.

Páči sa mi to · Odpovedať

1 Sol 4, 3

Mirka Mikundová, mama v domácnosti

V Liste Rimanom svätý apoštol Pavol píše: „Bohom milovaným, povolánym svätým...“ (Rim 1, 7) Adresuje ho spoločenstvu svätých, Bohom vyvolených ľudí. Bolo bežné, že kresťania sa v prvých storočiach nazývali svätými. Čo znamená byť svätý/svätá dnes? Chceme vôbec byť svätí? Máme to chcieť? Jednoznačne áno. Lebo aj náš Boh je svätý a chce, aby sme aj my boli svätí. No a ako zistím, či som svätý/svätá? Svätý je ten, kto žije v Bohu. Iba ak žijeme v Bohu, môže nás on sám posvätiť, lebo sme naplnení jeho Svätým Duchom. A celý tento proces nášho posväcovania sa môže diať len tam, kde je Boh osobne prítomný – v spoločenstve Cirkvi, ktorá ho sprítomňuje sviatosťami. Ak som tam a spolupracujem s milosťou, som na dobrej ceste.

Páči sa mi to · Odpovedať

Lv 11, 44

12 PODUJATIA

GMPIC ♥ Prešov, Hurbanistov 3
gmpc.grkatpo.sk gmpc@grkatpo.sk

Online na FB

Pondelok **Liturgia za členov GMPIC** (možnosť poslať svoju prosbu do ekténie)

Utorok 18.00 **Vysokoškolské stretko**

Štvrtok 15.00 **Stredoškolské stretko** 18.00

Modlitebné stretko

V programe môžeš byť aktívny cez FB stránku: GMPIC – Gréckokatolícke mládežnícke pastoračné centrum v Prešove. **Preto sleduj a zdieľaj.**

UNIPAS ♥ Košice, Dominikánske nám. 2/A

unipas.grkatke.sk unipaske fedorisin.jan@grkatke.sk unipas@grkatke.sk

0904 738 712 (otec Ján Fedorišin)

Program pre vysokoškolákov

Streda 09.00 – 16.30 **Čas pre teba** (Moyzesova

40) 17.00 **Liturgia** 18.00 **Stretko** online na FB

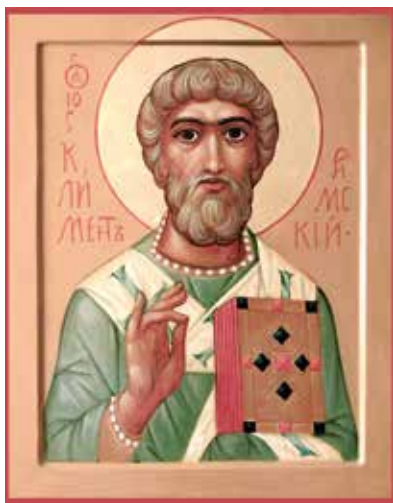

FATAMORGÁNA

OTEC KYRIAK VYSVETĽUJE ■ Pred prijatím Kristovho tela a krvi sa modlíme aj týmito slovami: „Ved' ja nezradím tajomstvo tvojim nepriateľom ani ti nedám bozk ako Judáš“. Slovo bozk alebo skôr samotný úkon bozku sa však v chráme spája aj s niečím iným. Na rôznych stojanoch sú v chráme umiestnené ikony, kríže, ostatky svätých... Načo je však bozkávanie ikon vlastne dobré?

Pred niekoľkými rokmi som vstupoval do chrámu. Inštinktivne som zamieril k ikone na tetrapode. A keď som sa k nej sklonil, zbadal som niečo šokujúce. Seba. Vytřezenie však prišlo veľmi rýchlo. Hra svetla v chráme spôsobila, že som v prvom okamihu nezbadal ikonu Krista, ale svoj odraz na tabuľke skla chrámiacom ikonu. A táto chvíľková fatamorgána mi priniesla poučenie, ktoré sa mi spája s bozkávaním ikon do dnešných dní. Pripomína mi, že nie som hocikto ani hocičo, ale že som stvorený ako Kristova ikona. A že celá cesta Cirkvi je očisťovaním tejto podobnosti s Ježišom Kristom, ktorá nezapadla prachom, ale hriechom. Prečo teda bozkávam ikonu, keď vstúpim do chrámu? Človek, ktorý sa ikony s vierou a zbožnosťou dotýka, dovoľuje tomu, kto je na nej zobrazený, aby sa dotkol jeho. A do chrámu prichádzam, aby ma Boh pretváral na svoju podobu.

Ak človek žije priateľstvo s Ježišom Kristom, aj cez drobné detaily, ako je správna úcta k ikonám, stáva sa mu podobným. Svätý Irenej z Lyonu, teológ a biskup druhého storočia, hovorí: „Boží Syn sa stal človekom, aby sa človek stal synom Boha.“

Ikona sv. Klimenta Rímskeho. Zdroj: akaftistik.ru

KLIMENT RÍMSKY

Ján KRUPA

Vo východnom obrade sa 25. novembra slávi pamiatka „nášho otca a hieromučeníka svätého Klimenta, rímskeho pápeža“.

Kliment bol tretím Petrovým nástupcom v Ríme v rokoch 92 až 101. Jednomyselná a veľmi starobylá tradícia mu pripisuje autorstvo listu Rímskej cirkvi korintským kresťanom. Korintskou cirkvou otriasala vzbura časti veriacich proti riadiacemu kolégium presbyterov.

List povzbudzuje k úsiliu o pokoj a svornosť prostredníctvom praktizovania pokory a poslušnosti. Nie náhodou Kliment

vykresľuje Krista ako vzor pokory (kap. 16) a ako jedinú cestu spásy (kap. 36). Takýmto spôsobom chce priviesť k pokániu a uznaniu chyby nerozvážnych, ktorí sa neoprávnene vzbúрили proti legitímnej autorite presbyterov, založenej na tradícii apoštolov (kap. 1 – 3 a 40 – 58).

Prvá časť listu (kap. 4 – 39) je pretkaná povzbudivými príkladmi zo Starého zákona, ktorými chce Kliment ukázať, aké

neblahé následky mala v dejinách človeka závišť a nenávišť, a aké dobrodenia vždy priniesol duch pokory a pokoja.

Následne Kliment prináša príklady z harmónie vesmíru (kap. 19, 2 – 20, 12), zo štruktúry armády (kap. 37, 1 – 4), z ľudského tela (kap. 37, 5 – 38), aby ukázal model štruktúrovanej a harmonickej jednoty, ktorým sa má inšpirovať Kristovo telo, ktorým je Cirkev.

Kap. 16: Milovaní, pokorným patrí Kristus, nie tým, ktorí sa povyšujú nad jeho stádo. Žezlo Božieho majestátu, Pán Ježiš Kristus, neprišiel v sebaoslavnej a pyšnej nádhre, hoci mohol, ale pokorne, ako o ňom ohlásil Svätý Duch: „... nemal krásu ani vznešenosť, aby pritiahol naše zraky, nemal pôsobivú postavu, aby sa nám zapáčil. Predmet pohľadania, ľuďmi zavrhnutý, muž bolesti, zavalený utrpením, od ktorého si ľudia odvracajú tvár, opovrhovaný, že sme ho nemali za nič. Ale on niesol naše utrpenia, naše bolesti naložil na seba. No my sme ho mali za trestaného, zbitého Bohom a poníženého. Lež on bol prebodnutý pre naše hriechy, zdrvený pre naše viny. Na neho dopadol trest, čo nám vracia pokoj, jeho rany nás uzdravili. Všetci sme blúdili ako ovce, každý z nás šiel svojou vlastnou cestou a Jahve uvalil na neho hriechy všetkých nás. Strašne bol trýznený a on sa tomu podrobil, a neotvoril ústa ako baránok vedený na jatky, ako pred strihačmi ovečka onemená, čo neotvára ústa...“ (Iz 53, 1 – 12) Milovaní, ak bol Pán taký pokorný, čo potom máme robiť my, ktorí sme sa prostredníctvom neho dostali pod jarmo jeho milosti?

Bazilika sv. Klimenta (1753). Zdroj: i0.wp.com

Kap. 36: Milovaní, toto je cesta, na ktorej nachádzame našu spásu, Ježiš Kristus, veľkňaz našich obiet, ochranca a pomoc našej slabosti. Prostredníctvom neho upierame svoj pohľad k vznešenosti neba; prostredníctvom neho vidíme ako v zrkadle nepoškvrnenú a vznešenú Božiu podobu; prostredníctvom neho sa otvorili oči nášho srdca; prostredníctvom neho sa naša myseľ, predtým otupená a zatemnená, znovu otvára ako kvet svetlu; prostredníctvom neho nám Pán chce dať ochutnávať nesmrteľné poznanie, pretože on, ktorý je odleskom Božieho majestátu, je „o toľko dôstojnejším od anjelov, o koľko vznešenejšie meno zdedil než oni“ (Hebr 1, 4). Je napísané takto: „Vetry urobil svojimi poslami, plamene ohňa svojimi služobníkmi.“ (Ž 104, 4) O svojom Synovi takto povedal Pán: „Ty si môj syn, ja som ťa dnes splodil. Požiadať ma a dám ti národy ako dedičstvo, končiny zeme do vlastníctva.“ (Ž 2, 7 – 8) A ešte o ňom hovorí: „Sed' po mojej pravici, kým nepoložím tvojich nepriateľov za podnožku tvojim nohám.“ (Ž 110, 1) Kto sú teda títo nepriatelia? Zlí a tí, ktorí sa stavajú proti jeho vôli.

CERKEV NARODENIA PRESVÄTEJ BOHORODIČKY V KEŽMARKU

Gréckokatolícka komunita v Kežmarku sa začala formovať v medzivojnovom období. Tvorili ju prisťahovalci z okolitých obcí. V liste otca Spišáka vladykovi Gojdičovi zo 4. apríla 1934 sa dozvedáme o návrhu zriadiť farnosť a vybudovať chrám v Kežmarku. Plány prekazila druhá svetová vojna a smutné päťdesiate roky. V roku 1944 vznikla samostatná farnosť Lubicica s filiálkou Kežmarok. Kežmarskí gréckokatolíci sa najprv stretávali v rímskokatolíckej Bazilike sv. Kríža, neskôr v pavlínskom kostole a nakoniec v novom evanjelickom kostole. V roku 1999 prišiel do farnosti otec Pavol Nižník s myšlienkou stavby vlastného chrámu. Po súhlasnom stanovisku Prešovskej eparchie a kúpe pozemku sa na historicky významnom mieste mesta začali prípravy

stavby. Posviacku základného kameňa vykonal 10. júla 2004 vladyka Ján Babjak SJ. Na stavbe chrámu má veľkú zásluhu najmä Ing. Ľubomír Blaško a jeho rodina, ktorá po jeho nečakanej smrti pokračovala v podpore výstavby. So stavbou chrámu rástlo aj farské spoločenstvo. Vďaka modlitbám, milodarom, veľkému zanieteniu a osobnému nasadeniu farníkov práce pokročili a 23. decembra 2006 mohla byť v novostavbe slávená prvá svätá liturgia. Po dvoch rokoch dokončovacích prác, 21. septembra 2008 vladyka Ján Babjak SJ, prešovský arcibiskup metropolita, posvätil dokončený chrám, ktorý je zasvätený Narodeniu Presvätej Bohorodičky. Dvojpodlažný jednolodový chrám je charakterizovaný centrálno-symetrickou kompozíciou vyznievajúcou

z pôdorysného tvaru gréckeho kríža s dominantnou kupolou a symbolickými dvanástimi stĺpmi v exteriéri a interiéri. Prístupný je tromi vstupmi. Architektom je Ing. arch. Jozef Figlár. Vnútornú výzdobu zveril

otec ThDr. Peter Fedor, PhD. do rúk ukrajinského ikonopisca Stepana Yuzefiva. Aktuálne sa pracuje na výrobe ikonostasu a dokončení ikonografickej výzdoby interiéru. (Michal Vadrna)

Pavol Oletšák

CERKEV SV. VEĽKOMUČENÍKA DEMETRA V MATIAŠKE

My, ľud Gréckokatolíckej cirkvi, sa hrdo hlásime k odkazu virozvestcov sv. Cyrila a Metoda. Patrónom ich misie na našom území bol im blízky solúnsky svätec, sv. veľkomučeník Demeter Myromvonný. Na jeho počesť píšú kánon, ktorý je

najstarším dokladom o úcte k nemu na našom území. V našej obci a farnosti sa dodnes teší veľkej úcte, o čom svedčí jeho prítomnosť v obecnom erbe a takisto sú mu zasvätené dva chrámy. Jeden, postavený v roku 1746, je národnou kul-

túrnou pamiatkou. Keďže ide o priestorovo menšiu stavbu, kapacitne nevedel pojať počet modliacich sa veriacich na bohoslužbách. Takisto ako väčšina chrámov z tohto, ale aj neskoršieho obdobia bol postavený na návrší. Keďže k nemu vedie značný počet schodov, resp. strmá prístupová cesta, prístup k nemu to sťažovalo mnohým starším veriacim túžiacim modliť sa v ňom. 30. marca 2007 sa teda začalo s výstavbou nového chrámu, ktorý by splňal kapacitné požiadavky tejto farnosti a takisto bol dobre prístupný pre starších, keďže už mal bezbariérový prístup. Zároveň sa dbalo na byzantský ráz chrámu, zahrňujúc stavbu v tvare kríža a kupolu. Hlavným architektom tejto byzantskej sakrálnej stavby bol Ing. Ján Krasný. Vďaka obetavej práci

vtedajšieho správcu farnosti otca Petra Gavaľu, kurátorskej rady, šikovných miestnych majstrov a všetkých veriacich práce postupovali veľmi rýchlym tempom. Zapájala sa každá domácnosť, či už zbierkami doma, alebo v iných farnostiach, a takisto počtom ľudí zapájajúcich sa do prác, ktorý často prevyšoval potrebu. Popri stavebných prácach sa nezabudlo ani na dôstojné zariadenie interiéru chrámu, napr. vitrážami, mozaikami zdobeným prestolom, bohostánkom, žertveníkom, baldachýnom. Osadený bol dvojradový ikonostas. Aj vďaka tomu sa v ňom bohoslužby začali sláviť už 29. marca 2009. Chrám bol posvätený počas odpustovej slávnosti 25. októbra 2009 prešovským arcibiskupom metropolitom Jánom Babjakom SJ. (Peter Šturák ml.)

Peter Šturák ml.

CERKEV BL. HIEROMUČENÍKA VASIĽA HOPKA V STROPKOVE

Farnosť blahoslaveného hieromučenika Vasiľa Hopka vznikla 1. mája 2011 na základe zriaďovacieho dekrétu č. 1515/2011, ktorý vydal prešovský arcibiskup metropolita Mons. Ján Babjak SJ. Táto farnosť bola vyčlenená z Farnosti sv. Cyrila a Metoda v Stropkove s prídruženou obcou Breznica. Hlavným dôvodom vzniku novej farnosti bola potreba presídlenia dekanského úradu z málo prístupnej obce Vyšná Olšava do mesta a tiež pre duchovné dobro veriacich, aby sa kňaz mohol efektívnejšie venovať menšiemu počtu veriacich. Víziou bolo vybudovať chrám finančne prijateľným, tzv. kanadským spôsobom. Ide o montovanú, drevenú a viacúčelovú budovu, v ktorej sa pod jednou strechou nachádza chrám, pastoračná miestnosť,

Slavomír Tarasovič

lícky chrám zasvätený blahoslavenému hieromučeníkovi Vasiľovi Hopkovi bol posvätený 3. novembra 2013 prešovským arcibiskupom metropolitom Mons. Jánom Babjakom SJ za hojnej účasti veriacich a kňazov. Celá slávnosť bola vysielaná v priamom prenose v televízii Lux. Od roku 2015 je tento chrám sídlom stropkovského protopresbytera, ktorým sa stal farár tejto farnosti otec Slavomír Tarasovič. S Božou pomocou sa za krátky čas podarilo vytvoriť malé, ale živé spoločenstvo približne dvesto veriacich, ktorí tu môžu naplno čerpať duchovnú silu nielen zo sviatostí, ale aj z malých modlitbových skupiniek, ktoré tu fungujú. V roku 2019 bol pôvodný názov farnosti zmenený na Farnosť bl. biskupa Hopka – Stropkov. (Slavomír Tarasovič)

kancelária a byt pre kňaza. Prvým správcom novej farnosti bol od roku 2011 otec Juraj Rizman, ktorého ešte v tom istom roku vystriedal otec Martin Horňák. Tento kňaz začal s aktívnou prípravou budovania nového chrámu a znášal bremeno ťažkých začiatkov až do júla

2012. 15. júla 2012 ho nahradil otec Slavomír Tarasovič. Ten pokračoval v náročnej úlohe svojho predchodcu, ktorá zahŕňala nielen budovanie nového chrámu, ale aj budovanie nového farského spoločenstva, čo sa ukázalo omnoho náročnejšie. Novopostavený gréckokatolický

CERKEV SV. PIA Z PIETRELČINY VO VRANOVE NAD TOPLŔOU

Farský chrám vo Vranove nad Topľou na Sídlišku Juh je zasvätený sv. Piovi z Pietrelčiny. Vízia postaviť gréckokatolícky chrám v tejto lokalite vznikla ako prirodzená pastoračná potreba vzhľadom na počet gréckokatolíkov bývajúcich na tomto území, ktorí vzhľadom na rozlohu mesta a umiestnenie niekdajšieho farského chrámu vo Vranove nad Topľou museli na bohoslužby prichádzať do chrámu, ktorý bol relatívne ďaleko. Keďže sa podarilo rozbehnúť aj v tejto časti mesta gréckokatolícke bohoslužby, ukázal sa dostatočný ľudský potenciál, opodstatnenosť a potreba chrámu. Prípravy na jeho výstavbu sa teda začali ešte v čase jednej, nerozdelenej farnosti Vranov nad Topľou-mesto prípravou projektu, hľadaním vhodnej lokality a získaním potreb-

ných prostriedkov. Realizáciu pôvodného projektu chrámu, ktorý bol naplánovaný v inej lokalite, ako stojí dnešný chrám, zmarili nečakané komplikácie, pre ktoré bolo nevyhnutné od vybranej lokality i od výstavby chrámu upustiť. Medzičasom bola zriadená nová farnosť Vranov nad Topľou-Juh, odčlenená na jeseň roku 2007 od pôvodnej vranovskej farnosti, a tak sa výstavba chrámu ukázala viac ako potrebná, pretože liturgické obrady sa vykonávali v priestoroch a podmienkach nevhodných na riadne fungovanie farnosti. Po zmene projektu i lokality sa samotná výstavba začala v októbri 2010. Chrám bol posvätený 23. septembra 2012, v deň liturgickej slávnosti sv. Pia. Posviacku vykonal arcibiskup metropolita Ján Babjak SJ za účasti arcibiskupa Cyrila

Matúš Čekan

Vasiľa SJ, toho času sekretára Kongregácie pre východné cirkvi, a pražského emeritného biskupa Jána Eugena Kočiša. Ikonostas chrámu bol posvätený o dva roky neskôr, v septembri 2014 vladykom Milanom Lachom SJ, vtedajším pomocným prešovským biskupom. Zvlášť-

nosťou chrámu je, že je to zatiaľ jediný chrám východného obradu (gréckokatolícky) na Slovensku zasvätený tomuto svätcovi. Úcta k nemu sa v tomto chráme rozvíja modlitbou Molebenu k sv. Piovi, ktorý sa modlí iba v tomto chráme a koná sa raz mesačne. (Matúš Čekan)

PRAŽSKÝ EXARCHÁT OSLAVUJE 25 ROKOV

Daniel ČERNÝ

VI. Ivan Ljavinec. Zdroj: exarchát.cz

VI. Ján Eugen Kočiš. Zdroj: exarchát.cz

VI. Ladislav Hučko. Zdroj: exarchát.cz

2003. Za jeho pôsobenia začal vychádzať časopis *Jediným srdcem*. Vznik exarchátu ukončil jeden z vážnych vnútorných problémov Cirkvi v Čechách, kde sa po období totality nachádzalo viacero ženatých kňazov latinského obradu. Okrem nich sa do jeho štruktúry začlenili aj mnohí zo Slovenska, ktorí sem prišli v rokoch 1969 – 1996. Ďalší Slováci tu boli vysvätení v neskoršom období. S exarchátom je úzko spojená aj osobnosť Mons. Jána Eugena Kočiša (1926 – 2019), pomocného biskupa exarchátu.

V roku 2003 pápež sv. Ján Pavol II. vymenoval za druhého exarchu otca Ladislava Hučka (1948), rodáka z východného Slovenska. Vladyka sa snaží o čo najlepšiu pastoráciu všetkých veriacich bez ohľadu na národnosť. Za jeho pôsobenia vyšiel aj český preklad Liturgie sv. Jána Zlatoústeho, zriadila sa exarchátna charita, zreorganizoval sa cirkevný život. Navyše v Prahe i Brne vznikli samostatné slovenské farnosti. Nedeľňajšie liturgie v exarcháte sú tak slávené po česky, slovensky, ukrajinsky, cirkevnoslovensky a občasne i bielorusky. Exarchát má dnes sedem dekanátov, devätnásť farností a dvadsaťosem filiálok. Má tridsať kňazov, dvoch diakonov a desať kňazov na odpočinku či mimo pastorácie. Pri sčítaní v roku 2011 bolo na území Čiech 9 883 veriacich. Reálne je však toto číslo vyššie, pretože táto cirkev slúži aj mnohým, ktorí nemajú české štátne občianstvo, vrátane študentov a pracujúcich zo Slovenska a z Ukrajiny.

Samotné oslavy 25. výročia exarchátu sa v Katedrále sv. Klimenta uskutočnili v sobotu 13. marca 2021. Slávnostnej liturgii predsedal vladyka Ladislav Hučko a význam tejto udalosti umocnili svojou prítomnosťou aj kardinál Dominik Duka OP a apoštolský nuncius Mons. Charles Balvo, ktorý aj ohlásil Božie slovo.

Strieborné jubileum existencie apoštolského exarchátu oslavujú u gréckokatolíckych susedov v Česku. Apoštolský exarchát pre veriacich byzantského obradu v Českej republike bol zriadený pred 25 rokmi, 15. marca 1996, bulou *Quo aptius consuleretur* pápeža sv. Jána Pavla II.

Východný obrad budil v Čechách pozornosť už dávno pred rokom 1918, keď vzniklo Československo. Slávne unionistické kongresy na moravskom Velehrade mali za cieľ zblíženie s východnou Cirkvou, aby sa tak vyplnila modlitba „aby všetci jedno boli“. Práve toto zameranie podnietilo vznik mnohých povolání z radov jezuitov: J. Olšr, B. Horáček, J. Krajcar, kardinál T. Špidlík a R. Čemus. Rovnako tak redemptoristi, ktorí prišli na Slovensko pred sto rokmi, mali korene na Morave a v Čechách. Stačí spomenúť bl. Dominika Metoda Trčku, otcov S. Nekulu, B. Čelústku a ďalších.

Vznik Česko-Slovenska v roku 1918 znamenal príliv gréckokatolíkov do Prahy. Prvé liturgie sa v Prahe začali sláviť začiatkom dvadsiatych rokov 20. storočia. Kľúčovou osobou miestnej pastorácie sa

stal biskup bl. Vasil' Hopko. Pri Chráme sv. Klimenta, ktorý slúžil gréckokatolíkom od roku 1931, bola 16. decembra zriadená samostatná farnosť. Ešte pred druhou svetovou vojnou vznikla farnosť aj v Brne. Odsun nemeckého obyvateľstva po roku 1945 znamenal migráciu gréckokatolíkov do Česka. Žiaľ, prišiel rok 1950. Chrám v Prahe sa gréckokatolíkom vrátil až v roku 1968.

Po vzniku samostatnej Českej republiky 1. januára 1993 prešovský gréckokatolícky biskup Ján Hirka zriadil v Prahe vikariát, no do pohybu sa dala aj diplomacia a zintenzívnili sa kroky k dosiahnutiu samostatnej cirkevnej štruktúry v roku 1996. Za prvého exarchu bol vymenovaný vtedajší biskupský vikár pre Českú republiku Mons. Ivan Ljavinec (1923 – 2012), ktorý bol v úrade exarchu do roku

HISTORICKÁ LITURGIA V ZADARE

CHORVÁTSKO/ZADAR ■ Na základe dobrosrdečnosti zadarského arcibiskupa Zelimira Puljiča bol gréckokatolíkom v Chorvátsku daný k dispozícii Chrám Svätého Ducha (Ul. Franka Lisica 53 – 51). Ten prevzal v utorok 2. marca križevacký vladyka Milan Stipič. Pri príležitosti prevzatia chrámu poskytol vladyka Milan rozhovor pre miestnu stanicu chorvátskeho rádia o gréckokatolíkoch a o pastoračnej starostlivosti o nich v Zadare a jeho okolí. Prvá liturgia bola v tomto meste slávená na tretiu nedeľu pôstu – Krížupoklonnú nedeľu 7. marca 2021. Liturgickému sláveniu predsedal samotný vladyka Milan Stipič za asistencie viacerých duchovných, medzi ktorými bol aj otec diakon Ján Jakubov zo Slovenska. Liturgie sa budú sláviť zatiaľ raz mesačne, a to vždy prvú nedeľu mesiaca so začiatkom o 16:00 hod.

Grickokatolícka zjednotnica Zadar

Samotný Zadar ako prístavné mesto Jadranu je vo svojich dejinách previazaný aj s Byzanciou a v meste je viacero vzácných historických ikon. Byzantskú liturgiu tu v 13. storočí spomína aj pápežský dokument a v neskoršom stredoveku sa v určitých dňoch slúžievala Liturgia sv. Jána Zlatoústeho v kláštore otcov dominikánov. (Daniel Černý)

SVÄTÝ OTEC UVAŽUJE O NÁVŠTEVE BRATISLAVY

VATIKÁN ■ Pri tlačovej konferencii počas spiatočného letu z návštevy Iraku 8. marca pápež František prezradil, že uvažuje aj o návšteve Slovenska. V odpovedi na otázku o destináciách jeho zamýšľaných ciest menoval Bratislavu, ktorú možno navštívi popri eucharistickom kongrese v Budapešti. „Teraz mám ísť do Maďarska, na záverečnú svätú omšu Medzinárodného eucharistického kongresu. Nie je to návšteva krajiny, idem len na svätú omšu. Ale Budapešť je len dve hodiny autom od Bratislavy, tak prečo neurobiť aj návštevu Slovenska?“ povedal pápež František. V hlavnom meste Maďarska sa pápež František plánuje zúčastniť na záverečnej omši Medzinárodného eucharistického kongresu. Tá je naplánovaná na nedeľu 12. septembra. Hoci cesta ešte nebola oficiálne potvrdená, o pozornosti, ktorú Svätý Otec tomuto plánu venuje, svedčí aj jeho informácia o vzdialenosti oboch miest. Medzi krajinami, ktoré pápež František zamýšľal v budúcnosti navštíviť, je aj Libanon. (RV)

RUSKO/MOSKVA ■ 3. marca predstavili v Moskve encykliku pápeža Františka *Fratelli tutti* v ruskom jazyku. Jedinečnou skutočnosťou je, že preklad vznikol z iniciatívy moslimskej komunity Ruskej federácie. Svätý Otec pri príležitosti prezentácie listom vyjadril svoju vďačnosť a radosť z tejto bratskej spolupráce. (RL)

FRANCÚZSKO/PARÍŽ ■ Začiatkom marca začali vo Francúzsku stínať stáročné stromy, ktoré sa použijú na opravu požiarom zničenej ikonické štíhlejšej veže parížskej katedrály Notre-Dame. Rekonštrukcia veže a trámov priečnej chrámovej lode si vyžiada približne tisíc starých dubov. Vežu z drevených trámov pokrytú olovom, ktorá vyše stopäťdesiat rokov definovala charakteristickú panorámu francúzskej metropoly, zničili plamene počas rozsiahleho požiaru katedrály v apríli 2019. (TASR)

VATIKÁN ■ Pápež František prostredníctvom telegramu zablagoželal novému pravoslávne-mu metropolitovi Talianska a exarchovi južnej Európy Polycarpovi Stavropoulosovi pri príležitosti jeho intronizácie, ktorá sa konala 11. marca v Chráme svätého Juraja (San Giorgio dei Greci) v Benátkach. Pápež v telegrame vyjadril dôveru v to, že katolíci a pravoslávni sa môžu spoločne angažovať v službe slabším, zvlášť tým, ktorí trpia v tomto čase pandémie. Metropolit Polycarpus nahradil v úrade svojho predchodcu Gennadia, ktorý zomrel v roku 2020. (RV)

AKO ĎALEJ S MUKAČEVSKOU EPARCHIOU?

VATIKÁN ■ Pápež František 27. februára prijal na audiencii vo Vatikáne vladyku Fülöpa Kocsisa, hajdúrodoržského arcibiskupa metropolitu, hlavu Gréckokatolíckej cirkvi v Maďarsku. Medzi rozoberanými témami boli aj otázky týkajúce sa Gréckokatolíckej metropolie v Maďarsku či prípravy na Eucharistický kongres, ktorý sa má uskutočniť v septembri tohto roka v Budapešti.

Vo svojom rozhovore pre maďarskú sekciu Vatikánskeho rozhlasu vladyka Fülöp prezradil, že okrem spomenutých tém sa so Svätým Otcem rozprávali aj o cirkevno-právnej situácii gréckokatolíkov v Mukačevskej eparchii. Po smrti vladyku Milana Šášika Mukačevskú eparchiu spravuje apoštolský administrátor a na povrch sa dostáva otázka ako ďalej, ktorým smerom Mukačevská eparchia pokračuje. Vnímateľná je silná ukrajinská snaha, aby sa Mukačevská eparchia stala jedným z arcibiskupstiev Ukrajinskej gréckokatolíckej cirkvi (UHKC). Na Mukačevo sa však treba pozerať ako na materskú eparchiu gréckokatolíkov na Slovensku, v Maďarsku, Srbsku, Chorvátsku, ale aj v Amerike. Preto by si mala zachovať svoju samostatnosť, ktorá jej prináleží vychádzajúc z jej dejín. I keď Zakarpacie ako územie jednoznačne patrí k Ukrajine, cirkevne je odlišné. (Z *Vatican news* preložil Daniel Dévald)

Hajdúdorogi Főegyházmegye

PÁPEŽ FRANTIŠEK NAVŠTÍVIL IRAK

Vatican news – Tomáš MIŇO

Pápež František opäť prepisuje históriu. Ako vôbec prvá hlava Katolíckej cirkvi v histórii navštívil Irak. Pápežovo rozhodnutie navštíviť Irak po vyše pätnástich mesiacoch bez ciest do zahraničia, ktoré boli pozastavené pre pandémiu, bolo prejavom jeho blízkosti všetkým obyvateľom krajiny strýznenej rokmi utrpenia.

nomického a kultúrneho života i diplomatickým zborom.

Vo svojom úvodnom prejave Svätý Otec hovoril v duchu myšlienok dokumentu o ľudskom bratstve z Abú Zabí, encykliky *Fratelli tutti*, ako aj koncilovej deklarácie *Nostra Aetate* o medzináboženskom dialógu. Pápež zdôraznil, že náboženská, kultúrna a etnická rôznorodosť, ktorá charakterizuje irackú spoločnosť už tisícročia, je „vzácnym zdrojom, z ktorého možno čerpať, nie prekážkou, ktorú treba odstrániť“. Cieľ svojej návštevy predstavil hostiteľom týmito slovami: „Prichádzam ako kajúcnik, ktorý prosí o odpustenie nebo i bratov a sestry za toľké deštrukcie a krutosti, a prichádzam ako pútnik pokoja, v mene Krista, kniežata pokoja.“

Po stretnutiach s verejnými predstaviteľmi Iraku sa Svätý Otec František stretol i so zástupcami irackej katolíckej komunity, ktorí sa zhromaždili v sýrsko-katolíckej Katedrále Panny Márie Záchrankyne (*Sayidat al-Nejat*) v Bagdade. Tento chrám je sídlom Bagdadskej sýrsko-katolíckej archieparchie a patrí k najväčším chrámom hlavného mesta. Bol terčom už dvoch teroristických útokov. Po poslednom krvavom

Vatican News

Rímsky pontifex prijal pozvanie Irackej republiky a miestnej Katolíckej cirkvi. V čase od 5. do 8. marca sa tak uskutočnila v poradí už tridsiata tretia apoštolská cesta pápeža Františka. Mottom celej pápežovej apoštolskej návštevy Iraku bolo: „Vy všetci ste bratia“ (Mt 23, 8).

Ahmeda Salih Qassima v Prezidentskom paláci. Následne sa Svätý Otec stretol aj s predstaviteľmi vlády, občianskeho, eko-

Na letisku v Bagdade privítal Svätého Otca premiér krajiny Mustafa Abdellatif Mshatat, známy aj ako Al-Kadhimi, spolu s miestnymi cirkevnými predstaviteľmi. Po úvítacom ceremoniáli sa pápež František vydal smerom do centra sedemmiliónového Bagdadu. Mesto leží na rieke Tigris, v centrálnej časti krajiny, kde sa dva veľtoky Mezopotámie k sebe najviac približujú. Prvým bodom programu pápeža Františka v Iraku bola zdvorilostná návšteva prezidenta krajiny Barhama

Vatican News

útoku rukami samozvaného Islamského štátu v októbri 2010 zahynulo 48 osôb vrátane dvoch kňazov. Svätý Otec prítomných povzbudil vo vydávaní evanjeliového svedectva. Rovnako si spoločne uctili obeť krvavých útokov, ktoré sa odohrali v tomto chráme.

Druhý deň apoštolskej návštevy pápeža Františka v Iraku sa začal v duchu vytvárania priateľstva medzi náboženskými komunitami. V irackom Nadžáfe, meste, ktoré je hlavným náboženským centrom irackých šítov a cieľom pútnických ciest šítov z celého sveta, sa pápež František stretol s veľkým ajatolláhom Al-Sistanim, ktorý je najvyššou autoritou šítskych moslimov v Iraku. Deväťdesiatročný veľký ajatolláh Al-Sistani je známy svojimi postojmi rešpektu voči kresťanom a iným náboženstvám. Počas stretnutia Svätý Otec zdôraznil dôležitosť spolupráce a priateľstva medzi náboženskými komunitami, pretože pestovaním vzájomnej úcty a dialógu možno prispieť k dobru Iraku, regiónu aj celého ľudstva.

Jedným z hlavných momentov apoštolskej cesty pápeža Františka v Iraku bolo nepochybne medzináboženské stretnutie v starobyľom Ure, odkazujúcom na patriarchu Abraháma, povolaneho Bohom vydať

urážkou je znesvätiť jeho meno nenávidiac brata. Nevraživosť, extrémizmus a násilie sa nerodia z náboženského ducha: sú zradou voči náboženstvu.“

Vyvrcholením druhého dňa apoštolskej cesty Svätého Otca v Iraku bolo slávenie liturgie v katedrále Chaldejskej katolíckej cirkvi v Bagdade, zasvätenej svätému Jozefovi. Pápež po prvý raz slávil omšovou Liturgiou svätého Tomáša vo východosýrskom chaldejskom obrade.

Vo svojej homílii Svätý Otec všetkých trpiacich povzbudil ako priamych adresátov

Následne sa presunul do Mosulu, ktorý bol tri roky (2014 –2017) okupovaný ISIS-om. Sedemstotisícové mesto leží pri ruinách starobyľého Ninive.

Zástup detí a dojatí obyvatelia Mosulu vítali pápeža s olivovými a palmovými vetvičkami v rukách, s typickými jasavými pokrikmi a spevom. V centre mesta, uprostred trosiek budov z nedávnej vojny, vzdal pápež hold všetkým obetiam násilnosti a zabíjania a predniesol osobitnú modlitbu k Bohu. Mosul bol pred príchodom džihádistov známy svojou kultúrnou, etnickou i náboženskou pestrosťou a harmonickým spolužitím. Z mesta, v ktorom pred rokom 2014 žilo viac než 120-tisíc kresťanov, dnes zostalo len sedemdesiat kresťanských rodín. Z Mosulu sa pápež presunul do Karakoša na Ninivskej pláni, jeho 50-tisícové obyvateľstvo tvorené z 90% kresťanmi bolo v roku 2014 prinútené ISIS-om k masovému úteku. Posledným bodom a vyvrcholením celej tridsiatej tretej apoštolskej cesty pápeža Františka v Iraku bola v nedeľu 7. marca svätá omša slávená na štadióne v Erbile za účasti desaťtisíc ľudí. „Dnes môžem vidieť a dotknúť sa rukou toho, že Cirkev v Iraku je živá, že Kristus žije a koná v tomto svojom svätom a vernom ľude,“ povedal v homílii Svätý Otec. „Irak zostane vždy so mnou, v mojom srdci,“ dodal na rozlúčku. Hlava Katolíckej cirkvi zakončila svoju návštevu Iraku rozlúčkou na bagdadskom letisku v pondelok ráno 8. marca. Celú pápežovu návštevu sprevádzali prísne epidemičné aj bezpečnostné opatrenia.

Pred rokom 2003 v krajine žilo približne milión kresťanov. Ich počet začal dramaticky klesať pre krvavý konflikt medzi sunnitmi a šitmi, pre rastúci islamistický fundamentalizmus a pre všeobecne zlú situáciu v Iraku. Odhady, koľko kresťanov ešte zostalo v Iraku, sa pohybuju medzi dvesto- až tristotisíc.

sa na cestu do zaslúbenej zeme. Svätý Otec sa tu stretol s predstaviteľmi moslimov i náboženských menšín prítomných v Iraku, predniesol príhovor a v duchu ľudského bratstva spoločne k Bohu pozdvihli „modlitbu Abrahámových synov“.

Príhovor Svätého Otca sa niesol v duchu ľudského bratstva. Odmietol akýkoľvek extrémizmus a nevráživosť v mene Boha: „Z tohto pramenného miesta viery, zo zeme nášho otca Abraháma potvrdzujeme, že Boh je milosrdný a že tou najrúhavejšou

Ježišových blahoslavenstiev: „Pán ti sľubuje, že tvoje meno je zapísané v jeho srdci, v nebesiach! A ja mu dnes ďakujem s vami a za vás, pretože tu, kde pradávno prišla na svet múdrosť, v týchto časoch povstali mnohí svedkovia, často prehliadaní správmi, ale vzácni v Božích očiach; svedkovia, ktorí žijúc blahoslavenstvá pomáhajú Bohu uskutočňovať jeho prísluby pokoja.“

Celý program tretieho dňa pápežovej návštevy bol venovaný severnej časti Iraku. Začal sa ráno v kurdskej metropole Erbil.

YouTube – Tomáš Mišo

ZATVORENÉ CHRÁMY – NEVYHNUTNOSŤ ALEBO OMYL?

SOBRANCE ■ Vo februári sa v médiách objavila správa, že expredseda KDĽ Ján Figel' považuje zákaz verejných bohoslužieb za porušenie ústavného a medzinárodného práva. Bývalý europoslanec sa preto obrátil na Európsky súd pre ľudské práva v Štrasburgu, ako aj na generálnu prokuratúru. V tejto súvislosti prijal arcibiskup Cyril Vasiľ SJ, apoštolský administrátor *sede plena* Košickej eparchie, pozvanie do TV Zemplín, kde diskutoval o tejto problematike priamo s Jánom Figelom. Zhodli sa na tom, že zatvorené chrámy

sú veľkým problémom. Nielen z pohľadu možnosti uplatňovania slobody náboženského vyznania, ale predovšetkým z dôvodu podpory duševného zdravia v tomto namáhavom období. Pri riešení tejto problematickej otázky je dôležité uvedomiť si, že výkon náboženskej slobody prostredníctvom verejných bohoslužieb nie je rovnocenný či porovnateľný s účasťou na iných verejných podujatiach športového, rekreačného či zábavného charakteru. Keďže vychádza z ústavného práva, jeho obmedzenie musí byť primerané a nevy-

hnutné. Cirkev si je vedomá toho, že výkon náboženskej slobody možno obmedziť pri zohľadnení vyššie spomínaných kritérií, a sama je to ochotná urobiť vždy, keď vníma ohrozenie verejného zdravia a životov, ktoré považuje za veľké dobro. Cirkevné inštitúcie podporujú všetky primerané protiepidemické opatrenia, ale súčasne sú presvedčené, že ich aplikácia neznamená nevyhnutne kompletný plošný zákaz verejného slávenia, ale že možno nájsť kompromisné riešenie. (TSKE)

Aetos

VÝBER Z DIELA GRÉCKOKATOLÍCKEHO JEZUITU

BRATISLAVA ■ Vo februári vyšla nová publikácia z produkcie Slovenského historického ústavu v Ríme s názvom *Vybrané spisy prof. Michala Lacka SJ (1920 – 1982)*. Po kolokviu a zborníku o jednej z najväčších osobností slovenskej Katolíckej, zvlášť Gréckokatolíckej cirkvi 20. storočia vychádza výber jeho diela. Ide o v slovenčine nepublikované spisy, príspevky a odborné články, ktoré chcú ponúknuť výber z výstupov z vedeckej činnosti prof. Lacka. Ako poznamenal v úvode knihy vладыka Cyril Vasiľ SJ: „Michal Lacko zomrel ako exulant v roku 1982 v Ríme. Po dvadsiatich rokoch bolo jeho telo prevezené na Slovensko a uložené na košickom cintoríne. Po návrate jeho fyzických ostatkov nadchádza čas, aby sa postupne na Slovensko vrátil Lacko, celý – aj v tom svojom nadčasovom diele, ktoré vznikalo za hranicami Slovenska...“

Život a dielo pátra Lacka by sa mali stať inšpiráciou predovšetkým pre Gréckokatolícku cirkev, ku ktorej sa celý život hrdo hlásil. (Martin Mráz)

VERÍM, TEDA SOM

DVORIANKY ■ „Vraj sa dnes viera veľmi nenosí. Nás však viera nesie a chceme o tom hovoriť.“ Týmto slovom uvádzajú mladí gréckokatolíci kampaň *Verím, teda som*, ktorá od 15. februára prebieha cez sociálne siete rady pre mládež Košickej eparchie. V približne minútových videách ponúkajú mladí krátke výpovede, v ktorých – ako sami hovoria – zdieľajú „našu skúsenosť s vierou a s tým, ako utvára to, kým sme“. Zároveň vo videách možno vidieť a počuť známe osobnosti, ako sú napríklad Milan Kandrač, Štefan Štec, ale aj Marián Čekovský a mnohí ďalší, a ich odpovede na otázku, čo sa im na Gréckokatolíckej cirkvi páči. *Verím, teda som* je súčasťou iniciatívy Gréckokatolíckej cirkvi na Slovensku *Milujem Gréckokatolícku cirkev*, ktorá má za cieľ povzbudiť k prihláseniu sa pri sčítaní obyvateľstva k svojej viere. „Veríme, že vás naše slová o viere a láske k našej výnimočnej Gréckokatolíckej cirkvi potešia,“ dodávajú na záver mladí. (Milan Kmec)

ZOMRELA SR. IRENA PROTIVŇÁKOVÁ

MICHALOVCE ■ Vo veku 99 rokov si Pán 1. marca povolal svoju služobnicu sr. Irenu Annu Protivňákovú SNPM. Pohrebné obrady za zosnulú sestru slávil 4. marca protosynkel Košickej eparchie archimandrita otec Jaroslav Lajčiak v Bazilike Zoslania Svätého Ducha v Michalovciach. Po ich skončení boli jej telesné ostatky uložené na miestnom cintoríne. Sr. Irena sa narodila 24. januára 1922 vo Vydrani v okrese Medzilaborce. V roku 1938 vstúpila do rehole sestier služobníc v Prešove. V rokoch 1945 – 1947 pôsobila ako učiteľka v Trebišove a do roku 1950 v Lutine, kde ju zastihla likvidácia reholí. V civilnom oblečení odišla do Michaloviec. Pracovala v materskej škole ako školníčka a neskôr do roku 1969 v Združenej výrobe v Michalovciach. Rok pracovala ako kuchárka na fare v Topoľanoch, kde pôsobil redemptorista otec Štefan Lazor. Už ako dôchodkyňa naďalej vypomáhala otcom redemptoristom. V roku 1998 odišla do komunity v Humennom a od roku 2005 žila opäť v komunite v Michalovciach. V obidvoch komunitách sa venovala apoštolátu modlitby, domácim prácam, pečeniu prosfor a práci v záhrade. Svoj zasvätený život preživala v hlbokéj láske, vernosti a intímnom vzťahu s Ježišom Kristom. (snpm)

Večná jej pamiatka!

UDRŽUJME OHEŇ

JUSKOVA VOLA ■

V rámci aktivity *Udržujme oheň* realizovanou GMC Bárka v Juskovej Voli mladí animátori a dobrovoľníci začali 9. marca objavovať tajomstvo a krásu jedného z pokladov Katolíckej cirkvi, ktorým je Katechizmus Katolíckej cirkvi (KKC). Hlavným cieľom iniciatívy je, ako to aj zo samotného názvu vyplýva, udržať v mladých oheň viery, nádeje a lásky, aby v tomto čase pandémie neboli sami, ale spolu s ostatnými aspoň v online priestore vytvárali spoločenstvo a tak prehlbovali svoju vieru a vzájomne sa povzbudzovali. Mladí rozdelení do malých skupiniek spolu so svojimi animátormi po častiach čítajú KKC a následne v skupinkách diskutujú a zdieľajú sa o danej téme. Takýmto spôsobom majú možnosť nielen rásť v poznaní Boha svojím rozumom, ale najmä prehlbovať svoj vzťah s ním, byť pri ňom blízko a následne o ňom vydávať svedectvo vo svete. (Viktória Žolnová)

GMC Bárka

Samuel Rinik

KRÍŽUPOKLONNÁ NEDEĽA V TRHOVIŠTI

TRHOVIŠTE ■ Gréckokatolícka farnosť všetkých svätých v Trhovišti si v tomto roku pripomína 300. výročie svojho vzniku. Pri tejto príležitosti sa vo farnosti (pre pandemickú situáciu nateraz online) konajú vždy prvú nedeľu v mesiaci počas svätých liturgií katechézy na tému Cirkvi. V tretiu pôstnu nedeľu 7. marca farnosť navštívil archimandrita Jaroslav Lajčiak, protosynkel Košickej eparchie. Vo svojej katechéze sa zameril na kríž ako znamenie spásy, ktoré má aj v dnešnej dobe čo povedať tomuto svetu. Poukázal na návštevu pápeža Františka v Iraku, v krajine, ktorá je stelesnením kríža a utrpenia. Veriacich povzbudil k tomu, aby sa nikdy nehanbili za životodarný Kríž. Pri príležitosti jubilejného roka farnosti vznikol aj nový podcast: Deň so svätým a Božím slovom. Ide o krátky denný synaxár (životopisy svätých) a zamyslenie nad Božím slovom príslušného dňa. Katechézy, ako aj podcast o svätých si možno vypočuť na týchto webových stránkach: www.trhoviste.fara.sk, <https://anchor.fm/maros-rinik>. (TSKE)

JUSKOVA VOLA ■ V nedeľu prvého týždňa Veľkého pôstu 21. februára spustili animátori a dobrovoľníci GMC Bárka v Juskovej Voli aktivitu *Srdce srdcu*. Ide o krátke zamyslenie mladých nad nedeľným evanjeliom, ktoré je uverejnené v nedeľu ráno na facebookovom profile komisie pre mládež Prešovskej archieparchie. Inšpiráciou pre aktivitu a najmä jej samotný názov bola kniha *In Sinu Jesu (V tichu pred Pánom)*. Tak ako Božie srdce hovorí srdcu benediktínskeho mnícha, ktorý sa ďalej delí s tým, čo mu Boh povedal, rovnako aj mladí, animátori a dobrovoľníci, sa túžia podeliť s tým, čo im Boh skrze nedeľné evanjelium hovorí do ich srdca, a toto povzbudenie šíriť ďalej. (V. Žolnová)

KOŠICE ■ Obdobie Veľkého pôstu je aj časom intenzívnej modlitby. Počas týchto týždňov Cirkvi osobitne zasvätila niekoľko sobôt modlitbe za tých, ktorí nás už prešli do večnosti. Tieto soboty sa nazývajú zádušné. V predvečer tretej zádušnej soboty 5. marca o 20:00 hod. sa arcibiskup Cyril Vasil' SJ prostredníctvom TV Zemplín, TV Logos a sociálnych sietí modlil modlitbu parastasu za všetkých zosnulých, predovšetkým však za všetky obeť pandémie Covid-19. (TSKE)

PREŠOV ■ Prešovský arcibiskup metropolit Ján Babjak SJ s radosťou prijal informáciu, ktorú priniesli médiá 8. marca, že pápež František plánuje navštíviť aj Brati-

slavu. „Túto informáciu som prijal s veľkou radosťou. Živo mám v pamäti všetky udalosti zo septembra 2003, keď sa uskutočnila posledná návšteva rímskeho pontifika svätého Jána Pavla II. na Slovensku. Pri tejto návšteve bol vyhlásený za blahoslaveného náš gréckokatolícky biskup Vasil' Hopko. Určite za našu cirkev, duchovenstvo aj veriacich môžem povedať, že sa veľmi tešíme na Svätého Otca a v kútiku srdca sa aj nádejame, že si nájde čas aj na stretnutie s katolíckmi východného obradu,“ vyjadril svoje prvé pocity vладыka Ján. (IS PA)

TREBIŠOV ■ V čase Veľkého pôstu pripravili študenti tretieho ročníka Cirkevného gymnázia svätého Jána Krstiteľa v Trebišove video *Tieňová krížová cesta*. Keďže tradičné duchovné pôstne aktivity, ktoré sa každoročne v škole konajú, sa v tento rok nemôžu uskutočniť, prišli študenti pod vedením sr. Šebastiany Márie Vansáčovej OSBM a s podporou riaditeľky školy Evy Šimkovej s originálnym nápadom. Pripravili video o Ježišom utrpení, ktoré má za cieľ povzbudiť ich spolužiakov, ale aj ostatných mladých ľudí a pomôcť im k hlbšiemu zamysleniu sa v pôstnom čase. (JG)

BRATISLAVA ■ Predseda Konferencie biskupov Slovenska (KBS) Mons. Stanislav Zvolenský sa v marci obrátil na kňazov vo farnostiach, aby starším osobám pomohli pri registrovaní či doprave na očkovanie proti Covid-19. Urobil to v prosbe, ktorú adresoval všetkým duchovným na Slovensku. „Predovšetkým starší ľudia žijúci v našich farnostiach neraz sami nedokážu obsluhovať elektronické prostriedky, prípadne nemajú nablízku nikoho, kto by im v tom podal pomocnú ruku. Kto máte možnosť, vyjdite im, prosím, v ústrety, prípadne zapojte mladých vo farnosti, aby aktívne pomohli - či už pri registrácii, alebo s dopravou starších osôb na očkovanie,“ píše predseda KBS. Takýto spôsob má byť prejavom pastoračnej starostlivosti, a záujmu o každého človeka. (TK KBS)

BRATISLAVA ■ Popri Národnom cintoríne v Martine by na Slovensku mohol vzniknúť aj Národný cintorín v Bratislave, a to povýšením bratislavského Ondrejského cintorína. Tento návrh do parlamentu predložili koalíční poslanci. Národný cintorín v hlavnom meste má byť logickým pokračovaním Národného cintorína v Martine z 19. storočia. Ondrejský cintorín sa nachádza v bezprostrednej blízkosti gréckokatolíckej Katedrály Povýšenia svätého Kríža na Ulici 29. augusta. Je najstarším cintorínom v Bratislave, bol založený v roku 1784 a od roku 1988 patrí medzi národné kultúrne pamiatky. (TASR)

archív GTF PU

K OTCOVI ODIŠIEL VEĽKÝ MUŽ S VEĽKÝM SRDCOM

KOŠICE ■ V stredu 3. marca odovzdal gréckokatolícky kňaz, dlhoročný profesor liturgiky, stavroformný protojerej Vojtech Boháč st. svoju nesmrteľnú dušu Stvoriteľovi. Pohrebné obrady za účasti arcibiskupa Cyrila Vasiľa SJ a kňazov viedol vладыka Ján Babjak SJ, prešovský arcibiskup metropolita, v Katedrálnom chráme Narodenia Presvätej Bohorodičky v Košiciach. Po ich skončení boli telesné ostatky zosnulého pochované v Zátine.

Otec Vojtech sa narodil v roku 1950. Detstvo a dospievanie prežil v obci Zátin. Po ukončení strednej školy nastúpil v roku 1969 na štúdiá teológie na Rímskokatolícku cyrilo-metodskú bohosloveckú fakultu v Bratislave. V roku 1974 prijal sviatostné manželstvo s Valériou, rodenou Bodzášovou. Kňazskú vysviacku prijal z rúk (dnes už blahoslaveného) biskupa Dr. Vasiľa Hopka v Prešove 9. júna 1974.

Jeho prvou farnosťou sa stala obec Cejkov, kde pôsobil od roku 1975. Od roku 1979 pôsobil ako kaplán v Košiciach. Tu sa otec Boháč staral o obnovu chrámu, založil chrámový Zbor sv. Cyrila a Metoda, ktorý viedol a dirigoval. Založil mládežnícky „zborík“, začal so slávením maďarských liturgií, liturgií vopred posvätených darov a vykonával mnohé iné pastoračné aktivity. V roku 1990 sa stal správcom farnosti Košice, no už v roku 1991 sa stal správcom farnosti v Sabinove. V tom čase bol taktiež vладыkom Jánom Hirkom v roku 1990 vymenovaný za generálneho vikára (protosynkela). Túto službu vykonával dva roky. V roku 1994 začal v katedrálnom chráme v Prešove ako prvý každoročne sláviť Liturgiu svätého Jakuba, Pánovho brata.

V roku 1999 sa stal rektorom kňazského seminára v Prešove. V rokoch 2003 až 2007 pôsobil ako dekan Gréckokatolíckej teologickej fakulty v Prešove. Ako pedagóg na nej pôsobil od jej opätovného obnovenia. Bol vedúcim Katedry liturgiky a praktickej teológie GTF PU. V roku 1997 získal licenciát teológie, v roku 2000 titul doktor teológie, v roku 2003 titul docent a v roku 2006 titul profesor. Vo svojich vedeckých štúdiách sa venoval témam byzantskej liturgiky, byzantského rítu, byzantského liturgického spevu, osobe a dielu Mikuláša Russnáka a pod.

Navzdory svetským aj cirkevným titulom, ktoré boli prof. Boháčovi udelené, za najvýznamnejšie cirkevné uznanie považoval to, že 2. júla 1995 viedol Akatist k Presvätej Bohorodičke v prítomnosti pápeža sv. Jána Pavla II., ktorý svojou apoštolskou návštevou poctil gréckokatolíkov na Slovensku.

Keďže prof. Boháč bol významnou osobnosťou Gréckokatolíckej cirkvi, jeho rodina v spolupráci s Košickou eparchiou sa rozhodla nahlásiť jeho poslednú rozlúčku ako podujatie jednorazovej povahy a splniť všetky vyhláškou predpísané normy. V zmysle vyhlášky Úradu verejného zdravotníctva SR všetci účastníci obradu disponovali negatívnym testom na ochorenie Covid-19, nie starším ako dvanásť hodín. (Vojtech Boháč ml.)

Večná mu pamiatka!

PONDELOK

5. apríl

Svetlý pondelok

Jednorodný Boh, ktorý je v lone Otca... (Jn 1, 18b)

Lono Otca v biblickom jazyku je typickým obrazom lásky a intimity: celý Ježišov život sa odohrával ako synovský život v postoji počúvania a poslušnosti Otcovi, vo vzťahu lásky s Otcom a ako manifestácia Otca. Z nekonečnej lásky k Otcovi bol Syn schopný obetovať seba samého za hriešny svet, lebo si bol istý, že tá nekonečná Otcova láska ho vzkriesi a daruje večný život tým, ktorí hriechom tento život s nekonečne milujúcim Bohom stratili.

Liturgia: Sk 1, 12 – 17. 21 – 26, zač. 2; Jn 1, 18 – 28, zač. 2; menlivé časti okrem prokimená, *Aleluja* a čítaní sa spievajú ako v deň Paschy vrátane *Ktorí ste v Krista*; prokimen a *Aleluja* zo Svetlého pondelka; prepustenie z krížom; **prikázaný sviatok** (HS: 230; PZ: 195; HP: 211)

UTOROK

6. apríl

Svetlý utorok**Odchod do večnosti arcibiskupa****Metoda, učiteľa Slovanov**

... priblížil sa k nim sám Ježiš... (Lk 24, 15)
Ježiš sa stretáva s týmito dvoma priateľmi v strachu a nedostatku viery. Sila smrti a kríž v nich zabili nádej. Bola to situácia mnohých ľudí vtedy, ktorá je však situáciou mnohých ľudí aj dnes. Ježiš k nim pristupuje a kráča s nimi, počúva rozhovor a pýta sa: „O čom sa zhovárate?“ „Dúfali sme, že je to on, kto oslobodí Izrael.“ Aký je rozhovor trpiacich ľudí dnes? Omnoho dôležitejšie je však vedomie, že Kristus kráča s nami, načúva nám a kladie otázky, lebo on je naozaj živý. Aj od nás sa očakáva priblížiť sa k ľuďom, počúvať ich realitu, počuť ich problémy, byť schopný kľásť otázky, ktoré pomôžu ľuďom pozeráť sa na realitu iným pohľadom.

Liturgia: Sk 2, 14 – 21, zač. 4; Lk 24, 12 – 35, zač. 113 (radové); Hebr 7, 26 – 8, 2, zač. 318; Jn 10, 9 – 16, zač. 36 (z Odchodu); menlivé časti ako v deň Paschy, tropár *Kristus slávne vstal z mŕtvych* a z Odchodu, *Sláva*, kondak z Odchodu, *I teraz*, kondak z Paschy; namiesto *Svätý Bože* sa spieva *Ktorí ste v Krista*; prokimen a *Aleluja* zo Svetlého utorka a z Odchodu; namiesto *Dôstojné* je sa spieva *Anjel zvestoval a Osvieľ sa*; prepustenie s krížom (HS: 230, 371; PZ: 196, 350; HP: 211, 366)

STREDA

7. apríl

Svetlá streda

Prijali jeho pozvanie... Bolo okolo štvrtej popoludní. (Jn 1, 40)

Koho sa raz Pán dotkne, a ten človek skutočne pozná, kto je Boh, už nikdy nezabudne na ten moment. Učeníci si pamätali presnú hodinu svojho pozvania. Nechajme sa dotknúť Ježišom a na ten moment už nikdy v živote nezabudneme, lebo to je to pravé stretnutie so zmŕtvychvstalým Ježišom Kristom, ktorý prináša ten pravý pokoj, tú pravú lásku i nekonečnú radosť.

Liturgia: Sk 2, 22 – 36, zač. 5; Jn 1, 35 – 51, zač. 4; menlivé časti okrem prokimená a *Aleluja* sa spievajú ako v deň Paschy vrátane *Ktorí ste v Krista*; prokimen a *Aleluja* zo Svetlej stredy, prepustenie s krížom (HS: 231, PZ: 197, HP: 212)

ŠTVRTOK

8. apríl

Svetlý štvrtok

Ak sa niekto nenarodí z vody a z Ducha... (Jn 3, 5)

Pneumatologická antropológia, ktorá vychádza z nového narodenia, o ktorom hovorí Kristus Natanaelovi. Celá duchovná, celá božská, celá nebeská. Rodí sa nebeský človek, odlišný od pozemského. Rodí sa podľa Ducha, ktorý nahradzuje človeka podľa Adama. Je to skutočne nevysloviteľné tajomstvo, ktoré často nechápeme. Práve toto antropológické tajomstvo robí kresťanstvo rozdielnym od každého iného náboženstva. Tam, kde sa zastavia všetky náboženstvá, naše sa začína, a to na ceste, ktorá človeka privedie na prah božstva. Toto narodenie skutočne robí človeka účastníkom božskej podstaty.

Liturgia: Sk 2, 38 – 43, zač. 6; Jn 3, 1 – 15, zač. 8; menlivé časti okrem prokimená, *Aleluja* sa spievajú ako v deň Paschy vrátane *Ktorí ste v Krista*; prokimen a *Aleluja* zo Svetlého štvrtka; prepustenie s krížom (HS: 231, PZ: 197, HP: 212)

PIATOK

9. apríl

Svetlý piatok

Zborte tento chrám... (Jn 2, 19)

Ako obvykle, Ježiš neodpovedá priamo na otázku, ktorú mu kladú. Toto jeho vyjadrenie sa javí ako vyhlásenie o moci, ale my, ktorí vieme, „ako sa veci udiali“, dobre rozumieme, o čom hovorí. Okrem iného používa výraz *naos*, čo je najskrytejšia časť chrámu, v ktorej sa nachádzala prítomnosť Boha. Je to prítomnosť Boha medzi jeho ľuďmi. Ježiš hovorí o zničení chrámu v dôsledku hriešneho konania jeho ľudu. Zjavuje sa ako dedič prorokov,

najmä Jeremiáša, ktorý oznámil zničenie Šalamúnovho chrámu tým, ktorí sa síce bez zábran dopúšťali zla, ale spoliehali sa na prítomnosť posvätného miesta ako na magickú záruku spásy (Jer 7). Ježiš je tým chrámom, na ktorom všetko stojí a padá zároveň, tým uholným kameňom pre každého.

Liturgia: Sk 3, 1 – 8, zač. 7; Jn 2, 12 – 22, zač. 7; menlivé časti okrem prokimená, *Aleluja* sa spievajú ako v deň Paschy vrátane *Ktorí ste v Krista*; prokimen a *Aleluja* zo Svetlého piatka; prepustenie s krížom; voľnica (HS: 232, PZ: 198, HP: 213)

SOBOTA

10. apríl

Svetlá sobota

Kto prichádza z neba, je nad všetkých... (Jn 3, 31)

Kristus prišiel z neba od svojho Otca. Otec miluje syna a potvrdzuje identitu medzi ním a Ježišom. Otec miluje svojho syna a dáva mu všetko do rúk. Svätý Pavol povie, že v Ježišovi prebýva plnosť božstva (Kol 1, 19; 2, 9). Preto každý, kto prijíma Ježiša a verí v Ježiša, má večný život, pretože Boh je život. Kto neprijme vieru v samotného Ježiša, zostáva vonku a vylučuje sa zo spoločenstva s Bohom.

Liturgia: Sk 3, 11 – 16, zač. 8; Jn 3, 22 – 33, zač. 11; menlivé časti okrem prokimená, *Aleluja* sa spievajú ako v deň Paschy vrátane *Ktorí ste v Krista*; prokimen a *Aleluja* zo Svetlej soboty; prepustenie s krížom (HS: 232, PZ: 198, HP: 214)

NEDEĽA

11. apríl

Druhá nedeľa po Pasche – O Tomášovi A nebuď neveriaci, ale veriaci! (Jn 20, 27)

Ježiš sa okamžite obrátil na Tomáša rovnakými výrazmi, aké použil aj on, aby ukázal, že vo svojej láske vie, čo chcel jeho učeník urobiť. Ježiš vie, ako čítať srdcia, ako sme už videli v epizóde Natanael (Jn 1, 7 – 51), okrem iného majú tieto dve epizódy spoločných niekoľko bodov. Tieto dve epizódy otvárajú a zatvárajú trajektóriu, ktorá vedie od prvého k poslednému stretnutiu učeníkov s Ježišom. Sú tiež hranicami cesty, ktorá predstavuje prehlbovanie sa v povolaniach viery jednotlivých postáv alebo skupín vedených Ježišom, k zrelej viere: Ježišovo sa tu hrá so slovíčkami nevera a viera. Ježiš dáva učeníkovi slobodu vykonať požadované gesto, predovšetkým ho však vyzýva, aby konal ako skutočný veriaci človek. To, čo Kristus žiada od Tomáša, platí aj pre ľudí všetkých čias a generácií, nie je potrebné fyzicky vidieť, ale stačí uveriť evanjeliu

a svedectvu tých, ktorí o tom svedčia.

„Blažení tí, čo nevideli, a uverili.“

Liturgia: Sk 5, 12 – 20, zač. 14;

Jn 20, 19 – 31, zač. 65; predobrazujúce antifóny a blaženstvá; tropár *Sláva, I teraz*, kondak z Nedele o Tomášovi; prokimen, *Aleluja* a pričasten z Nedele o Tomášovi; namiesto *Dôstojné je sa spieva Anjel zvestoval* a *Osvieť sa* (HS: 233; PZ: 199; HP: 214;)

PONDELOK

12. apríl

Prepodobný vyznávač biskup Bazil

Stálo tam šesť kamenných nádob...

(Jn 2, 6)

Kamenné amfory sú obrazom prekonania starodávneho paktu s Izraelom prostredníctvom novej ekonomiky evanjelia, ktorú prináša Ježiš, naznačenej novým vínom. Počet amfor tiež naznačuje neúplnosť, šesť je počet nedokonalosti. Starodávny zákon má byť nahradený novým, dokonalým a definitívnym zákonom evanjelia Ježiša Krista, ktorý nájde svoju definitívnu pečať v hodine kríža a zmŕtvychvstania. Ježiš nerobí iba zázraky, ale znamenia, ktoré majú omnoho hlbší teologický význam.

Liturgia: Sk 3, 19 – 26, zač. 9; Jn 2, 1 – 11, zač. 6; predobrazujúce antifóny a blaženstvá (alebo prvá a druhá antifóna Paschy a tretia každodenná s nedeľným *pripívom*). tropár, *Sláva, I teraz*, kondak z Nedele o Tomášovi; prokimen, *Aleluja* a pričasten z Nedele o Tomášovi; namiesto *Dôstojné je sa spieva Anjel zvestoval* a *Osvieť sa* (HS: 233; PZ: 199; HP: 214)

UTOROK

13. apríl

Hieromučeník Artemón a spoločníci

Ved' Boh tak miloval svet... (Jn 3, 16)

Duch, ktorého odovzdáva Ježiš, keď je vyzdvihnutý na kríži, symbolizovaný vodou, ktorá tečie z jeho boku, má aj ďalšie meno. Láska. Je to v skutočnosti Láska s veľkým L, ktorá zostupuje zhora, od Boha a ktorej symbolom je práve Ježišova smrť na kríži. V skutočnosti sa tam Boh ukazuje ako Otec, ktorý miluje ľudí natoľko, že dáva svojho jediného Syna. Svet má pre Otca cenu, a táto cena stojí za samotný život jeho Syna, za cenu celého jeho božského života, celej jeho lásky.

Liturgia: Sk 4, 1 – 10, zač. 10; Jn 3, 16 – 21, zač. 10; menlivé časti ako 12. apríla (HS: 233; PZ: 199; HP: 214)

STREDA

14. apríl

Rímsky pápež Martin Vyznávač

Čo robí Otec, to robí podobne aj Syn

(Jn 5, 19)

Ježiš je odrazom Otca. Je tvárou Otca.

Táto celková pozornosť Syna voči Otcovi umožňuje, aby láska Otca úplne vstúpila do Syna a prostredníctvom Syna mohla konať vo svete. Otcovou veľkou starosťou je premáhať smrť a nechať ľudí žiť. Boh nechce našu smrť, ale náš život, a to s ním vo večnosti.

Liturgia: Sk 4, 13 – 22, zač. 11; Jn 5, 17 – 24, zač. 15; menlivé časti ako 12. apríla (HS: 233; PZ: 199; HP: 214)

ŠTVRTOK

15. apríl

Apoštolí Aristarch, Pudent a Trofim

Kto počúva moje slovo a verí tomu, ktorý ma poslal, má večný život. (Jn 5, 24)

Môžeme Ježišovi dôverovať? Iba táto dôvera nám dá silu uniknúť z neistoty tohto života. Ľudia sa môžu narodiť v tele, môžu odovzdávať život, ktorý však v sebe nesie smrť. Iba Ježiš môže dať život, ktorý nezomrie, iba jeho slovo má silu, aby nás vyviedlo cez plytčinu tejto krehkej existencie do večnosti.

Liturgia: Sk 4, 23 – 31, zač. 12; Jn 5, 24 – 30, zač. 16; menlivé časti ako 12. apríla (HS: 233; PZ: 199; HP: 214)

PIATOK

16. apríl

Panny a mučeniec Agapa, Irena a Chionia

Ja mám väčšie svedectvo, ako je Jánovo... (Jn 5, 36)

Na podporu svojho božského poslania predstavuje Ježiš štyroch svedkov: Krstiteľa, vlastné diela, Otca a Písma.

Nepochybne najpríťažlivejším svedectvom sú skutky, ktoré robí, a medzi nimi patrí významné miesto vzkrieseniu mŕtvych. On nie je iba nejaký liečiteľ, ale skutočný Boh, potvrdený Otcem, čo nám dokázal svojím zmŕtvychvstáním.

Liturgia: Sk 5, 1 – 11, zač. 13; Jn 5, 30b – 6, 2, zač. 17; menlivé časti ako 12. apríla; zdržanlivosť od mäsa (HS: 233; PZ: 199; HP: 214)

SOBOTA

17. apríl

Prepodobní Simeon z Perzie a Akkakios

To som ja, nebojte sa! (Jn 6, 20)

Strach nikdy nepochádza od Boha. Boh prináša pokoj a radosť. Ako často potrebujeme počuť slová: „Neboj sa!“ na rozbušenom mori nášho života. „Neboj sa, som s tebou!“

Liturgia: Sk 5, 21 – 33, zač. 15; Jn 6, 14 – 27, zač. 19; menlivé časti ako 12. apríla (HS: 233; PZ: 199; HP: 214)

NEDEĽA

18. apríl

Tretia nedeľa po Pasche

– o myronosičkách

Prepodobný Ján

Niet ho tu, vstal z mŕtvych. (Mk 16, 6)

Štyri sú podľa rabinov noci spásy. Noc stvorenia, ktorá dala vzniknúť kozmu. Noc, keď tajomný Boh povolal človeka Abraháma, aby sa stal prvým veľkým hľadáateľom Boha. Noc, keď sa ľud otrokov vymanol z útlaku Egypťanov a stal sa ľuďom slobody. A posledná noc – príchod Mesiáša. Nikto nevie, kedy dorazí. A je to práve táto noc. V noci, keď Boh vzkriesil svojho Syna Ježiša, vrátil mu jeho pravú a definitívnu podobu, vyslobodil ho z objatia smrti. Všetko sa to skončilo a namiesto toho sa to všetko začalo túto noc, noc, keď Ježiš vstal z mŕtvych. Povedzte všetkým hľadáčim Boha, zakričte to cez strechy! Smrť neporazila Boha, nemala nad ním posledné slovo! Oslávte ho piesňami radosti, chválospevmi, meditujte nad jeho zázrakmi túto noc, pretože smrť nebude mať nikdy posledné slovo, ani na nás! My, deti vzkrieseného, sme tu, aby sme spievali radostnú pieseň, ktorá sa k nám dostala a ktorá už dvetisíc rokov udivuje a hybe svetom: nehľadajme ho medzi mŕtvymi, nie je tu, je vzkriesený!

Liturgia: Sk 6, 1 – 7, zač. 16; Mk 15, 43 – 16, 8, zač. 69; predobrazujúce antifóny a blaženstvá; tropár z 2. hlasu, tropár *Ctihodný Jozef a Anjel pri hrobe; Sláva*, kondak *Kriste Bože, prikázal si ženám, I teraz*, kondak z Paschy; prokimen, *Aleluja* a pričasten z Nedele o myronosičkách; namiesto *Dôstojné je sa spieva Anjel zvestoval* a *Osvieť sa* (HS: 234; PZ: 200; HP: 216)

PONDELOK

19. apríl

Prepodobný Ján zo Starej lavry

On uveril Ježišovmu slovu a šiel...

(Jn 4, 50)

Pohan veril v Ježišovo slovo ešte predtým, ako uvidel zázrak, na rozdiel od farizejov, ktorým Ježiš vyčíta ich neveru. A čo my? Pri rozhodovaniach, ani pri tých najdôležitejších celoživotných, nesmieme hľadať znamenia, ktorým by sme verili. Malo by nám postačiť Ježišovo slovo. Boh nám už povedal všetko v Ježišovi. V prípade choroby úzkostlivo hľadáme lekárov, lieky, nemocnice, chirurgické zákroky. Má vôbec Ježiš, Pán života a smrti, nejaký zmysel a váhu v našom

boji proti zlu a smrti? Stotník sa rozhodol správne, prišiel za Ježišom.

Liturgia: Sk 6, 8 – 7, 5a, 47 – 60, zač. 17; Jn 4, 46b – 54, zač. 13; predobrazujúce antifóny a blaženstvá; tropár z 2. hlasu, tropár *Ctihodný Jozef a Anjel pri hrobe; Sláva*, kondak *Kriste Bože, prikázal si ženám, I teraz*, kondak z Paschy; prokimen, *Aleluja* a pričasten z Nedele o myronosičkách; namiesto *Dôstojné je sa spieva Anjel zvestoval a Osvieť sa* (HS: 234; PZ: 200; HP: 216)

UTOROK

20. apríl

Prepodobný Teodor Trichinas

Boží skutok je veriť v toho, ktorého on poslal. (Jn 6, 29)

Ľudia sa pýtajú: Čo musíme robiť, aby sme robili Božie diela? Ježiš odpovedá, že veľké dielo, ktoré od nás Boh žiada, je „veriť v toho, koho poslal Boh“. To znamená veriť v Ježiša. Veríme, že Ježiš bol poslaný Bohom, že má aj dnes rovnakú moc ako vtedy, keď rozmnožil chlieb či kriesil mŕtvych? Skôr ako každé iné Božie dielo treba uveriť v Ježiša.

Liturgia: Sk 8, 5 – 17, zač. 18; Jn 6, 27 – 33, zač. 20; menlivé časti ako 19. apríla (HS: 234; PZ: 200; HP: 216)

STREDA

21. apríl

Hieromučeník Január a spoločníci

Ja som chlieb života. (Jn 6, 35)

Ľudia si mysleli, že Ježiš hovorí o zvláštnom chlebe. Ale on jasne odpovedá: „Ja som chlieb života.“ Jeť nebeský chlieb je to isté, ako veriť v Ježiša a prijať to, čo učil, a to: „Mojím pokrmom je plniť vôľu Otca, ktorý je v nebi“ (Jn 4, 34). Toto je skutočný pokrm, ktorý udržuje človeka a ktorý nám navždy dáva nový život. Je to zaručené semeno vzkriesenia!

Liturgia: Sk 8, 18 – 25, zač. 19; Jn 6, 35 – 39, zač. 21; menlivé časti ako 19. apríla (HS: 234; PZ: 200; HP: 216)

ŠTVRTOK

22. apríl

Prepodobný Teodor Sykeónsky

... ja ho vzkriesim v posledný deň. (Jn 6, 40)

„V posledný deň“ má svoj presný význam: je to deň, v ktorom sa končí stvorenie človeka a nastáva Ježišova smrť; deň, v ktorý sa slávi posledný triumf Syna nad smrťou, keď každý bude môcť prijať Ducha, ktorý bude daný ľudstvu: deň Veľkej noci, zmŕtvychvstania. Potom Ježiš splní svoje poslanie zmŕtvychvstaním a dá definitívny

život, ktorý sa začína už v súčasnom živote prostredníctvom viery a jeho naplnenia pri zmŕtvychvstaní na konci vekov.

Liturgia: Sk 8, 26 – 39, zač. 20; Jn 6, 40 – 44, zač. 22; menlivé časti ako 19. apríla (HS: 234; PZ: 200; HP: 216)

PIATOK

23. apríl

Veľkomučeník, triumfátor a divotvorca Juraj

... ostáva vo mne a ja v ňom. (Jn 6, 56)

Medzi jedlom a tým, kto si ho vezme, dôjde k stretnutiu. V tomto bode Ježiš potvrdzuje, že prostredníctvom Eucharistie prebieha medzi ním a veriacim akési vzájomné „splynutie“: „... zostáva vo mne a ja v ňom“. Tieto slová naznačujú, že eucharistické stretnutie treba vnímať ako intímne objatie, ako „fúziu“, v dôsledku čoho sa veriaci nejakým spôsobom „transformujú“ do Krista. „Nielen každý z nás prijíma Krista, ale Kristus sám prijíma každého z nás. Vytvára s nami svoje priateľstvo.“ (Ecl. De Euch. 22)

Liturgia: Sk 8, 40 – 9, 19a, zač. 21; Jn 6, 48 – 54 (radové); Sk 12, 1 – 11, zač. 29; Jn 15, 17 – 16, 2, zač. 52 (Jurajovi); predobrazujúce antifóny a blaženstvá; tropár z Nedele o myronosičkách a veľkomučeníkovi, *Sláva*, kondak veľkomučeníkovi, *I teraz*, z Nedele o myronosičkách; prokimen, *Aleluja* a pričasten z Nedele o myronosičkách a veľkomučeníkovi; namiesto *Dôstojné je sa spieva Anjel zvestoval a Osvieť sa*; voľnica (HS: 234, 373; PZ: 200, 352; HP: 216, 367)

SOBOTA

24. apríl

Mučeník Sáva Stratilát

Ak vás svet nenávidí... (Jn 15, 18)

Hlboký dôvod, prečo svet nenávidí Ježišových učeníkov, spočíva v ich pôvode: učeníci nie sú zo sveta, hoci sú na svete, ale nepatria mu. Takto chápaná nenávisť voči nim už nie je dôvodom na škandál, ale skôr jasným a neklamným znakom príslušnosti ku Kristovi. Ale kto vyzná Krista pred týmto svetom, toho aj on vyzná pred svojim Otcem na nebesiach.

Liturgia: Sk 9, 19b – 31, zač. 22; Jn 15, 17 – 16, 2, zač. 52; menlivé časti ako 19. apríla (HS: 234; PZ: 200; HP: 216)

NEDEĽA

25. apríl

Štvrtá nedeľa po Pasche – o uzdravení ochrnutého Apoštol a evanjelista Marek

Bol tam aj istý človek, chorý už tridsaťosem rokov. (Jn 5, 5)

Dnešné evanjelium popisuje Ježiša, ktorý uzdravil porazeného, ktorý čakal tridsaťosem rokov na to, aby mu niekto pomohol vstúpiť do vody v bazéne a vyliečiť sa. Tridsaťosem rokov! Čo robí Ježiš zoči-voči tejto úplnej absencii solidarity? Prestupuje zákon soboty a lieči ochrnutého. Aj dnes chýba pomoc chorým ľuďom v chudobných krajinách, aj dnes ľudia pociťujú rovnaký nedostatok solidarity. Žijú v úplnom opustení, bez pomoci alebo solidarity od kohokoľvek. Mocní tohto sveta sa len nečinne prizerajú. A čo my, aj my sa ostaneme nečinne pozeráť na chorobu, trápenie, smútok blížneho? Čo by nám povedal alebo čo by urobil Ježiš dnes? Rovnako ako vtedy podal by ruku a pomohol by. Pamätajme, nebudeme súdení podľa toho, koľko modlitieb sme prednášali Bohu, ale akí sme boli solidárni a ústretoví voči utrpeniu, koľkokrát sme podali pomocnú ruku.

Liturgia: Sk 9, 32 – 42, zač. 23; Jn 5, 1 – 15, zač. 14 (radové); 1 Pt 5, 6 – 14, zač. 63; Mk 6, 7 – 13, zač. 23 (apoštolovi); predobrazujúce antifóny a blaženstvá; tropár z Nedele o uzdravení ochrnutého a Markovi, *Sláva*, kondak Markovi, *I teraz*, z Nedele o uzdravení ochrnutého; prokimen, *Aleluja* a pričasten z Nedele o porazenom a Markovi; namiesto *Dôstojné je sa spieva Anjel zvestoval a Osvieť sa* (HS: 236, 374; PZ: 203, 353; HP: 218, 369)

Jaroslav Lajčiak

PONDELOK

26. apríl

Hieromučeník Bazil

Ty máš slová večného života. (Jn 6, 68)

Ježiš má naozaj slová večného života, pretože sám je Slovom. Na počiatku bolo Slovo a to Slovo bolo Boh. Boh je večný. Ak teda Boh je Slovom, Ježiš je večným životom. Preto stále, keď do svojho srdca vpúšťaš Krista Spasiteľa, vpúšťaš doň večný život. Tak teda človek, ktorý sa s čistým svedomím uznáva byť hodným Eucharistie, uznáva sa zároveň byť hodný večného života. A naopak, ako píše svätý apoštol Pavol Korintanom, „kto je a pije, a nerozoznáva telo, ten si je a pije odsúdenie“.

Liturgia: Sk 10, 1 – 16, zač. 24; Jn 6, 56 – 69, zač. 24; predobrazujúce antifóny a blaženstvá (alebo prvá a druhá antifóna z Paschy a tretia každodenná s nedeľným pripívom); tropár z 3. hlasu, *Sláva*, *I teraz*, kondak z triódy; prokimen, *Aleluja* a pričasten z triódy; namiesto *Dôstojné je sa spieva*

Anjel zvestoval a Osvieť sa (HS: 236; PZ: 203; HP: 218)

UTOROK

27. apríl

**Hieromučeník Simeon,
Pánov príbuzný**

Vstaň, aj ja som len človek. (Sk 10, 26)

Týmito slovami Peter dvíha zo zeme Kornélia. Ježiš Kristus prichádza na tento svet, stáva sa človekom, spája sa s ním, aby sa človek mohol spojiť s Bohom, a takto mohol byť pozdvižený zo svojich hriechov. Každý z nás má právo robiť chyby. Preto ten, kto sa v krste spája s Ježišom, stáva sa zároveň jeho nástrojom na dvíhanie toho druhého. Nikdy teda nezabúdaj odpúšťať svojmu bližnému prosiacemu o odpustenie, pretože práve odpúšťaním dvíhaš svoju i jeho dušu bližšie k nebeskému Otcovi.

Liturgia: Sk 10, 21 – 33, zač. 25; Jn 7, 1 – 13, zač. 25; menlivé časti ako 26. apríla (HS: 236; PZ: 203; HP: 218)

STREDA

28. apríl

Polovica Päťdesiatnice

Apoštolí Jasón a Sósipatros

Postav sa rovno na nohy. (Sk 14, 10)

Ťažký je život človeka, ktorý nemá v nohách dostatok fyzických síl na to, aby sa na nich postavil a chodil, no ešte ťažší je život človeka ochrnutého v duchovnom živote. Tápa vo svojich hriechoch, ktoré mu bránia v tom, aby napredoval. Preto je veľmi dôležité postaviť sa pevne na nohy, na pevný základ, ktorým je Ježiš Kristus. Vyberme sa teda cestou, ktorú nám vyšliapal. Na nej sa totiž človek nebude cítiť vyčerpaný, práve naopak, bude posilnený, pretože sám Ježiš s ním po nej kráča.

Liturgia: Sk 14, 6b – 18, zač. 34;

Jn 7, 14 – 30, zač. 26; predobrazujúce antifóny a blaženstvá; tropár, *Sláva, I teraz*, kondak, prokimen, *Aleluja* a pričasten z Polovice Päťdesiatnice; namiesto *Anjel zvestoval sa* spieva 9. irmos z Polovice Päťdesiatnice (HS: 238; PZ: 205; HP: 220)

ŠTVRTOK

29. apríl

Deviati mučeníci z Kyzika

Ja som svetlo sveta. (Jn 8, 12)

Hovorí sa, že tma ako taká neexistuje. Je iba tam, kde je neprítomnosť svetla. Podobne je na tom aj zlo, ktoré v skutočnosti nejestvuje. Možno ho pozorovať len tam, kde chýba dobro. Zlo sa často spája s tmou, pretože nás oberá o to najdôležitejšie, o svetlo spásy. Ak je teda niekde zlo, chýba tam svetlo, ktorým

je sám Ježiš Kristus. Ježiš je totiž prameňom všetkého dobra. Nechajme teda všetko to temno v našich životoch osvietiť večným Kristovým svetlom, a tým premieňať tento svet k lepšiemu.

Liturgia: Sk 10, 34 – 43, zač. 26;

Jn 8, 12 – 20, zač. 26; predobrazujúce antifóny a blaženstvá (alebo prvá a druhá antifóna Paschy a tretia každodenná s nedelným *pripívom*); tropár, *Sláva, I teraz*, kondak, prokimen, *Aleluja* a pričasten z Polovice Päťdesiatnice; namiesto *Dôstojné je sa spieva Anjel zvestoval a Osvieť sa* (HS: 238; PZ: 205; HP: 220)

PIATOK

30. apríl

Apoštol Jakub, brat Jána Teológa

A ten, ktorý ma poslal, je so mnou.

(Jn 8, 29)

V živote sa človek mnohokrát ocitá v stave, keď sa mu zdá, že na všetky problémy a ťažkosti zostáva úplne sám. Ježiš Kristus, ktorého Boh Otec posielal na tento svet, aby vykonal svoje spásenosné dielo, sa podobne viackrát dostáva do situácií, v ktorých je ponížovaný a potupovaný. No on sa nikdy nevzdáva. Stále kráča ďalej aj za cenu kríža, lebo si je vedomý neustálej Otcovej pomoci. Nuž, berme si príklad z Ježiša a nepoddávajme sa, totiž Božou pomocou si môžeme byť stále istí.

Liturgia: Sk 10, 44 – 11, 10, zač. 27;

Jn 8, 21 – 30, zač. 30 (radové); Sk 12, 1 – 11, zač. 29; Lk 5, 1 – 11, zač. 17 (apoštolovi); predobrazujúce antifóny a blaženstvá; tropár z Polovice Päťdesiatnice a apoštolovi, *Sláva*, kondak apoštolovi, *I teraz*, kondak z Polovice Päťdesiatnice; prokimen, *Aleluja* a pričasten z Polovice Päťdesiatnice a apoštolovi; namiesto *Dôstojné je sa spieva Anjel zvestoval a Osvieť sa*; zdržanlivosť od mäsa (HS: 238; PZ: 205; HP: 220)

SOBOTA

1. máj

Prorok Jeremiáš

Každý, kto pácha hriech, je otrok.

(Jn 8, 34)

Otrok je osobne neslobodný človek, ktorý je v neobmedzenom vlastníctve niekoho iného. Nemôže teda nikdy konať slobodne, stále robí len to, čo mu je prikážou. Podobne sa takýmto otrokom stáva aj človek, ktorý sa odovzdáva hriechu. Takto zotročený totiž má pred očami iba uspokojovanie svojich potrieb a v dôsledku tejto klamlivej osobnej nezávislosti zabúda na svojho Stvoriteľa. Sám Boh ho však prichádza z tohto otroctva vyslobodiť, aby mu daroval pravú slobodu, aká patrí jeho synom.

Liturgia: Sk 12, 1 – 11, zač. 29; Jn 8, 31 – 42a, zač. 31; menlivé časti ako 29. apríla (HS: 238; PZ: 205; HP: 220)

NEDEĽA

2. máj

Piata nedeľa po Pasche

– o Samaritánke

Svätý Atanáž Veľký

Každý, kto pije túto vodu, bude znova smädný. (Jn 4, 13)

Každý živý organizmus potrebuje na svoje prežitie vodu. Ani človek bez nej nevydrží viac ako pár dní. Jednoducho voda a jej funkcie v tele sú nevyhnutne potrebné na to, aby mohol každý živý tvor fyzicky fungovať. Človek však nie je iba fyzickou bytosťou, lež aj duchovnou. Jeho duša je nesmrteľná. A preto, aby mohla byť naveky súčasťou večnej blaženosti, musí čerpať zo živej vody, po ktorej už viac nebude žízniť. Márne si teda myslíš, človeče, že uhasíš smäd svojej duše po nebeskom Otcovi, ak sa neustále napájaš svojimi vášňami a žiadostivosťami tela. Ako hovorí jeden z cirkevných otcov, či nebude vari znova smädný ten, kto pije zmyslovú vodu zo studne svetskej rozkoše, skade čerpá džbánom žiadostivosti? Či ten, kto dosiahne rozkoš tohto sveta, netuží znova po ešte väčšej rozkoši? Ak teda už nikdy nechceš smädiť, napi sa živej vody vyvierajúcej z prebodnutého boku ukrižovaného Spasiteľa, Ježiša Krista. Tá voda totiž vyviera kvôli tebe, aby si sa ňou napojil, a tak sa mohla v tebe stať prameňom vody prúdiacej do večného života.

Liturgia: Sk 11, 19 – 26, 29 – 30, zač. 28;

Jn 4, 5 – 42, zač. 12; predobrazujúce antifóny a blaženstvá; tropár zo 4. hlasu a z Polovice Päťdesiatnice, *Sláva*, kondak z Nedele o Samaritánke, *I teraz*, kondak z Polovice Päťdesiatnice; prokimen, *Aleluja* a pričasten z Nedele o Samaritánke; namiesto *Dôstojné je sa spieva Anjel zvestoval a Osvieť sa* (HS: 239; PZ: 206; HP: 221)

PONDELOK

3. máj

Odchod do večnosti prepodobného Teodóza Pečerského

Prečo nechápete moju reč? (Jn 8, 43)

Prečo nechápeme Ježišovu reč? Lebo ju veľakrát ani nepočujeme. Niežeby k nám Boh neprehováral, on nás totiž stále volá k rozhovoru. Dialógom medzi mnou a Bohom je modlitba. Jej iniciátorom je stále ten Najvyšší. Koľkokrát uprednostňujem hocičo iné pred modlitbou? Ako chcem počuť Boží hlas, keď sa do rozhovoru s ním ani nezapájam, a ak už aj áno, tak chcem rozprávať iba ja a chcem, aby ma len počúval. Boh mi však

hovorí do života dôležité veci, preto sa potrebujem stíšiť a naučiť sa počúvať.

Liturgia: Sk 12, 12 – 17, zač. 30; Jn 8, 42 – 51, zač. 32 (radové); Hebr 13, 7 – 16, zač. 334; Mt 11, 27 – 30, zač. 43 (prepodobnému); predobrazujúce antifóny a blaženstvá; tropár z Polovice Päťdesiatnice a prepodobnému, *Sláva*, kondak prepodobnému, *I teraz*, z Polovice Päťdesiatnice; prokimen, *Aleluja* a pričasten z Polovice Päťdesiatnice a prepodobnému; namiesto *Dôstojné je sa spieva Anjel zvestoval a Osvieť sa* (HS: 238, 188; PZ: 205, 145; HP: 220, 139)

UTOROK

4. máj

Mučenica Pelágia

Hľadal, kto by mu podal ruku. (Sk 13, 11)
Človek blúdiaci v tme sa len ťažko orientuje sám, bez pomoci druhého. Len čo mu je podaná pomocná ruka, ktorej sa môže držať, hneď sa cíti v bezpečí. Podobne je to aj s človekom potulujúcim sa v temnotách svojich hriechov, z ktorých nevie nájsť únikovú cestu. Aj on potrebuje niekoho, kto mu pomôže vyjsť z jeho omylov. Možno je to práve naša hriešna ruka, ktorá mu môže dodať pocit istoty a priniesť svetlo do tejto temnoty, teda svetlo večného života, samotného Ježiša Krista.

Liturgia: Sk 12, 25 – 13, 12, zač. 31; Jn 8, 51 – 59, zač. 33; menlivé časti ako 29. apríla (HS: 238; PZ: 205; HP: 220)

STREDA

5. máj

Zakončenie Polovice Päťdesiatnice Mučenica Irena

... nejaké povzbudivé slovo... (Sk 13, 15)
Známy francúzsky básnik Victor Hugo raz povedal: „Slovo má jemnosť vánku a silu blesku.“ Môže nielen pohľadiť, ale aj ublížiť. Preto je mlčanie často tým najmúdrejším rozhodnutím. Ak sa však treba k niečomu vyjadriť, vtedy celú svoju reč zameraj na svetlo Kristovho vzkriesenia. Nič iné totiž nemôže byť pre človeka v jeho každodenných ťažkostiach povzbudivejšie ako slovo o tom, že sa preňho sám Boh necháva ukrižovať, aby on mohol žiť vo večnosti.

Liturgia: Sk 13, 13 – 24, zač. 32; Jn 6, 5 – 14, zač. 18; menlivé časti z Polovice Päťdesiatnice (HS: 238; PZ: 205; HP: 220)

ŠTVRTOK

6. máj

Spravodlivý a veľmi trpezlivý Jób

Ja som brána. (Jn 10, 9)

Po návrate z vyčerpávajúcej cesty sa často tešíme, že už konečne prejdeme bránou

svojho domova. Nie je totiž iba vstupom, ale zároveň nás ochraňuje pred cudzím svetom. Dáva nám aj pocit istého bezpečia. Naopak, na konci ťažkej životnej cesty človek zas túži vstúpiť do večnej radosti. K nej sa možno dostať cez tú najbezpečnejšiu bránu, ktorou je práve Ježiš Kristus. Musíme sa však v živote vždy vydávať tou správnou cestou, jedinou, cestou lásky.

Liturgia: Sk 14, 20b – 27, zač. 35; Jn 9, 39 – 10, 9, zač. 35 (radové); Gal 5, 22 – 6, 2, zač. 213; Mt 11, 27 – 30, zač. 43 (svätému); predobrazujúce antifóny a blaženstvá (alebo prvá a druhá antifóna Paschy a tretia každodenná s nedeľným pripívom); tropár zo 4. hlasu a Jóbovi, *Sláva*, kondak Jóbovi, *I teraz*, z Nedele o Samaritánke, prokimen, *Aleluja* a pričasten z Nedele o Samaritánke, prípadne aj Jóbovi; namiesto *Dôstojné je sa spieva Anjel zvestoval a Osvieť sa* (HS: 239, 378; PZ: 206, 358; HP: 221, 375)

PIATOK

7. máj

Spomienka na znamenie svätého Kríža v Jeruzaleme

Svedčia o mne skutky... (Jn 10, 25)

Viera bez skutkov je mŕtva, hovorí svätý apoštol Jakub vo svojom liste. Kedy však viera človeka naozaj oživa? Vtedy, keď to, v čo verí, sa odzrkadľuje aj v jeho živote. Nestačí byť len veriacim „na papieri“, ktorý návštevou chrámu splní iba svoju povinnosť. To, že mu chrám nie je cudzí, že v ňom nachádza útechu a naplnia sa tam silou svojho Otca, má byť vidno aj navonok na jeho skutkoch. Ako? Jednoduchým prejavovaním lásky svojmu bližnému stále, keď to potrebuje.

Liturgia: Sk 15, 5 – 34, zač. 36; Jn 10, 17 – 28a, zač. 37; predobrazujúce antifóny a blaženstvá (alebo prvá a druhá antifóna z Paschy a tretia každodenná s nedeľným pripívom); tropár zo 4. hlasu, *Sláva*, *I teraz*, kondak z Nedele o Samaritánke; prokimen, *Aleluja* a pričasten z Nedele o Samaritánke; namiesto *Dôstojné je sa spieva Anjel zvestoval a Osvieť sa*; zdržanlivosť od mäsa (HS: 239; PZ: 206; HP: 221)

SOBOTA

8. máj

Apoštol a evanjelista Ján Teológ

Ja a Otec sme jedno. (Jn 10, 30)

Ježiš týmto tvrdením dosvedčuje, že je bytostne vedno s Otcom, teda majú tú istú spoločnú božskú prirodzenosť. Ak sa teda človek zjednocuje s Kristom v Eucharistii, zjednocuje sa zároveň s touto božskou prirodzenosťou, teda aj s Otcom. On je totiž nielen spolu so svojím Synom Ježišom

Kristom, ale túži po zjednotení s každou dušou, ktorá ho do svojho srdca prijíma, čím sa stáva chrámom živého Boha. Majme teda stále veľkú bázeň pred týmto tajomstvom formujúcim z nás jeho synov a dcéry.

Liturgia: Sk 15, 35 – 41, zač. 37; Jn 10, 27 – 38, zač. 38 (radové); 1 Jn 1, 1 – 7, zač. 68; Jn 19, 25 – 27; 21, 24 – 25, zač. 61 (apoštolovi); predobrazujúce antifóny a blaženstvá; tropár zo 4. hlasu a apoštolovi. *Sláva*, kondak apoštolovi, *I teraz*, kondak z Nedele o Samaritánke; prokimen, *Aleluja* a pričasten z Nedele o Samaritánke a apoštolovi; namiesto *Dôstojné je sa spieva Anjel zvestoval a Osvieť sa* (HS: 239, 380; PZ: 206, 359; HP: 221, 378)

NEDEĽA

9. máj

Šiesta nedeľa po Pasche – o slepom Prenesení ostatkov Mikuláša Divotvorcu do Bari

Majú sa na ňom zjaviť Božie skutky (Jn 9, 3)

Ježiš Kristus sa stretáva s človekom slepým od narodenia, ktorému sa po tomto stretnutí otvárajú oči. Nedeje sa to preto, lebo ho o to niekto žiadal, ale hlavne preto, lebo sa tým majú na ňom zjaviť Božie skutky. Čím je však toto uzdravenie slepeho výnimočnejšie než iné Ježišove zázraky, ktoré sú vždy oslavou všemohúceho Boha? Možno práve tým, že je odzrkadlením spôsobosného diela Božieho Syna. Nádhernými slovami opisuje túto skutočnosť svätý Augustín. Tohto slepeho prirovnáva k ľudskému rodu, pričom hovorí, že slepotu každého jedného z nás zapríčinil hriech prvého človeka, od ktorého všetci odvodzujeme svoj pôvod. Preto je tento slepý už od narodenia. Lenže Ježiš Kristus robí zo svojej sliny blato, teda Slovo sa stáva telom, a maže oči zahalené kalom dedičného hriechu. Potom obmytím vo vode, teda pokrstením v Kristovi, sa z človeka strateného v temnote stáva človek osvietený večným svetlom spásy. To je to veľkolepé Božie dielo, ktoré sa malo zjaviť na tomto slepcovi, a ktoré sa má neustále zjavovať v živote každého jedného z nás.

Liturgia: Sk 16, 16 – 34, zač. 38; Jn 9, 1 – 38, zač. 34 (radové); Hebr 13, 17 – 21, zač. 335; Lk 6, 17 – 23a, zač. 24 (z Prenesenia); predobrazujúce antifóny a blaženstvá; tropár z 5. hlasu a z Prenesenia, *Sláva*, kondak z Prenesenia, *I teraz*, kondak z Nedele o slepom; prokimen, *Aleluja* a pričasten z Nedele o slepom a z Prenesenia; namiesto *Dôstojné je sa spieva Anjel zvestoval a Osvieť sa* (HS: 241, 381; PZ: 208, 361; HP: 224, 380)

Patrik Pankulics

KARTÓNOVINKY

VYROBENÉ DOMA ■ Vajíčka sú pre nás neoddeliteľnou súčasťou veľkonočných sviatkov. V tomto čase sa v domácnosti popri nich nazbiera aj väčšie množstvo papierových obalov. Okrem toho, že ich môžeme separovať s ostatným papierom, dá sa im vdýchnuť „druhý život“. Obaly využijeme ako podklad na vytváranie jarných aranžmánov, v mrazničke na tvorbu ľadu (stačí ich vyplniť fóliou) alebo ako odkladací stojanček na farby a štetce (1). Ak ich namočíme do vody, vytvoríme z nich kašu (rozmixovaním), ktorá bude základnou hmotou na vytváranie ručného papiera, rôznych papierových objektov, postavičiek... Klasické veľké obaly na tridsať vajec (ak

ich je dostatočné množstvo, napr. 30 ks) nakladané na seba, stiahnuté šnúrkou alebo remeňom a zakončené mäkkým vankúšom, poslúžia ako lacná, ale veľmi originálna taburetka na sedenie (2). No a do recyklovania môžeme zapojiť aj deti. Stačia na to dobré nožnice, lepidlo, farby, štetce, farebný papier, rôzne drôtičky, pierka, ozdoby, zvyšky látok, motúzikov a tenká klobúková gumička. Určite vytvoríte originálne nenáročné drobnosti, ktoré prinesú do vášho domova veľa tvorivej radosti: rôzne kvietky, zvieratka alebo ich noštekty, malé košíčky a škatuľky... (3) Niektoré postupy nájdete aj na webe nášho časopisu v sekcii určenej deťom. (Dada Kolesárová)

JARNÝ KAPUSTOVÝ ŠALÁT

RECEPT ■ Veľkonočnou Nedeľou Paschy sme zavŕšili dlhé štyridsaťdňové obdobie pôstu, zriekania sa jedla či zábav.

Čas nášho duchovného vzkriesenia prináša so sebou nový život, nové sily, slnko, radosť. Príroda sa zobúdzza, všetko sa zelenie, vo vzduchu cítiť jar. Chceme vám aj v tomto vydaní dvojčísła priniesť osviežujúci jarný zeleninový recept, ktorý ulahodí nielen oku, ale aj vašim chuťovým pohárikom.

Suroviny: Jedna hlávková kapusta, štyri stredné cibule, štyri väčšie mrkvy, 200 g ementálu, 1 PL oleja, 200 g šunky, štyri vajcia uvarené na tvrdo, téglík kyslej pochúťkovej smotany, 1 PL horčice, trocha mlieka na zriedenie, zopár kvapiek octu, príp. citrónovej šťavy na dochutenie, soľ

Postup: Hlávkovú kapustu, cibuľu, mrkvu nakrájame na jemné pásky, posolíme, pokvapkáme olejom, necháme trocha postáť. Potom pridáme nastrúhaný syr, na rezančeky nakrájanú šunku. Šalát jemne premiešame a rozdelíme do misiek. Kyslú pochúťkovú smotanu premiešame s horčicou, poprípade podľa potreba trocha zriedime s mliekom. Šalát polejeme pripraveným dressingom, dochutíme octom, príp. citrónovou šťavou, dosolíme a ozdobíme vajcami. Vajcia môžeme aj nastrúhať. (Irena Pišová)

Irena Pišová

ŠALVIA LEKÁRSKA

BOŽIA LEKÁREŇ ■ Táto rastlina pochádza z južnej Európy a aj u nás sa bežne pestuje v záhradách ako bylinka. Pestuje sa na chránených slnečných miestach a jej fialové kvety vytvárajú praslenu. Šalvia lekárska má na ľudské telo mnohé blahodarné účinky. Keď sa šalviový čaj pije častejšie, posilňuje celé telo, chráni ho pred porážkou a veľmi priaznivo vplyva aj na obrnu. Pomáha tiež pri nočnom potení, lieči samotnú chorobu či zápal, odstraňuje slabosť tela, výrazne zmiernuje kŕče. Šalvia lekárska je blahodarná pri chorobách končatín či poruchách pečene. Šalviový zápar dobre pôsobí na chorú pečeň, uvoľňuje vetvy. Pri vonkajšom použití šalvia upokojuje zápal mandlí, bolesť, hnisanie zubov, zápal hrtana a ústnej dutiny. Pre nervovo slabých ľudí a ženy s chorým podbruším je veľmi dôležité, aby si raz za čas urobili sedací kúpeľ.

Čajová zmes: Jedna čajová lyžička sušenej či čerstvej šalvie na štvrt litra horúcej vody. Zaparíme a krátko lúhujeme.

Zápar: 1 čajová lyžička na štvrt litra vody. Zaparí sa a krátko vylúhuje.

Šalviový ocot: Kvetmi šalvie voľne naplníme fľašu až po hrdlo, zalejeme prírodným octom, ktorý musí kvety zakryvať. Dáme na štrnásť dní na slnečné a teplé miesto. Takto pripravený ocot používame na kloktanie. (Ján Maras)

pixabay.com

DUCHOVNÉ MINICVIČENIA

Navzájom si slúžte v láske, učí svätý apoštol Pavol v Liste Galaťanom. Nejde iba o manželov, ale o celé kresťanské spoločenstvo. No nie je to práve manželstvo, ktoré vie najviac preveriť našu lásku? Či už ku Kristovi, alebo k maličkým okolo nás. Tým nemyslím deti, ale tých, o ktorých hovorí Kristus: Čokoľvek ste urobili jednému z mojich maličkých. Či je tá láska naozaj úprimná, vidíme najmä v každodennej službe.

PRE MUŽA ■ Poznáte to, však? Rozdelenie prác v domácnosti. Tieto sú moje chlpské práce a toto sú tvoje povinnosti. Aj my sme si to nejakto takto zadelili pred vstupom do manželstva a dohodli sme sa, že mojimi povinnosťami budú práce vonku a manželkinými tie vnútri, typicky ženské práce. Teda aspoň ja som si myslel, že sme sa tak dohodli.

Teraz to už však vôbec takto nevidím a vnímam svoj vtedajší postoj ako veľmi sebecký. Na jednej strane, práve pre mňa by to bolo veľmi ľahké a zároveň veľmi ťažké. Ľahké by mi bolo zatvoriť za sebou dvere a nestarať sa čo je vnútri domu. A ťažko by mi bolo pozerieť sa na zničenú a unavenú manželku, na pokraji fyzických aj psychických síl preto, lebo ju predsa milujem. Nie, Ježiš tú službu v láske myslel určite inak. Lepšie ako hovoriť je však konať, a preto nám to Ježiš svojim životom sám ukázal. Keď miloval do krajnosti, keď slúžil do krajnosti. Teda ak ja milujem svoju manželku, je pre mňa prirodzené, že zoberiem napr. vysávač a povysávam celý dom. Že spravím raňajky či občas navarím obed, aký-taký, ale pokúsím sa. Že manželke vytvorím priestor a zoberiem deti, aby sa ona mohla pomodliť, vypiť kávu či sa ísť len tak prejsť. Toto a ešte veľa iných vecí je službou lásky. Je to obeta, ktorú robím z lásky. Nie preto, lebo musím, ale preto, lebo chcem. Ježiš rovnako nemusel, ale chcel. Aj takto môžem z času na čas prejavíť svoju lásku mojej milovanej manželke.

PRE ŽENU ■ Uvedomujem si, že služba je nevyhnutnou súčasťou každého môjho dňa. Boli a stále sú dni, niekedy aj týždne, keď je služba, najmä tým mojím najbližším, pre mňa bremenom. Živím v sebe myšlienky, ba až sebalútosť, ako nikto nevidí, čo všetko robím, a vôbec si to nevážia. Až po dlhom čase som si uvedomila, ako ma to postupne a nenápadne obralo o radosť z manželstva aj detí. Kde je teda koreň tejto sebalútosťi a večnej nespokojnosti? Pochopila som, že je to moja identita. Očakávam ocenenie, lebo zabúdam, kým som v Božích očiach. Zabúdam, že moja hodnota sa neodvíja od ovácií ľudí okolo mňa. Keď Ježiš umyl učeníkom pri Poslednej večeri nohy, urobil jeden z najpodradnejších skutkov, ktorý vykonávali len otroci. Nečakal fanfáry, dokonca sa ani sa nebál, že tým klesne v očiach apoštolov. Neriešil, čo si pomyslia, či budú s ním spokojní. Prečo? Lebo poznal svoju hodnotu, vedel, kým je v Bohu, a poznal aj úlohu, plán, ktorý s ním má Boh Otec. A voči všetkému ostatnému bol slobodný až natoľko, že mohol konať dobro až do extrémov.

S týmto sa potrebujem a chcem stotožniť. Nehľadať v skutkoch služby potvrdenie svojej hodnoty, ale darovať ich milovaným nezištne ako prejav lásky. Navzájom si slúžte, drahí manželia. No nezabúdajte na to najpodstatnejšie, máme to robiť v láske. O to prosíme nášho nebeského Otca, aby všetko, čo robíme, či už voči manželskému partnerovi, alebo komukoľvek, sme robili s láskou a v láske.

Vlado a Katka Marčákovci

pixabay.com

PREČO MUSEL JEŽIŠ ZOMRIEŤ?

KEĎ SA PÝTAJÚ ■ Prvou vecou je to, že Ježiš nemusel, ale chcel. Úplne sa v poslušnosti podriadil Otcovmu zámeru, lebo ho miluje a je s ním v úplnej jednote. A Otec to „vymyslel“ tak, že chcel ukázať ľuďom svoju lásku v konkrétnej podobe, ale nemohol zaprieť to, že je spravodlivý. Keďže sa hriechom pred nami brány raja zatvorili, musel prísť niekto, kto na seba prijme všetku špinu, všetok hriech a hlavne trest, aby sa dosiahla spravodlivosť. Boh touto úlohou nemohol poveriť človeka (prečo by mal nejaký človek niesť trest za iného?), preto dáva to najcennejšie, čo má. Svojho Syna. Najťažšie nie je obetovať seba samého, ale toho, koho najviac milujeme. To je to najväčšie utrpenie, najvyššia cena. (Dada Kolesárová)

pixabay.com

ETIKETA V CHRÁME (3)

ETIKETA ■ Dôstojné slávenie v chráme odráža vzájomnú lásku členov spoločenstva. Neznamená to, že všetci musia sedieť alebo stáť na svojom mieste ako sochy. Ide skôr o pokojnú a uvoľnenú prítomnosť, túžbu vytvárať jednotu a prijať vedenie slávenia kňazmi a kantormi. Kňaz má v priestore chrámu a miestnej cirkvi najdôležitejšiu úlohu, pretože je hlavou spoločenstva. No pomáhajú mu aj ďalší ľudia. V našich chrámoch sú veľmi dôležitými kantori – hlavní speváci. Ich úlohou je viesť spoločenstvo k hlbokej modlitbe a oslave Boha. Veriaci by ich teda mali rešpektovať, neprekrikovať a neukazovať, že vedia niektoré časti zaspievať lepšie (aj keby to bola pravda). Vieme, že nie každý má rovnaké hudobné nadanie. Preto je dobré poznať svoje možnosti a zväziť silu svojho spevu, hlavne ak patríme medzi menej obdarovaných hudobným sluchom alebo náš hlas nemá veľmi príjemné zafarbenie. Prejavom lásky je nielen prijať falošný spev brata, ale aj to, že svojim hlasným falošným spevom nedráždime citlivé ucho hudobne zdatnejších. (Dada Kolesárová)

VIHORLATSKE VRCHY

REGIÓN ■ Na Slovensku existuje viacero vulkanických pohorí. Tým najvýchodnejším sú práve Vihorlatské vrchy. Toto mladovulkanické pohorie sa skladá z troch podcelkov – Humenské vrchy, Vihorlat a Popriečny. Pohorie prudko vystupuje z Východoslovenskej nížiny, jeho okrajové časti dosahujú nadmorskú výšku okolo 250 m, ale päť vrcholov je vyšších ako tisíc metrov (Vihorlat, Vetrová skala, Nežabec, Motrogon a Sninský kameň). Na území pohoria sa nachádzajú zaujímavé prírodné výtvy, ktoré vznikli zvetrávaním lávových prúdov. A hoci je v pohorí dominantnou horninou andezit, v okolí Morského oka sa vyskytuje aj železná ruda. V lokalite Kapka sa nachádza až šesťdesiat druhov minerálov.

Pred 15 miliónmi rokov sa v treťohorách začala na tomto území na šesť miliónov rokov sopečná činnosť. Dnes je Vihorlat horským masívom a patrí medzi najlesnatejšie pohoria Slovenska (až 90% územia). V roku 1973 bolo jeho východné a centrálné územie vyhlásené za chránenú krajinnú oblasť, ktorej rozloha bola v roku 1999 upravená. *Na niektorých častiach územia sa nachádzajú aj pralesy. V lesoch prevláda buk a v lokalite Jedlinka ešte rastie pôvodná jedľa biela.* Cez otvorenú krajinu prenikajú

do pohoria z juhu teplomilné stepné živočíchy, ktoré sa tu stretávajú s horskými druhmi Karpát. Z chránených druhov hmyzu tu žije fuzáč alpský a nosorožtek obyčajný. Nájdete tu aj viacero druhov mlokov či užovku stromovú. Z vtákov obe naše najväčšie sovy – výra skalného a sovu dlhochvostú. V pohorí sa nachádzajú aj šelmy, ako je vlk obyčajný, rys ostrovid, mačka divá a vydra riečna. V posledných rokoch tu videli aj medveďa hnedého.

Na území pohoria sa nachádza viacero jazier. To najznámejšie je Morské oko, ktoré je zároveň najväčším nekrasovým jazerom v slovenských Karpatoch. Kedy si sa medzi ním a Remetskými Hámrami nachádzala priepasť s názvom Bezodná diera a veľký vodopád na potoku Okna. Oboje však zanikli v roku 1827, keď sa vyliali vody z jazera. Ďalším známym jazerom je Vinianske jazer. Jeho vodná plocha je 8 ha a hĺbka iba 3,8 m. Vďaka tomu má mimoriadne teplú vodu. Vzniklo na miestnych slatinách v 19. storočí ako rybník. Za svoje označenie jazeru vďačí českému geografovi a kartografovi Karlovi Kuchařovi, ktorý sa v roku 1932 domnieval, že bolo prirodzene prehradené. V jeho blízkosti sa nachádza aj Viniansky hrad. (Juraj Gradoš)

wikimedia.org

Cerkev sv. ap. Petra a Pavla. Zdroj: humenmednes24.sk

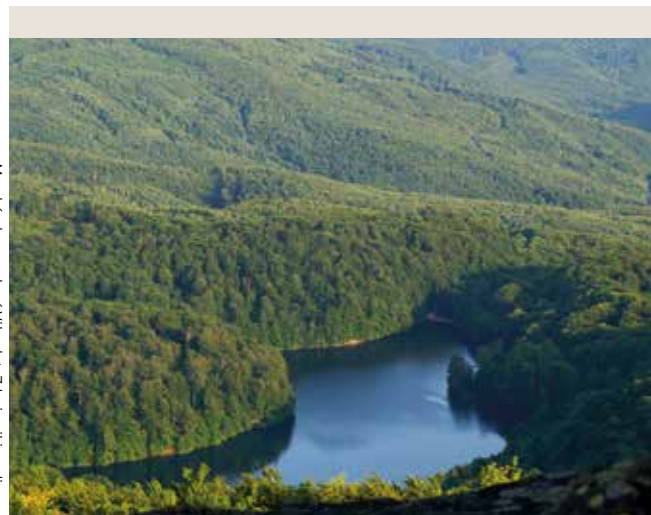
KAM DO CHRÁMU?

LITURGIA ■ V okolí Vihorlatských vrchov nie je problém nájsť cerkev, kde by sa dalo pomodliť. Priamo vo vrchoch sa však nachádza cerkev, ktorá bola kedysi centrom duchovného života v obci Valaškovce. V súčasnosti je na území vojenského obvodu Valaškovce, kde sa vykonávajú vojenské operácie. V čase núdzového stavu je vstup do obvodu zakázaný, ale po minulé roky sa tu stretávali bývalí obyvatelia Valaškoviec. Do obvodu, keď je pre verejnosť otvorený, sa asi najľahšie dostanete z Kamenice nad Cirochou. (Juraj Gradoš)

wikimedia.org

Morské oko v pohorí Vihorlat. Zdroj: wikimedia.org

OD SEVERU I OD JUHU

TURISTIKA ■ S pohorím Vihorlat sa zväčša spája Zemplínska šírava, Morské oko či samotná vyhasnutá sopka. Ale samotné pohorie prináša milovníkom prírody viacero zaujímavých chodníkov. A mnohé sa dajú zdolať i s deťmi či na bicykloch. Medzi ne sa radí trasa z Remetských Hámrov na Morské oko. Tento osemkilometrový úsek vedie po asfaltovej ceste a modrom turistickom chodníku. Táto časť je aj náučným chodníkom, kde sa môžete dozvedieť o obci Remetské Hámre, o histórii železníc, baníctva a železiarstva či o chránenej krajinskej oblasti Vihorlat. Chodník sa končí na hrádzi Morského oka. Ak máte čas, môžete ísť aj ďalej a absolvovať náučný chodník okolo tohto jazera. Možno si ani neuvedomíte, že sa nachádzate v pralese. A ak chcete viac, tak pri kaštieliku odbočte z modrej turistickej trasy na žltú a tá vás privedie k jazierku Malé Morské oko.

Pre tých, ktorí by sa večer aj radi okúpali a nemusia sa vracat' do Hámrov, pokračuje modrý chodník z Morského oka na sever (zväčša popri toku potoka Bystrá). Cez sedlo Tri tably sa dostanete na Sninský kameň a odtiaľ dole k Sninským rybníkom. Táto časť trasy je dlhá približne dvanásť kilometrov. Naskytne sa vám nádherný výhľad zo Sninského kameňa na okolité lesy a Východoslovenskú nížinu. Na križovatke Rovienky sa môžete zeleným chodníkom dostať do Zemplínskych Hámrov. Medzi Morským okom a Sninskými rybníkmi pokračuje náučný chodník z Morského oka.

Ak teda vyrazíte z Remetských Hámrov skoro ráno, podvečer sa ešte môžete okúpať v Sninských rybníkoch a zo Sniny sa pohodlne vrátiť domov. Alebo to absolvovať opačne – zo severu na juh. (Juraj Gradoš)

wikimedia.org

MORSKÉ OKÁ

ZAÚJÍMAVOSŤ ■ V pohorí Vihorlat existujú dve morské oká – väčšie a malé. V oboch prípadoch ide o hradené jazerá, ktoré vznikli zosuvom sopečných hornín, a sú to najvyššie položené jazerá vo Vihorlatských vrchoch. Malé Morské oko je však bezodtokové a napája ho miestny prameň. Napriek malej ploche (0,33 ha) tu žije veľa chránených živočíchov, napr. rak riečny. Veľké jazeró Morské oko je tretím najväčším prírodným slovenským jazerom. Z jazera vyteká potok Okna. Jazeró dnešnej podobe vďaka za vybudovanie umelého priehradného múru v rokoch 1880 – 1890, ktorý zdvojnásobil jeho plochu na 13,8 ha. Jeho hĺbka je 25 m. Obe jazerá sa nachádzajú v chránenej krajinskej oblasti Vihorlat a sú v Zozname Svetového prírodného dedičstva UNESCO a v sústave Natura 2000. (Juraj Gradoš)

JAZERO

SLOVO O PRÍRODE ■ Jazeró je prirodzená uzavretá zníženina na zemskom povrchu, ktorá je trvalo alebo dočasne vyplnená vodou a nie je prirodzene spojená so svetovým oceánom. Niektoré jazerá sa nachádzajú aj pod zemským povrchom. Dodnes nie je definícia jazera presne ustálená. Podľa obsahu minerálov delíme jazerá na sladkovodné, zmiešané a slané. Podľa odtoku na bezodtokové, odtokové a prietokové. Podľa pôvodu na riečne, ľadovcové, sopečné, krasové, eolické a riftové.

Najväčším sladkovodným jazerom na Zemi je Horné jazeró. Patrí do sústavy veľkých kanadských jazier na hraniciach Kanady a USA. Je to najväčšia skupina sladkovodných jazier na zemeguli. Na Hurónskom jazere sa nachádza najväčší vnútrozemský ostrov na Zemi – Manitoulin. V Európe je najväčším jazerom Ladožské jazeró pri Petrohrade, na Slovensku Štrbské pleso. Najhlbším a najstarším jazerom na Zemi je Bajkalské jazeró. Pri hĺbke 1 642 m sa v ňom nachádza 20% svetových zásob povrchovej sladkej vody. Jeho vek sa odhaduje na 25 miliónov rokov. Podobný vek môže mať aj voda v najväčšom ľadovcovom jazeró v Antarktíde – Vostok.

Najväčším jazerom na svete je Kaspické more, ktoré leží medzi Európou a Áziou. Ide o slané jazeró, ktoré bolo kedysi súčasťou oceánu Tethys. Má rozlohu až 371-tisíc km² (to je viac ako rozloha Poľska a Slovenska dokopy). Jeho hladina leží 28,5 m pod úrovňou oceánu. Až 75% vody, ktorá doň priteká, je z rieky Volga. Aj preto dosahuje asi tretinu salinity bežných morí. Vedľa neho sa nachádzalo kedysi štvrté najväčšie jazeró sveta – Aralské more. Už vyše päťdesiat rokov však vinou činnosti človeka vysychá (už má iba 40% rozlohy). Okolo jazera vznikla soľná púšť, z ktorej vietor roznáša soľ ďalej do okolia a ničí tak priľahlé bavlníkové plantáže. Voda v jazeró je už v podstate jedovatá, a preto v ňom nie sú ryby. (Juraj Gradoš)

Mozaika

Hladovka

Príbehy poslušníka

Píše a kreslí
Dada Kolesárová.

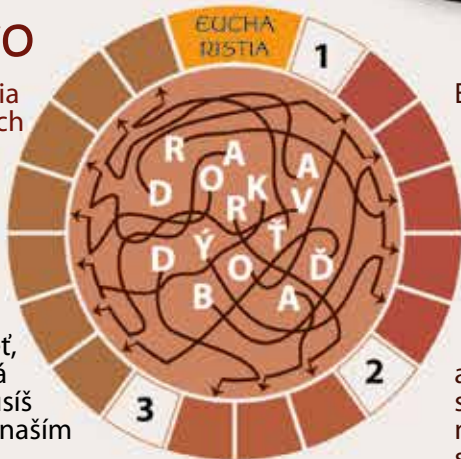
Ahoj, deti, v tomto čísle sa pozrieme na zaujímavé slovičko eucharistia, s ktorým sa v duchovnom živote veľmi často stretávame. Možno ste si všimli, že ho niekedy píšeme s malým a niekedy s veľkým začiatočným písmenom. Prečo? Pretože v náboženskom jazyku má dva významy. Zjednodušene povedané, prvým pomenujeme premenené telo a krv Pána Ježiša (píšeme veľké E) a druhým špeciálny obrad v chráme (píšeme malé e).

Eucharistia je vrchol kresťanského prežívania viery, pretože sa v nej zjednocujeme s Bohom nielen duchovne (v srdci, v myslí, v duchu), ale aj fyzicky, materiálne (pod spôsobom chleba a vína prijímame telo a krv). Dáva nám nielen Božiu milosť, ale aj pôvodcu milosti. To všetko sa deje počas zhromaždenia veriacich, ktoré sa spoločne modlí pred Božou tvárou a vytvára (lepšie povedané učí vytvárať) jednotu medzi sebou navzájom.

Slovičko

Výraz eucharistia sa skladá z dvoch gréckych slov: *eu* a *charis*. Spojením týchto slov vzniklo slovo *eucharistein*. Úloha: Ak sa chceš dozvedieť, čo tieto tri slová znamenajú, musíš sa popasovať s naším rébusom.

Vďačnosť

Eucharistia vyjadruje vďačnosť a zároveň ponúka zjednotenie s Kristom ako hlavou aj zjednotenie s Cirkvou, jeho telom. Svätý Ján Zlatoústý hovorí: „Čo vlastne je chlieb? Je to Kristovo telo. Čím sa stávajú tí, ktorí ho prijímajú? Kristovým telom; no nie mnohými telami, ale jedným telom. Tak ako chlieb je len jeden, i keď sa skladá z mnohých zŕn, ktoré sa v ňom, hoci ich nevidíme, nachádzajú, takže vďaka ich dokonalému vzájomnému spojeniu sa ich rozdielnosť stráca; takým istým spôsobom sme aj my spojení navzájom a všetci spolu v Kristovi.“ Úloha: Na webe Slova v sekcii pre deti nájdeš ďalšiu jednoduchú vystrihovačku s citátom sv. Jána Zlatoústeho.

Protijed

Boh našu dušu (a v niektorých prípadoch zázračne aj telo) živí cez prijímanie Eucharistie. Posilňuje vieru, obnovuje nádej, rozhojňuje lásku a očisťuje nás od všetkého, čo je jedovaté – od našich hriechov, ale aj od vonkajších útokov ľudí a démonov. Svätý Ignác Antiochijský o Eucharistii povedal, že je to protijed smrti a liek nesmrteľnosti. Úloha: Nájdi, v ktorom balíčku sa nachádza správny liek na chorobu.

bolest'

hriech

smrť'

JUBILEÁ KŇAZOV

Peter Labanič, správca farnosti Nový Ruskov – 1. apríl – 50 rokov života; **František Fedor**, titulárny arcidekan, na odpočinku v Šarišských Michalánoch – 2. apríl – 91 rokov života; **František Kuzmiak**, farár farnosti Miklušovce – 14. apríl – 25 rokov kňazstva; **Miroslav Pindroch**, výpomocný duchovný farnosti Snina – 28. apríl – 60 rokov života

Srdečne blahoželáme a prajeme
mnohaja lita, blahaja lita!

NA SLOVO DAROVALI

Jozef Porhinčák, Bratislava, 30 eur; Pavol Lejko, Košice-Šaca, 11,50 eura; Cyril Dujava, Prešov, 10 eur; Justína Hospodárová, Bratislava, 10 eur; Jolana Siváková, Ložín, 10 eur; Štefan Špilko, 10 eur; Dušan Červeňák, Fulianka, 10 eur; Štefan Juhás, Ďurkov, 10 eur; Eva Frandferová, Bardejov, 30 eur; Kveta Šebejová, Prešov, 30 eur; čitatelia, Petkovce, 10 eur; Helena Sedláková, Prešov-Solivar, 10 eur; Martin Migra, Turany, 80 eur; bohuznámy Ján, Vranov nad Topľou, 30 eur; Mária Cífraničová, Trebišov, 10 eur; Anna Rusnačíková, Kežmarok, 6 eur; Mária Palková, Prešov-Haniska, 5 eur

Všetkým darcom vyslovujeme veľkú vďaku na *mnohaja i blahaja lita!*

BLAHOŽELÁME

Drahý otec **Milan Mojžiš**.

5. apríl je dňom vašich 65 narodenín, ktoré tento rok oslavujete počas sviatkov Veľkej noci. Sme vďační Bohu, že vás pred ôsmimi rokmi povolal do našej farnosti. S láskou spomíname, ako ste sa svojou obetavou službou starali o našu spásu. Boli ste a naďalej pre nás zostávate dobrým, láskavým otcom hlboké viery a obetavým priateľom s veľkým srdcom, na ktorého sme sa mohli a naďalej môžeme obrátiť v akýchkoľvek potrebách. Prajeme vám, nech vás Boh aj naďalej štedro obdarúva svojou milosťou, aby ste spolu so svojou rodinou v zdraví, porozumení a láske prežívali aj ďalšie roky života vo vašom rodnom Dačove.

Veriaci farnosti Drienica

Skromnosť, obetavosť, poslušnosť, láskavosť, ochota žiť svoje povolanie podľa Božej vôle, taký je duchovný otec **Pavol Val'ko**. Drahý duchovný otec, pri príležitosti vašich

45. narodenín, ktoré oslávite 24. apríla, vám zo srdca prajeme, aby vás Pán Boh žehnal a chránil, nech vám daruje pevné zdravie a silu pre vašu zodpovednú službu v jeho vinici. Panna Mária nech vás stále drží za ruku a zaodievá svojim plášťom starostlivej Matky

s plným náručím darov Svätého Ducha. S úctou a vďakou vám zo srdca blahoželajú a v modlitbách na vás nezabúdajú bývalí farníci z Jakubian.

Pani **Anna Kaliňáková** zo Svidníka oslávila 23. marca požehnaných 90 rokov života. Aj touto cestou sa jej chceme poďakovať za lásku, obetavosť, trpezlivosť a všetky jej námahy. Do ďalšieho života jej vyprosujem Božie požehnanie, zdravie a ochranu Panny Márie a sv. archanjela Michala. S láskou, vďakou a úctou dcéra Mária.

Drahý náš manžel, otec, dedko, cerkovník **Pavol Suchanič** oslávil 29. marca krásne narodeniny 60 rokov. Do ďalších rokov ti od nebeského Otca vyprosujeme pevné

zdravie, veľa Božích milostí a ochranu Presvätej Bohorodičky na *mnohaja i blahaja lita*. Ďakujeme za krásne prežité roky. S láskou manželka, syn, nevesta a vnučka Viktória. Pripája sa aj otec Martin s rodinou.

Za každý dar a požehnanie z neba ti ďakovať chceme, Pane. Za dar dožitia 79 rokov pani **Zuzky Ilčíkovej** a za jej horlivú službu cerkovníčky úprimne ďakujeme. Milá oslávienkyňa, nech vás Boh mocou svojej lásky žehná a Božia Matka prikrýva ochranným plášťom. Nech ste plná radosti, dobrých nápadov a rozžarujete nás naďalej svojim prvoaprílovým úsmevom.

Zo srdca vyprosuje otec Matúš Verba s kuráťormi a veriacimi z Rovného.

INZERCIA

Umelecká výmalba chrámov, obnova fasád a reštaurovanie. Pozlátanie a postriebrenie liturgických predmetov. Zlava z ceny. Tel.: 035/659 31 39, 0905 389 162, www.reart.eu

Fy **DUDAS** ponúka:

- elektrické pohony zvonov
- lineárny a magnetický pohon zvonov
- diaľkové ovládanie zvonov (GSM)
- zvonové drevené a ocelové konštrukcie
- nové zvony a srdcia zvonov
- vežové hodiny a kladivá zvonov
- opravu starých systémov

e-mail: jandudas@teraz.de

tel.: **0907 268 344**

www.zvonydudas.sk

Rekonštrukcie striech a veží kostolov. Nové strechy. Demontáž a likvidácia azbestu. Vypracovanie potrebnej projektovej dokumentácie. www.svestav.sk. Mobil: 0905 437 209, mejl: svestav@svestav.sk

TV ZEMPLÍN

Každý deň 08.50 Tretia hodinka 10.00 Posvätný ruženec 10.30 Svätá liturgia sl. (Litmanová) 15.00 Korunka Božieho milosrdenstva 15.15 Deviatá hodinka 15.30 Večiereň 20.00 Posvätný ruženec za ochranu krajiny

Pondelok 06.30 Svätá liturgia csl. (Košice) 11.30 Moleben k sv. Jozefovi 16.30 Svätá liturgia csl. (Prešov) 18.00 Svätá liturgia sl. (Michalovce)

Utorok 07.00 Svätá liturgia sl. (Prešov) 11.30 Moleben za chorých 17.00 Svätá liturgia csl. (Košice)

Streda 06.30 Svätá liturgia csl. (Košice) 11.30 Akatist Vzkriesenia 16.40 Moleben k patrónke Zemplína za uzdravenie 17.00 Svätá liturgia sl. (Klokočov)

Štvrtok 07.00 Svätá liturgia sl. (Prešov) 11.30 Eucharistická adorácia 16.30 Svätá liturgia sl. (Prešov) 17.30 Akatist k sv. Mikulášovi 18.00 Svätá liturgia csl. (Lutina) 19.30 Moleben k sv. Jozefovi 20.35 Eucharistická adorácia

Piatok 06.30 Svätá liturgia csl. (Košice) 09.00 Krížová cesta 11.30 Panychída 17.00 Svätá liturgia sl. (Bratislava) 20.00 Apoštolát modlitby (prvý a tretí piatok mesiaca)

Sobota 07.00 Svätá liturgia sl. (Prešov) 16.00 Deviatá hodinka, večiereň a malé poverečie (Univ) 18.00 Svätá liturgia sl. (Košice)

Nedeľa 08.00 Utiereň 13.30 Posvätný ruženec 14.00 Svätá liturgia sl. (Litmanová) 15.30 Večiereň 17.00 Večiereň 18.00 Svätá liturgia csl. (Prešov)

02.04. (piatok) 07.30 Kráľovská prvá hodinka 08.00 Utiereň so strastami (Košice) 09.00 Krížová cesta 15.00 Veľká večiereň s uložením *pláštenice* do hrobu (Prešov)

03.04. (sobota) 08.00 Jeruzalemská nadhrobná utiereň (Bratislava) 17.00 Večiereň a svätá liturgia (Košice) 24.00 Nadhrobná polnočnica (Litmanová)

04.04. (nedeľa) 05.00 Utiereň Vzkriesenia (Košice) 07.00 Utiereň Vzkriesenia (Prešov) 10.30 Svätá liturgia sl. (Košice) 15.15 Paschálna večiereň

05.04. (pondelok) 07.30 Utiereň 09.00 Svätá liturgia csl. (Bratislava) 11.45 Svätá liturgia sl. (Prešov) 17.00 Večiereň

05. – 09.04. 15.10 Šiesta a deviatá hodinka 15.20 Večiereň

06. – 10.04. 08.30 Utiereň, prvá a tretia hodinka

11.04. (nedeľa) 09.30 Svätá liturgia sl. (Michalovce) 10.30 Svätá liturgia sl. (Bratislava)

18.04. (nedeľa) 10.00 Svätá liturgia csl. (Prešov)

25.04. (nedeľa) 09.30 Svätá liturgia sl. (Michalovce) 10.30 Svätá liturgia sl. (Košice)

02.05. (nedeľa) 10.00 Svätá liturgia csl. (Prešov)

09.05. (nedeľa) 09.30 Svätá liturgia sl. (Michalovce) 10.30 Svätá liturgia sl. (Bratislava)

08.05. (sobota) 09.45 Večeradlo

TV LUX

- 02.04. (piatok)** 08.25 Kráľovstvo bez hraníc: Getsemány 10.15 PKP 13.50 Krížová cesta 16.30 PKP **R**
- 03.04. (sobota)** 08.45 Tvorivo 10.00 Krížová cesta so sv. Jánom Pavlom II. 14.05 PKP 15.30 **Gréckokatolícky ruženec**
- 04.04. (nedeľa)** 11.00 Svätá omša: Veľkonočná nedeľa z Rima 12.00 Urbi et orbi 20.00 Apoštol Peter – film **12**
- 05.04. (pondelok)** 00.30 Quo vadis s Maxom Kašparú: R 08.25 Kráľovstvo bez hraníc: Vzkriesenie 20.00 Cesta pútnika
- 06.04. (utorok)** 08.25 Kráľovstvo bez hraníc: Vzkriesenie 09.30 Nenápadní hrdinovia v zápase s komunizmom (2) 10.55 Doma je doma: Komunita Cenacolo 21.55 **Gréckokatolícky magazín**
- 07.04. (streda)** 08.25 Kráľovstvo bez hraníc: Skutky apoštolov 10.20 Slovo v obraze: Zmŕtvychvstanie 15.15 Svedectvo 16.55 Vzkriesenie – dokument **R** 20.15 PKP
- 08.04. (štvrtok)** 08.25 Lesodo: Spoločne pri love 13.50 Jeden na jedného 16.05 Večera u Slováka 17.15 PKP 17.30 Doma je doma 21.20 Jeden na jedného 23.05 A teraz čo?
- 09.04. (piatok)** 10.15 PKP 14.20 GkM **R** 16.05 Stopovanie 16.35 PKP **R** 19.15 Cesta slávy 20.10 Svedectvo 21.50 Nenápadní hrdinovia v zápase s komunizmom (2)
- 10.04. (sobota)** 07.00 **Svätá liturgia** 10.20 Vzkriesenie **R** 14.05 PKP 14.10 Akatist k sv. Kozmovi a Damiánovi 15.30 **Gréckokatolícky ruženec**
- 11.04. (nedeľa)** 02.15 GkM **R** 08.00 GkM **R** 16.30 Kauza Kristus – film **12**
- 12.04. (pondelok)** 09.40 Ľudská osoba a sexualita 11.25 Vzkriesenie **R** 16.55 Irak – Bagdad: Počúvajte mučeníkov
- 13.04. (utorok)** 09.00 Moja misia 13.15 Spojení vierou 19.00 Lesodo: Zhromaždenie 20.55 Pod javiskom
- 14.04. (streda)** 16.05 Ekoklbo: O vesmíre 16.55 Nikaragua: Pán nám dáva pokoj 20.15 PKP 21.50 Z javora
- 15.04. (štvrtok)** 08.25 Lesodo: Dážď a vietor 17.15 PKP 23.15 Irak – Bagdad: Počúvajte mučeníkov
- 16.04. (piatok)** 10.15 PKP 16.35 PKP **R** 20.30 Svätý František z Assisi – dokument
- 17.04. (sobota)** 07.00 **Svätá liturgia** 14.05 PKP 14.10 Akatist 15.30 **Gréckokatolícky ruženec** 20.30 Filip Neri: Budte dobrí, ak môžete – film (1) **12**
- 18.04. (nedeľa)** 13.15 V Samárii pri studni 21.15 Medzi nebom a zemou

TV NOE

- 02.04. (piatok)** 14.00 Veľký pátek s Noe 17.15 Metr od Svätosti (1) 21.00 **Krížová cesta z Kolo-sea s papežom Františkom**
- 03.04. (sobota)** 14.00 Nebe nad hlavou 17.10 Evangelium podľa Lukáše 20.05 Bíla sobota s Noe 21.00 Velikonoční vigílie

04.04. (nedeľa) **06.05 Řeckokatolícky magazín (RkM)** **R** 09.30 Svätá Kateřina Sienská – film **12** 21.00 Príbeh Marie

05.04. (pondelok) 07.10 Něco navíc 14.15 Polární příběh **12** 19.25 S Hubertem do lesa 21.30 Pouť – film **12**

06.04. (utorok) 09.15 Víra do kapsy 14.30 Mexiko: Země indiánů 19.05 Sedmihlásky (20) 21.15 **Řeckokatolícky magazín**

07.04. (streda) 10.15 Den na koncilu: Událost, která změnila církev 18.35 Čičmianske tajemství

08.04. (štvrtok) 10.15 Znovu v Nazaretu 13.00 Skryté poklady: Christian 15.20 Krasňany 17.25 Dar z Medugorje

09.04. (piatok) 10.30 **Gojdič: Lásky nadevšecko** 14.45 Po volání 16.20 Santiago Gapp 18.10 S Hubertem do lesa

10.04. (sobota) 07.50 Don Bosko 08.30 Cirkus Noeland (13) 15.35 Poutníci času (6) 21.10 Chaplin vystěhovalcem

11.04. (nedeľa) 06.45 **ŘkM** **R** 07.45 Tasovický Mojžiš 10.00 Mše svatá z Neděle Božího milosrdenství

12.04. (pondelok) 11.00 Pomoc má mnoho tváří 13.45 Obec Pobeďm 14.55 Dekalog I. 18.35 Smířčí kříž

13.04. (utorok) 07.35 Bulharsko: Kořeny Romů 16.35 Venezuela: Ženy nahoře 21.15 **Řeckokatolícky magazín**

14.04. (streda) 07.10 Princ, který si vybral Dona Boska 13.50 Pomáhá srdcem 17.45 Likvidace lepry 19.15 Filipov

15.04. (štvrtok) 06.50 Venezuela: Ženy nahoře 09.15 Víra do kapsy 12.50 Naše peníze, jejich osud 17.00 Země sv. Patrika

16.04. (piatok) 07.10 Oko bez světla se nepotěší 13.25 Etiopie: Naděje existuje na druhé straně 17.10 Kazachstán: Slib

17.04. (sobota) 09.10 Kouzelný cylindr 14.10 Služebnice Boží Matka Vojtěcha 20.55 Kristovy stopy v Římě

18.04. (nedeľa) 06.50 **ŘkM** **R** 10.00 Mše svatá 11.15 Salesiánské dílo v Rumunsku a v Moldavské republice 14.30 Na cestě k Otcovu domu 19.15 Jen krok ať udělám

LUMEN

Piatok 16.30 **Betánia** – pôstny program (modlitba krížovej cesty, úvahy a zamyslenia)

Nedeľa 06.05 Modlitba prvej hodinky

02.04. (piatok) 09.00 Krížová cesta z Katedrály sv. Františka Xaverského v Banskej Bystrici 15.00 Emauz – veľkonočné trojdnie z Katedrály sv. Františka Xaverského v Banskej Bystrici

03.04. (sobota) 19.30 Emauz – liturgia veľkonočného trojdnia z Katedrály sv. Františka Xaverského v Banskej Bystrici

04.04. (nedeľa) 13.00 Šimon z Cyrény

05.04. (pondelok) 21.00 Najviac vidíme srdcom

06.04. (utorok) 20.00 Kristovo umučenie, smrť a zmŕtvychvstanie z perspektívy gréckokatolíckeho katechizmu. Host: Ján Krupa

10.04. (sobota) 09.30 Čas na rozhodnutia (4) 18.00 **Emauz – gréckokatolícka svätá liturgia z Katedrálneho chrámu Narodenia Presvätej Bohorodičky v Košiciach**; slávi otec Štefan Kerul-Kmec

11.04. (nedeľa) 14.00 Čas na rozhodnutia (4)

17.04. (sobota) 09.30 Čas na rozhodnutia (5)

24.04. (sobota) 09.30 Čas na rozhodnutia (6) 18.00 **Emauz – gréckokatolícka svätá liturgia z Prešova**

25.04. (nedeľa) 13.00 Katarína zo Sienny

RTVS

JEDNOTKA

02.04. (piatok) 10.30 Veľkopiatočkové služby Božie 11.50 Misia Krčmery (2) 12.25 Karol – človek, ktorý sa stal pápežom **R** 16.45 Syn Boží – film **R**

04.04. (nedeľa) 10.00 **Urbi et orbi**

DVOJKA

Sobota 08.55 Božie domy s Vandalom

02.04. (piatok) 19.50 Sviatočné slovo 21.10 Krížová cesta z rímskeho Kolosea

04.04. (nedeľa) 12.55 Orientácie 13.25 Slovo

11.04. (nedeľa) 10.00 **Svätá omša na Nedeľu Božieho milosrdenstva z Vatikánu za účasti pápeža Františka** 13.20 Televízny posol

TROJKA

02.04. (piatok) 12.10 **Veľkonočná pascha v Jakubanoch** **R** 14.45 Cesta do Compostely **R** 23.25 Kríž – cesta spásy

03.04. (sobota) 10.45 Veľká noc v Európe **R** 12.15 Kolíska a kríž (2) **R** 13.00 Zvonárnik **R**

04.04. (nedeľa) 10.45 Veľká noc v Európe **R** 13.30 Veľkonočné impresie

11.04. (nedeľa) 08.40 Malé biblické príbehy **R**

RÁDIO SLOVENSKO A REGINA

Nedeľa 08.05 Host' nedeľného rána 09.05 Kresťanská nedeľa

04.04. (nedeľa) 09.05 Svätá omša z Dómu sv. Alžbety v Košiciach

11.04. (nedeľa) 09.05 **Gréckokatolícka svätá liturgia z Chrámu Zosnutia Presvätej Bohorodičky v Dvoriankach**; slávi otec Milan Kmec

18.04. (nedeľa) 09.05 Svätá omša z Katedrály sv. Františka Xaverského v Banskej Bystrici

02.05. (nedeľa) 09.05 Svätá omša z Bratislavy

09.05. (nedeľa) 09.05 Svätá omša z Dómu sv. Alžbety v Košiciach

RÁDIO REGINA

Sobota 06.05 Ekuména vo svete 17.05 Rádio Vatikán 17.15 Duchovné horizonty

Nedeľa 05.00 Duchovné horizonty **R** 06.05 Rádio Vatikán **R** 06.15 Božie mlyny (Východ)

RÁDIO DEVÍN

Nedeľa 07.00 Krajina duše 07.30 Musica sacra

**PÁPEŽ FRANTIŠEK:
FRATELLI TUTTI**

KNIHA ■ V najnovšej encyklike o bratstve a sociálnom priateľstve pápež František približuje čitateľom, ako byť blíznymi a blízkymi v dnešnom globalizovanom svete, ako rozvíjať skutočné vzťahy, sociálne priateľstvo a bratstvo, ktoré nikoho nevyklučuje. Svätý Otec pomenúva najvýznamnejšie aspekty dnešných čias a povzbudzuje nás, aby sme sa zapájali do budovania spoločného dobra. Jednotlivé témy odvíja od podobenstva o milosrdnom Samaritánovi, ktoré aplikuje na súčasnú situáciu. Pápež František v encyklike hovorí otvorene, kriticky, ale vyvážene. Opakovane zdôrazňuje, že každý človek má rovnakú neodňateľnú ľudskú dôstojnosť, na základe ktorej majú mať všetci rovnaké šance, pretože sme deťmi jedného Otca. (Martina Jokelová-Ťuchová)

DUŠA

FILM ■ Čo robí človeka človekom? Nad touto otázkou sa zamýšľa hlavný hrdina Joe. Je stredoškolským učiteľom hudby, ale vždy túžil po niečom viac. Jedného dňa sa mu sen začína plniť a dostane možnosť hrať v prestížnom jazzovom klube. Joe je nadšený a myslí si, že jeho život sa tým odrazu zmení a nadobudne zmysel. Z nepozornosti však umiera a jeho duša sa ocitá v posmrtnom živote. Ale Joe túto možnosť odmieta akceptovať a podarí sa mu utiecť do „predživota“, kde sú duše pripravované na budúci život. Tu objaví dušu menom 22, ktorá nie je zo života nadšená. Joe sa jej snaží ukázať krásu života a sám ju začne nanovo objavovať. (Slavomír Gereg ml.)

**SIMA MARTAUSOVÁ:
OSLOBODENÁ**

HUDBA ■ V neistote, strachu a negativizme, ktoré aktuálne vládnu svetom i našou krajinou, je album *Oslobodená* skutočne balzomom na dušu, ktorý pôsobí oslobodzujúco. jemné a mäkké tóny akustických nástrojov, popretkávané harmóniou sláčikov, spojené teplom a vľúdnosťou Siminho prejavu prinášajú pokoj, ktorý nie je nútený a falošný, ale naopak, maximálne uveriteľný. Album je autentickým pohľadom do vnútra autorky a vyspievaný pokoj prechádza v plnej miere na poslucháča. Album má pätnásť skladieb, z ktorých si neviem vybrať najlepšiu, ale možno najzaujímavejšiu. Zhudobnená *Otcova roľa* od Ivana Kraska je hudobným skvostom hlavne vďaka zmenám metra v taktach veršov, refrénu a medzihier. (Dominik Petrík)

Pomôcky: Neolit, Iža, Eol, Aza	Drevená nádoba	1	Spoločenský tanec	Zhotovil tkaninu	Obvaril	Skratka súhvezdia Volans	Nástenný gobelín	4	Sniežok	Kód Írska
Umiestňoval										
Izolovane										
Brnkal si										Dvorana
Autor: Vladimír Komanický	Zmes na želatínu Zmrazená pochúťka					Šev Nervová porucha				
Mladšia kameninová doba							Obec pri Komárne Ovocná záhrada			
Chemická značka hliníka			Európska rada, skratka	Stroj na stláčanie Vrchol hlavy				49 v Ríme Bol zavesený		
3					Čierny vták Povaha					
Poutieral						Dopravný inšpektor Import			Časti kostry	Ženské meno
Duša u Egypťanov			Produkt včiel Tenká doska				Druh hudby			
Farba na vajcia	Ročné obdobie Basklarinet, skratka					Grécky boh vetrov Lovkyňa perál				
Olutoval si										
2								EČY Trencína		
Olympia, po domácky				Judejský kráľ				Dvojhľáska		

LEKÁREŇ
sv. Kozmu a Damiána
PREŠOV, Hlavná 1

A K A F E K T R Y V A R K I R S A
T E D A K T T S E R T O Y T E V K
I V A O P O N Y A K R N M R T Í O
R E L E Z Ž K U K L A J Ÿ E E A S
A E K E R U T I P K P K V O V R A
R L O V N O N S O I S E O A S B D
O D P O R Á Ž K A R S M R T I O Y
N L P Á Z A S I D Ž Y T A L S K T
A I S O T O N C A D S U O L Y C E
B M V V D D E A L D I K O T T E R
R I A S O M M O A O O V R I A V Y
U T L L K S E L B R N S Á A T O B
T A Y T S Y C T L U P Y Ť K T L I

Legenda: AFECT, AUTOR, BALADA, BLESK, BYRETY, CLONY, CYSTY, DIVÁK, DOSLOV, INDOL, ISTOTA, KADET, KOLIBA, KRAVY, KUKLA, KVETY, LIMITA, LOVEC, MYDLO, NÁZOV, ODPOR, OPONY, OSADY, PEKLO, PERLY, PLAST, PODMET, POKLAD, PONUKY, RARITA, RIAVY, SKICA, SKOKAN, SKRAT, SLAMA, SMALT, SPARTA, SRDCE, STOKA, STRAVA, SVALY, SVETER, TLUPY, TREST, TURBAN, TUREK, VETVA, VRANA, VÝMYK, ZÁNIK, ZELER, ŽATVA, ŽIADOSŤ.

Tajničku osemsmernovky tvorí 26 nevyškrtaných písmen.
Autor: Marek Pataky
Správne riešenia z čísla 5: Krížovka: Jozefovi Boh zveril svojho Syna. Osemsmernovka: Niet pravej lásky bez kríža.
Výherca: Martin Džbor z Budimíra
Riešenia zasielajte na adresu:
SLOVO, Hlavná 3, 080 01 Prešov
alebo inzercia@casopisslovo.sk.

5% ZĽAVA
LEKÁREŇ
sv. Kozmu a Damiána

REGIONÁLNA TELEVÍZIA ZEMPLÍN

JE DOSTUPNÁ AJ CEZ ANTÉNU

Do vysielania sú denne zaradené aj priame prenosy liturgií a pobožností z katedrál a pútnických miest.

TELEVÍZIU SI MÔŽETE NALADIŤ V HD KVALITE:

BRATISLAVA – 26. KANÁL KOŠICE – 39. KANÁL MICHALOVCE – 48. KANÁL
PREŠOV – 27. KANÁL POPRAD – 28. KANÁL BREZNO – 29. KANÁL
LIPTOVSKÝ MIKULÁŠ – 23. KANÁL NITRA – 40. KANÁL TRNAVA – 43. KANÁL
TRENČÍN – 40. KANÁL PODBREZOVÁ – 24. KANÁL ZVOLEN – 42. KANÁL
BANSKÁ BYSTRICA – 23. KANÁL MARTIN – 23. KANÁL ŽILINA – 25. KANÁL
ČADCA – 25. KANÁL

ŽIVÉ VYSIELANIE PONÚKAME AJ NA WEBE

WWW.ZEMPLIN.TV.

Lutina, bazilikalutina.sk, 051/459 62 31

Každý deň:

14.00 Adorácia

15.00 Korunka k Božiemu milosrdenstvu.

Eucharistická pobožnosť s požehnaním

17.30 Akatist (Po až Pi; každý deň iný)

01.05. Fatimská sobota (10.00 h)

Michalovce, bazilikaredemptoristi.sk,
0902 275 145

16.04. Svätá liturgia s Molebenom k sv.

Gerardovi a požehnaním šatkou sv. Gerarda
(18.00 h)

25.04. Moleben k bl. Metodovi (17.00 h);

Svätá liturgia s modlitbami za uzdravenie
(18.00 h)

Klokočov, klokocovgrkat.sk, 0911 105 908

04.04. Nedel'a Paschy (10.00 h)

16.04. Modlitby za uzdravenie a oslobode-
nie (17.00 h)

22.04. Modlitby za uzdravenie k sv. Char-
belovi (17.00 h)

25.04. Liturgia s Akatistom požehnanja
rodín (09.30 h)

01.05. Fatimská sobota (09.30 h)

14.05. Modlitby za uzdravenie a oslobode-
nie (17.00 h)

Litmanová, horazvir.sk, 0903 982 828

Každý deň:

08.50 Tretia hodinka

10.00 Ruženec

10.30 Svätá liturgia

15.00 Korunka k Božiemu milosrdenstvu

15.15 Deviata hodinka

15.30 Večiereň

20.00 Ruženec za ochranu krajiny

01.05. Fatimská sobota (10.30 h)

Liturgické slávenia z Lutiny, Michaloviec
a Litmanovej môžete sledovať aj na
TV Logos (www.logos.tv).

centrumsigord.sk, 0903 983 316 – 7

23. – 25.04. Kurz Rút. Ide o evanjelizačný
kurz pre manželov, ktorého zmyslom je
posilniť, oživiť a uzdraviť vzťah manželov
prostredníctvom poznania a obrátenia sa
k plánu Boha pre kresťanské manželstvo.
Príspevok je 115 € za manželský pár.

29.04. – 02.05. Kurz prípravy na manžel-
stvo. Prihlásiť sa môžete cez stránku
www.domanzelstva.sk alebo cez svojho kňaza
vo farnosti. Príspevok je 75 € za osobu.

27.05. – 01.06. Seminár Otcovo srdce bude
 viesť slovenský tím. Bližšie informácie:
centrum.rodina@gmail.com.

koinoniapo.sk,

Facebook koinonia ján krstiteľ' prešov

Komunitný dom Záborské

Štvrtok 18.00 Večer chvál a modlitieb
za uzdravenie (cez Youtube)

Nedel'a 09.00 Svätá liturgia (cez Youtube)

UŠKUTOČNENIE AKCIÍ JE PODMIENENÉ
AKTUÁLNYM VÝVOJOM PANDÉMIE
NA SLOVENSKU A RIADI SA POKYNYMI
HLAVNÉHO HYGIENIKA SR.